

LOCUS

NAROČNIK

ICRA d.o.o.

Mestni trg 1, 5230 Idrija

REGIONALNI PROSTORSKI PLAN SEVERNO PRIMORSKE (GORIŠKE) RAZVOJNE REGIJE

2. osnutek za okoljsko presojo

IZVAJALEC

LOCUS prostorske informacijske rešitve d.o.o.

Ljubljanska cesta 76 | 1230 Domžale

LOCUS

LOCUS

LOCUS

PROSTORSKI AKT

Regionalni prostorski plan

NAZIV PROSTORSKEGA AKTA

**Regionalni prostorski plan SEVERNO PRIMORSKE (GORIŠKE) RAZVOJNE
REGIJE**

FAZA

Osnutek osnutka

GRADIVO

2. osnutek za okoljsko presojo

NAROČNIK

ICRA d.o.o.

ŠTEVILKA PROJEKTA

2290

IZDELOVALEC

Locus d.o.o., Ljubljanska cesta 76, 1230 Domžale

VODJA PROJEKTA

Maja Šinigoj, univ.dipl.inž.arh. ZAPS PA-1461

STROKOVNA SKUPINA

Dr. Miha Konjar, univ. dipl. inž. geod.

Nina Uršič, dipl. inž. kraj. arh.

Staša Brecelj, dipl. inž. kraj. arh.

Tosja Vidmar, univ. dipl. geog.

Pia Winkler, dipl. inž. arh. urb.

Kristina Korošec, dipl. inž. kraj. arh.

Žiga Smrekar, mag. geog.

Metka Jug, univ. dipl. inž. kraj. arh.

DATUM

Nova Gorica, 25.maj 2026

Kazalo

SEZNAM KRATIC	9
1 UVOD	10
1.1 Vsebina regionalnega prostorskega plana	10
1.2 Območje obravnave	12
1.3 Razvojni izzivi regije.....	13
2 VIZIJA, CILJI IN PREDNOSTNE NALOGE PROSTORSKEGA RAZVOJA REGIJE	14
2.1 Vizija prostorskega razvoja regije	14
2.2 Cilji prostorskega razvoja regije.....	15
2.3 Prednostne naloge prostorskega razvoja regije	15
3 USMERITVE ZA PROSTORSKI RAZVOJ REGIJE	18
3.1 Čezmejni vplivi in povezave s sosednjimi regijami	18
3.2 Medobčinsko sodelovanje.....	20
3.3 Usmeritve za urbana območja.....	21
3.4 Usmeritve za podeželje	23
4 ZASNOVA PROSTORSKEGA RAZVOJA REGIJE	25
4.1 Zasnova prostorskega razvoja	25
4.1.1 Omrežje naselij	25
4.1.2 Druga naselja, pomembna za razvoj regije	27
4.1.3 Goriško širše mestno območje.....	28
4.1.4 Somestja	32
4.1.5 Območja za dolgoročni razvoj naselij.....	32
4.1.6 Podeželje.....	33
4.1.7 Usmeritve za ohranjanje in izboljšanje prepoznavnosti naselij	34
4.2 Zasnova dejavnosti	37
4.2.1 Prednostna območja za stanovanjsko oskrbo	37
4.2.2 Storitve splošnega družbenega pomena.....	40
4.2.3 Storitve splošnega gospodarskega pomena.....	44
4.2.4 Gospodarstvo.....	45
4.2.5 Kmetijstvo	48
4.2.6 Gozdarstvo.....	49
4.2.7 Koriščenje mineralnih surovin.....	50
4.2.8 Turizem	51
4.3 Zasnova razvoja prometne infrastrukture – prometno omrežje.....	54
4.4 Trajnostna mobilnost	57
4.5 Zasnova razvoja energetske infrastrukture	61
4.6 Zasnova razvoja okoljske infrastrukture.....	66
4.6.1 Oskrba z vodo	66
4.6.2 Odvajanje in čiščenje odpadnih voda.....	67

4.6.3 Ravnanje z odpadki	68
4.7 Zasnova varstva in razvoja krajine	68
4.8 Zasnova zelenega sistema regije	74
4.9 Obramba, zaščita in varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami	77
4.9.1 Obramba	77
4.9.2 Zaščita in varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami.....	78
5 IZVAJANJE IN SPREMLJANJE IZVAJANJA REGIONALNEGA PROSTORSKEGA PLANA	81
5.1 Izvajanje RPP	81
5.1.1 Prostorski instrumenti	81
5.1.2 Upravljavski instrumenti	82
5.2 Spremljanje izvajanja RPP.....	83

SEZNAM KRATIC

KRATICA	POMEN
HC	hitracesta
CSD	center za socialno delo
DPN	državni prostorski načrt
EZTS	evropsko združenje za teritorialno sodelovanje
FRO	funkcionalno razvrednotena območja
GJI	gospodarska javna infrastruktura
JPP	javni potniški promet
LEK	lokalni energetske koncept
NEPN	nacionalni energetske in podnebni načrt
OPN	občinski prostorske načrt
OVE	obnovljivi viri energije
P+R	parkirišča park and ride
PROSO	prednostna območja za stanovanjsko oskrbo
RCPS	regionalna celostna prometna strategija
RP	razdelilna postaja
RPP	regionalni prostorske plan
RRP	regionalni razvojni program
RTP	razdelilna transformatorska postaja
SDO	sistem daljinskega ogrevanja
SPRS	Strategija prostorskega razvoja Slovenije
SSPR	sistem spremljanja prostorskega razvoja
ŠMO	širše mestno območje
UO	ureditveno območje
URSZR	uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje
VGP	veliki generatorji prometa
ZUreP	Zakon o urejanju prostora
ZVO	Zakon o varstvu okolja

1 UVOD

Osnovna paradigma prostorskega razvoja Slovenije do leta 2050 (Resolucija o Strategiji prostorskega razvoja Slovenije 2050) je izboljšanje prostorske kohezije, s katerim se zagotavlja uravnotežen, skladen in trajnosten razvoj območij, z upoštevanjem in rabo tam prisotnih prostorskih potencialov. Prostorsko načrtovanje ima odgovorno nalogo zagotavljanja dolgoročnega trajnostnega prostorskega razvoja in prilagajanja upravljanja prostora na spremenjene mednarodne okoliščine, družbene in gospodarske trende ter pričakovane svetovne izzive.

Zakon o urejanju prostora (Uradni list RS, št. 61/17; v nadaljevanju ZUreP-2) je leta 2017 uvedel regionalni prostorski plan (v nadaljevanju RPP) kot instrument za usklajevanje prostorskega razvoja med državo in občinami. Ta instrument ohranja tudi aktualni Zakon o urejanju prostora (Uradni list RS, št. 199/21 s spremembami in dopolnitvami, v nadaljevanju ZUreP-3), ki dodatno poudarja njegovo vlogo pri celostnem in usklajenem razvoju regij. Namen in vsebino regionalnega prostorskega plana določa 75. člen ZUreP-3.

RPP je prostorski strateški akt, s katerim se država in občine, na podlagi SPRS 2050 (Uradni list RS, št. 72/2023), njenih akcijskih programov, drugih razvojnih aktov države in razvojnih ciljev EU, ter razvojnih potreb regije dogovorijo in uskladijo o nadaljnjem prostorskem razvoju regije ter določijo bistvene razvojne priložnosti. V RPP se lahko uskladijo zasnove prostorskih ureditev državnega pomena in določijo zasnove prostorskih ureditev lokalnega pomena, ki segajo v območje več občin ali vplivajo na razvoj več občin.

S pripravo RPP se uresničuje načelo usklajevanja interesov in sodelovanja državne in občinske ravni. V okviru izdelave RPP se morajo država (resorji) in občine dogovoriti in uskladiti o zasnovah prostorskih ureditev na območju regije, dogovorjene rešitve pa morajo upoštevati pri nadaljnjem načrtovanju in pri izvedbi načrtovanih prostorskih ureditev.

RPP s preseganjem občinskih mej omogoča učinkovitejše upravljanje prostora in vključuje širše okoljske, socialne in gospodarske potrebe. RPP Severno Primorske (Goriške) razvojne regije (v nadaljevanju SP(G)RR) usmerja prostorski razvoj glede na njene geografske značilnosti, gospodarsko stanje, demografske trende in varovana območja, kar omogoča bolj učinkovito prostorsko planiranje.

ZUreP-3 določa, da mora biti Regionalni razvojni program (v nadaljevanju RRP) izdelan na podlagi Regionalnega prostorskega plana. Leta 2022 je bil sprejet RRP Severno Primorske (Goriške) razvojne regije za obdobje 2021-2027. Medtem ko razvojni program opredeljuje gospodarske, socialne in okoljske razvojne cilje ter projekte regije, prostorski plan določa prostorski razvoj in usmeritve za razvoj na ravni regije z namenom usklajevanja prostorskih potreb in varovanja prostora. Oba regionalna razvojna dokumenta morata biti vsebinsko usklajena. Ker je veljavni RRP za obdobje do 2027 sprejet, se uporablja kot razvojno izhodišče, prihodnji RRP oziroma njegove spremembe pa morajo upoštevati sprejeti RPP oziroma biti z njim usklajene.

V nadaljevanju navajamo za poimenovanje Severno Primorske (Goriške) razvojne regije skrajšano ime SP(G)RR.

1.1 Vsebina regionalnega prostorskega plana

Regionalni prostorski plan je pripravljen v skladu z Navodili za vsebino, obliko in način priprave regionalnega prostorskega plana (Urbanistični inštitut Republike Slovenije, september 2023) ter Tehničnimi pravili za pripravo prostorskih aktov v digitalni obliki (Ministrstvo za naravne vire in prostor, december 2023).

Regionalni prostorski plan določa vizijo, cilje, prednostne naloge, usmeritve in zasnovo prostorskega razvoja regije. Pomemben del je tudi poglavje izvajanje in spremljanje izvajanja plana.

RPP je sestavljen iz tekstualnega in grafičnega dela.

Tekstualni del oz. vsebina RPP je pripravljena po sledečih sklopih:

- Izhodišča za pripravo regionalnega prostorskega plana
- Cilji in prednostne naloge prostorskega razvoja regije,
- Usmeritve za prostorski razvoj regije,
- Zasnovo prostorskega razvoja regije ter

- Izvajanje ter spremljanje izvajanja RPP.

Grafični del RPP vsebuje prikaz območja obravnave in prikaze zasnov:

- Karta 1: Območje obravnave
- Karta 2: Zasnova razvoja poselitve
- Karta 3: Zasnova razvoja oskrbe
- Karta 4: Zasnova gospodarskih dejavnosti
- Karta 5: Zasnova razvoja turizma
- Karta 6: Zasnova prometne infrastrukture
- Karta 7: Zasnova sistema trajnostne mobilnosti
- Karta 8: Zasnova energetske infrastrukture
- Karta 9: Zasnova okoljske infrastrukture
- Karta 10: Zasnova razvoja in varstva krajine
- Karta 11: Zasnova zelenega sistema regije
- Karta 12: Zasnova sistema obrambe, zaščite in varstva pred naravnimi nesrečami

Akt ima tudi spremljajoče gradivo, ki dopolnjuje in razlaga vsebino akta in postopek njegove izdelave. Spremljajoče gradivo obsega:

- Izhodišča za pripravo RPP,
- Analiza stanja po izbranih področjih za Severno Primorsko (Goriško) razvojno regijo,
- Prikaz stanja v prostoru,
- Poročilo o vključevanju javnosti,
- Okoljsko poročilo in dodatek za naravo – bo izdelano
- Strokovne podlage:
  - Urbanistične zasnove z elementi krajinske zasnove za Goriško širše mestno območje z Brdi in zahodnim delom Vipavske doline (v izdelavi)
  - Krajinska zasnova za dolino Soče in dolino Nadiže (v izdelavi)
- Povzetek za javnost – bo izdelano.

1.2 Območje obravnave

Karta 1

Regionalni prostorski plan je pripravljen za območje Severne Primorske (Goriške) razvojne regije, katere obseg določa Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja. Regija je del kohezijske regije Zahodna Slovenija in obsega 2.325 km², kar predstavlja 11,5 % površine Slovenije. Vključuje 13 občin: Mestna občina Nova Gorica in občine Ajdovščina, Bovec, Brda, Cerklje, Idrija, Kanal ob Soči, Kobarid, Miren - Kostanjevica, Renče - Vogrsko, Šempeter - Vrtojba, Tolmin in Vipava. Zaradi obsega, naravnogeografskih razlik in funkcijskih povezav se regija pogosto obravnava tudi po štirih subregionalnih območjih: Zgornje Posočje, Idrijsko-Cerkljansko, Goriško ter Vipavska dolina.

SP(G)RR je izrazito obmejna in prostorsko razgibana regija. Na zahodu meji na Italijo, kar pomembno vpliva na njeno prometno, gospodarsko, kulturno in urbano vlogo. Regija geografsko obsega del območja Julijskih Alp, porečje Soče z Idrijo in Vipavo, Vipavsko dolino, Goriška brda, del Krasa, Idrijska in Cerkljanska hribovja in Trnovsko Banjško planoto. V severnem delu regije leži Triglavski narodni park.

Povprečna nadmorska višina regije znaša 721 m, povprečen naklon pa 22,4°, kar jo uvršča med reliefno zahtevnejša območja v Sloveniji. Gozdovi pokrivajo približno 67,4 % površine regije, zato ima prostor pomembno vlogo pri ohranjanju biotske raznovrstnosti, ekosistemskih storitev, vodnih virov in krajinske prepoznavnosti.

V regiji je leta 2025 živel 118.096 prebivalcev, od tega 59.875 moških in 58.221 žensk. Po številu prebivalcev se uvršča na 7. mesto med slovenskimi razvojnimi regijami. Povprečna gostota poselitve znaša 51 prebivalca/km², vendar so razlike med občinami zelo velike: najvišja gostota je v občini Šempeter - Vrtojba, najnižja pa v občini Bovec. Najgostejše poseljeno območje je Nova Gorica, kjer gostota v urbanem jedru dosega izrazito višje vrednosti. Poselitve je zgoščena v dolinah in urbanih območjih, medtem ko so hribovita, planotasta in obmejna območja redkeje poseljena.

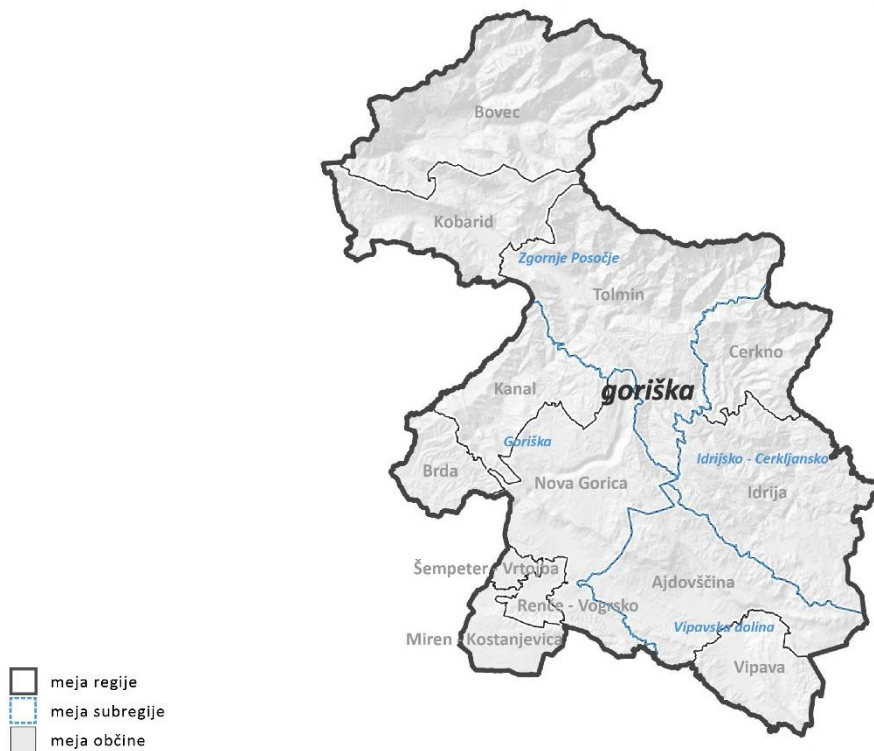
Demografski razvoj regije zaznamujejo staranje prebivalstva, negativen naravni prirast in prostorske razlike med bolj vitalnimi urbanih območji ter demografsko šibkejšim severnim in hribovitim delom regije. Kljub negativnemu skupnemu naravnemu prirastu, pa je skupni selitveni prirast pozitiven, kar pa ne odpravlja dolgoročnih izzivov staranja. Indeks staranja je visok in presega državno povprečje. Delež starejših prebivalcev narašča, delež delovno aktivnega prebivalstva pa se zmanjšuje, kar povečuje pritisk na dostopnost storitev splošnega družbenega pomena, zlasti v odmaknjenih delih regije.

Regijsko središče je Nova Gorica, ki skupaj z naselji Solkan, Kromberk, Pristava, Ajševica, Rožna Dolina, Loke, Stara Gora, Šempetrom pri Gorici in Vrtojba tvori osrednje urbano območje regije. V funkcijskem smislu se to območje povezuje tudi z italijanskima Gorico in Štandrežem, s katerima oblikuje čezmejni urbani prostor. V skladu s Strategijo prostorskega razvoja Slovenije 2050 je Nova Gorica središče druge ravni, njena čezmejna vloga pa predstavlja eno ključnih razvojnih priložnosti regije.

Središči tretje ravni sta Idrija in Tolmin, ki oskrbujeta severni del regije. Ajdovščina je središče 4. ravni, drugo največje mesto v regiji in pomembno gospodarsko središče. Ostala občinska in zaposlitvena središča so druga za regijo pomembna naselja.

Gospodarstvo regije prispeva približno 5% k BDP Slovenije. V gospodarski strukturi izstopajo industrija, kmetijstvo, turizem, storitve in energetska dejavnost. Gospodarska središča nacionalnega oziroma regionalnega pomena so predvsem Nova Gorica, Ajdovščina in Idrija, pomembno vlogo pa imajo tudi Tolmin, Šempeter pri Gorici in druga subregionalna središča. Regija ima močno industrijsko tradicijo, pomembna kmetijska območja v Vipavski dolini, Brdih in na Krasu ter izrazit turistični potencial v Posočju, Idrijsko – Cerkljanskem, Brdih, na Krasu in v regijskem središču Novi Gorici. Kljub temu se kažejo velike razlike med gospodarsko močnejšimi dolinskimi in urbanih območji ter hribovitimi in obmejnimi območji.

SP(G)RR ima dolgo tradicijo čezmejnega sodelovanja. Evropsko združenje za teritorialno sodelovanje EZTS GO omogoča skupno načrtovanje in izvajanje projektov na področju mobilnosti, zdravstva, okolja, turizma, kulture in urbanega razvoja. Čezmejna vloga je posebej izrazita na območju Nove Gorice in Gorice, pomembne pa so tudi povezave v Brdih, na Krasu, v Posočju in v smeri Tolmin – Čedad. Regija se umešča v širši razvojni in prometni koridor Ljubljana – Nova Gorica – Gorica – Benetke, kar krepi njen strateški pomen v zahodnem slovenskem in čezmejnem prostoru.

Slika 1: Občine v Severno Primorski (Goriški) razvojni regiji

1.3 Razvojni izzivi regije

Temeljni izzivi prostorskega razvoja regije so:

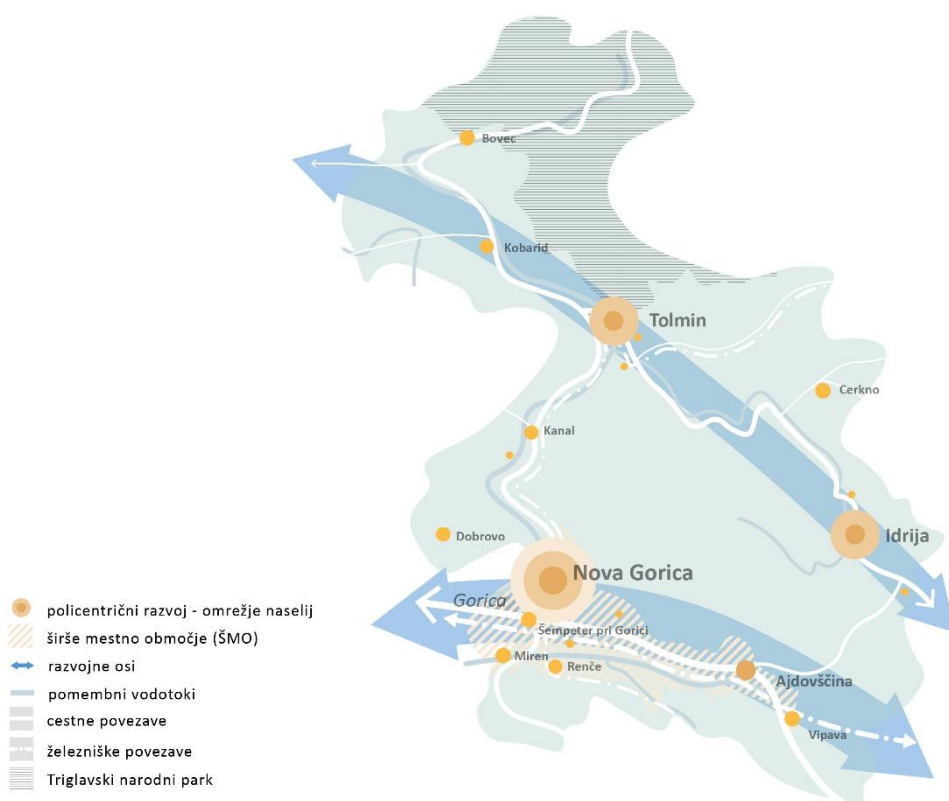
- kako okrepiti čezmejno povezovanje na področjih analitike, načrtovanja in upravljanja čezmejnega mesta Nova Gorica – Gorica – Šempeter pri Gorici in izkoristiti razvojni potencial središča,
- kako odgovoriti na staranje in upadanje števila prebivalstva v SP(G)RR in sosednjih regijah,
- kako nasloviti nizek naravni in selitveni prirast prebivalstva v regiji, še posebej v njenem severnem delu,
- kako zmanjšati razvojno polarnost med oslabelem severnim delom regije in bolj vitalnim južnim delom,
- kako zagotoviti pogoje za nastajanje delovnih mest z visoko dodano vrednostjo znotraj ŠMO,
- kako omogočiti razvoj delovnih mest z visoko dodano vrednostjo za delovno aktivno prebivalstvo v vseh središčih regije,
- kako zagotoviti zadostno število dostopnih stanovanj,
- kako zagotoviti pravično dostopnost do družbene infrastrukture,
- kako izboljšati vpetost regije v mednarodne prometne koridorje ter dostopnost severnega dela regije do regijskega središča in drugih središč 1. in 2. ravni,
- kako izkoristiti potencial vpetosti v energetske koridorje in gospodarske mreže,
- kako obvladovati pritisk poselitve in dejavnosti na krajino, vključno s prekinjenimi ekokoridorji, zaraščanjem kmetijskih zemljišč, varovanjem vodnih virov ter vplivi turizma, kmetijstva in drugih dejavnosti,
- kako zmanjšati ranljivost poselitvenih območij, zlasti zaradi poplavnosti in plazljivosti,
- kako ohraniti kvalitetno naravno okolje.

2 VIZIJA, CILJI IN PREDNOSTNE NALOGE PROSTORSKEGA RAZVOJA REGIJE

2.1 Vizija prostorskega razvoja regije

Goriška razvojna regija bo vitalna, inovativna in čezmejno povezana regija, zasidrana v čezmejnem razvojnem jedru Nova Gorica – Ajdovščina ter v okrepljenima Tolminom in Idriji kot nosilkama razvoja severa. Z uravnoteženim povezovanjem urbanega juga in naravno bogatega severa bo upoštevaljoč zeleni in vodni sistem ustvarjala kakovostno, varno in trajnostno okolje za življenje, delo in obisk.

Delovanje Severno primorske (Goriške) razvojne regije bo temeljilo na **dopolnjujočem razvoju** med **južnim, intenzivneje urbaniziranim delom ob razvojni osi goriškega širšega mestnega območja** ter **severnim, zmerneje urbaniziranim delom, kjer razvojni potencial krepijo izjemne naravne danosti**. V regiji se bo razvijalo dinamično in trajnostno gospodarstvo, ki bo zagotavljalo delovna mesta z visoko dodano vrednostjo. Regija bo imela vzpostavljene močne **notranje povezave med regijskimi središči**, ki morajo ostati glavne **nosilke privlačne poselitve** z ustreznim nivojem uslug ter **čezmejne povezave**, ki bodo prebivalcem omogočile vpetost v nacionalne in mednarodne tokove. Z ohranjanjem kakovostnega naravnega okolja bo regija nudila **privlačno, varno in kakovostno okolje prebivalcem in obiskovalcem** ter z mislijo na prihodnje rodove ohranjala visoko stopnjo **okoljske odgovornosti**.

Slika 2: Koncept razvoja regije

2.2 Cilji prostorskega razvoja regije

Uravnotežen in učinkovit policentrični razvoj poselitve

Cilj je vzpostaviti uravnotežen poselitveni sistem, v katerem se krepi vloga Nove Gorice kot regijskega in čezmejnega središča, Ajdovščine kot pomembnega razvojnega središča južnega dela regije ter Tolmina in Idrije kot nosilk razvoja severnega dela regije. Ob tem se ohranja poseljenost odmaknjenih območij ter zagotavlja ustrezna vloga manjših središč pri oskrbi prebivalstva in ohranjanju vitalnosti prostora.

Enakovredna dostopnost do storitev in kakovostnega bivalnega okolja

Cilj je zagotoviti pravičen dostop prebivalcev do storitev družbene infrastrukture, osnovne oskrbe, izobraževanja, zdravstva, socialnih storitev, kulture, športa in drugih javnih funkcij v vseh delih regije. S tem se krepi kakovost bivanja, socialna vključenost in dolgoročna privlačnost regije za vse generacije.

Dostopna in kakovostna stanovanja za vse generacije

Cilj je zagotoviti zadostno, dostopno in kakovostno stanovanjsko ponudbo za različne skupine prebivalcev, zlasti mlade, družine, starejše, študente in ranljive skupine. Stanovanjski razvoj naj prispeva k ohranjanju prebivalstva, privabljanju novih prebivalcev ter izboljšanju kakovosti bivanja v regijsko pomembnih središčih in drugih primernih naseljih.

Konkurenčno, inovativno in trajnostno gospodarstvo z visoko dodano vrednostjo

Cilj je krepiti gospodarsko vlogo regije z razvojem dejavnosti z visoko dodano vrednostjo, podporo raziskovalno-razvojnim in inovativnim dejavnostim, prestrukturiranjem degradiranih območij ter trajnostnim razvojem turizma, kmetijstva, gozdarstva in drugih regionalno pomembnih panog. Gospodarski razvoj mora prispevati k zmanjševanju odlivov delovno aktivnega prebivalstva in k večji konkurenčnosti regije.

Varovano, povezano in podnebno odporno naravno okolje

Cilj je dolgoročno varovati naravne vire, krajino, vodni prostor, biotsko raznovrstnost ter zeleni sistem regije. Prostorski razvoj mora biti prilagojen podnebnim spremembam ter usmerjen v zmanjševanje poplavne, plazovne, sušne, požarne in drugih oblik ogroženosti.

Povezana, dostopna in odporna infrastrukturna regija

Cilj je zagotoviti funkcionalno, zanesljivo in podnebno odporno gospodarsko javno infrastrukturo, ki bo izboljšala notranjo povezanost regije, dostopnost do delovnih mest in storitev ter čezmejno vpetost regije. To vključuje ustrezno prometno, energetska, komunalno, vodno, odpadkovno in digitalno infrastrukturo.

Učinkovito regionalno in čezmejno upravljanje prostorskega razvoja

Cilj je vzpostaviti usklajeno, pregledno in učinkovito upravljanje prostorskega razvoja na regionalni, medobčinski in čezmejni ravni. Pri tem je ključno sodelovanje med občinami, regijskimi institucijami, državo, sosednjimi regijami in Italijo ter usklajevanje prostorskih, razvojnih in sektorskih politik.

2.3 Prednostne naloge prostorskega razvoja regije

Na podlagi opredeljenih ciljev, razvojnih izzivov in priložnosti so za Severno Primorsko oziroma Goriško razvojno regijo določene naslednje prednostne naloge prostorskega razvoja.

Krepitev čezmejnega razvojnega jedra in policentričnega omrežja središč

Prednostna naloga je povezovanje prostorskih, prometnih, gospodarskih, družbenih in upravljavskih sistemov Gorice, Nove Gorice, Šempetra pri Gorici in Ajdovščine v funkcionalno povezano čezmejno razvojno jedro regije. Ob tem je treba krepiti vlogo Tolmina in Idrije kot nosilk razvoja severnega dela regije ter zagotavljati ustrezno raven funkcij v drugih regijsko pomembnih in lokalnih središčih.

Naloga vključuje predvsem:

- programsko in funkcionalno nadgradnjo regijskih in subregionalnih središč,
- krepitev povezav med Novo Gorico, Ajdovščino, Tolminom in Idrijo,
- povezovanje Nove Gorice, Šempetra pri Gorici in Gorice v čezmejno urbano območje,
- povezovanje in dopolnjevanje družbenih dejavnosti med naselji znotraj ŠMO,
- nadgradnja izobraževalne in raziskovalne infrastrukture v ŠMO,
- krepitev družbenih dejavnosti v regionalnih in subregionalnih središč,
- zagotavljanje dostopnosti do zdravstva, šolstva in socialnih storitev in tudi v oddaljenih območjih,
- zagotavljanje oskrbnih dejavnosti v manjših središčih za ohranjanje poseljenosti odmaknjenih območij,
- zmanjševanje prostorske in funkcijske odvisnosti od sosednjih regij.

Zagotavljanje kakovostnega in dostopnega stanovanjskega fonda

Prednostna naloga je povečanje dostopnosti stanovanj in izboljšanje kakovosti stanovanjskega fonda v regiji, zlasti v regijsko pomembnih naseljih in območjih z razvojnim potencialom. Stanovanjski razvoj mora podpirati zadrževanje prebivalstva, privabljanje mladih, medgeneracijsko sobivanje ter zagotavljanje primernih pogojev za vse socialne skupine.

Naloga vključuje predvsem:

- aktivacijo praznih in neizkoriščenih stanovanj ter stavbnih zemljišč,
- prenavo obstoječega stavbnega fonda,
- planiranje širitev stanovanjskih območij regijskega pomena,
- komunalno opremljanje zemljišč za stanovanjsko gradnjo,
- razvoj stanovanjskih rešitev za mlade, starejše, družine, študente in ranljive skupine,
- usmerjanje stanovanjskega razvoja v območja z dobro dostopnostjo do storitev, javnega potniškega prometa in delovnih mest.

Razvoj gospodarskih območij in delovnih mest z visoko dodano vrednostjo ob južni razvojni osi

Prednostna naloga je usmerjanje gospodarskega razvoja ob južni razvojni osi Gorica – Nova Gorica – Ajdovščina – Ljubljana, kjer se zagotavljajo pogoji za razvoj okoljsko sprejemljivih dejavnosti, delovnih mest z visoko dodano vrednostjo, raziskovalno-razvojnih dejavnosti, logistike in inovativnega gospodarstva.

Naloga vključuje predvsem:

- prenavo, zgoščanje in razvoj gospodarskih con,
- aktivacijo funkcionalno in drugače degradiranih območij,
- razvoj raziskovalnih, inovacijskih in tehnoloških dejavnosti,
- izboljšanje logistike, razvoj cestne in železniške infrastrukture,
- krepitev trajnostne mobilnosti med zaposlitvenimi središči,
- razvoj energetskega koridorja, vključno z možnostmi vodikove infrastrukture,
- izboljšanje čezmejne gospodarske povezanosti.

Krepitev razvojnih funkcij severnega dela regije ob četrti razvojni osi

Prednostna naloga je krepitev razvojnih možnosti severnega dela regije, zlasti na območjih Tolmina, Idrije in drugih središč ob četrti razvojni osi. Namen naloge je izboljšati dostopnost, zmanjšati razvojne razlike med severnim in južnim delom regije ter ustvariti pogoje za nova kakovostna delovna mesta.

Naloga vključuje predvsem:

- razvoj subregijskih gospodarskih in obrtnih območij, prilagojenih značilnostim prostora,
- podporo lokalnim gospodarskim panogam, povezanim z naravnimi danostmi, znanjem in tradicijo,
- krepitev energetskega, zlasti elektroenergetskega sistema območja,
- izboljšanje logistike in prometne dostopnosti severnega dela regije,
- nadgradnjo cestnih in železniških povezav,
- krepitev trajnostne mobilnosti med zaposlitvenimi središči,
- razvoj infrastrukture za trajnostni turizem,
- izboljšanje povezav severnega dela regije z regijskim središčem in sosednjimi regijami.

Vzpostavitev regionalnega zelenega sistema ter prilagajanje na podnebne spremembe

Prednostna naloga je opredelitev, varovanje in upravljanje zelenega in vodnega sistema regije kot temeljne prostorske sestavine kakovosti bivanja, okoljske odpornosti in trajnostnega razvoja. Poseben poudarek je na varovanju vodnih virov, krajine, biotske raznovrstnosti ter zmanjševanju ogroženosti zaradi naravnih nesreč.

Naloga vključuje predvsem:

- opredelitev in uveljavitev regionalnega zelenega sistema,
- razvoj modre in zelene infrastrukture,
- varovanje vodovarstvenih območij in voda,
- ohranjanje ekoloških koridorjev in krajinsko pomembnih območij,
- planiranje protipoplavnih, protiplaznih, protisušnih in protipožarnih ukrepov,
- uporabo naravi temelječih rešitev,
- razvoj namakalnih sistemov tam, kjer je to prostorsko in okoljsko sprejemljivo,
- usklajevanje razvoja turizma, kmetijstva, poselitve in infrastrukture z nosilno sposobnostjo prostora.

3 USMERITVE ZA PROSTORSKI RAZVOJ REGIJE

3.1 Čezmejni vplivi in povezave s sosednjimi regijami

SP(G)RR se zaradi lege ob meji z Italijo razvija kot čezmejna regija. Prostorski razvoj regije upošteva vpetost v širši prostor med Slovenijo in Italijo ter ožje med italijansko Furlanijo – Julijsko krajino in slovenskimi regijami Gorenjsko, Obalno – kraško in Primorsko – notranjsko.

Slika 3: Vpetost regije v širši prostor

Sodelovanje v čezmejnem urbanem območju Nova Gorica – Gorica – Šempeter pri Gorici se tudi v prihodnje razvija prek **EZTS GO** kot osrednjega institucionalnega okvira za strateško usklajevanje politik Mestne občine Nova Gorica, Občine Šempeter - Vrtojba in Občine Gorica. Pri usmerjanju čezmejnega razvoja se upoštevajo predvsem dejanske funkcijske, infrastrukturne, gospodarske in kulturne povezave ter učinki obmejnosti. Obravnavajo se razvojne priložnosti, ki območje utrjujejo kot pomembno čezmejno središče.

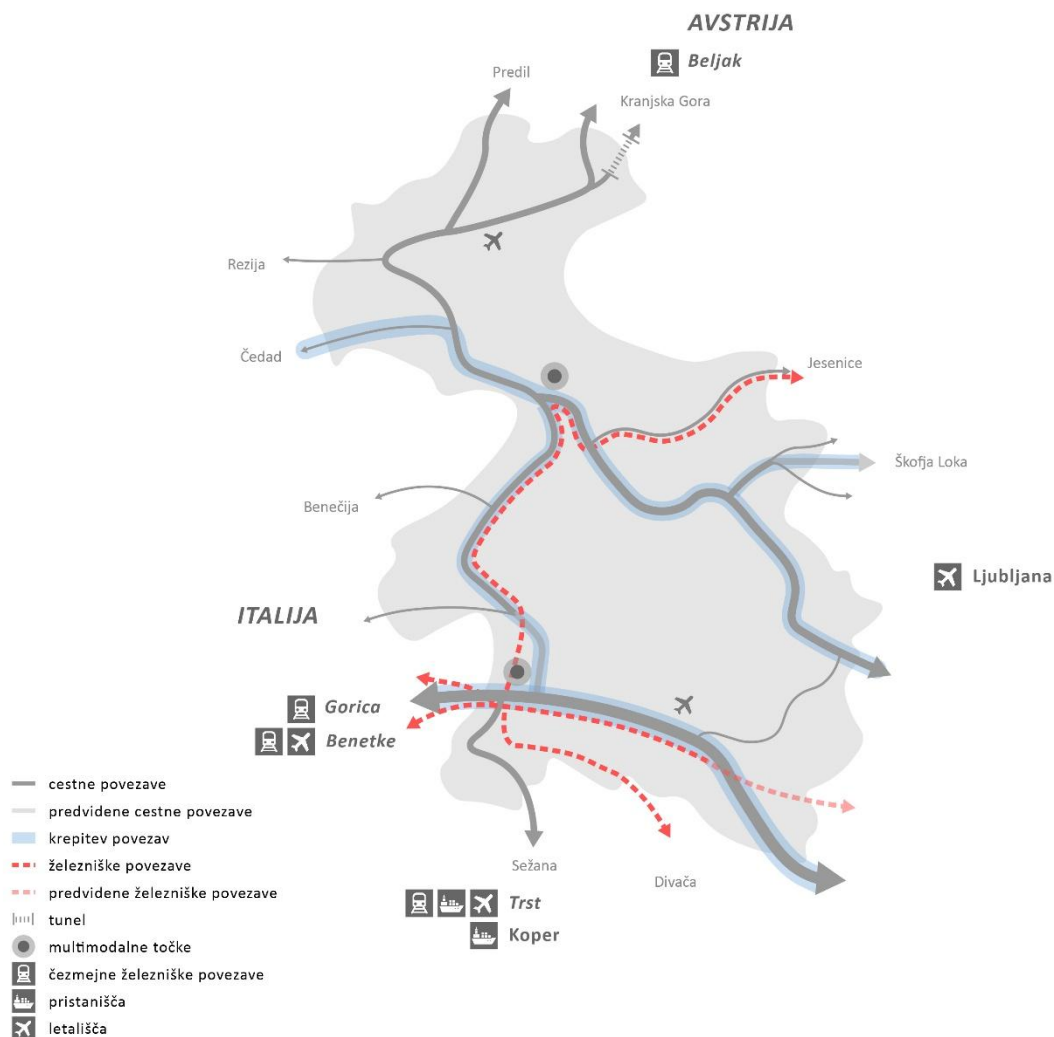
Za učinkovitejši razvoj in reševanje razvojnih izzivov odmaknjenih in obmejnih območij Zgornjega Posočja se vzpostavi **EZTS Skupne doline – Valli Condivise** kot institucionalni okvir čezmejnega sodelovanja med občinami Bovec, Kobarid in Tolmin ter Videmsko pokrajino (Benečijo). EZTS se razvija kot mehanizem za skupno načrtovanje in usklajevanje razvojnih politik ter učinkovitejše naslavljanje skupnih razvojnih izzivov obmejnega prostora.

Prednostno se nadgrajujejo najpomembnejše **cestne povezave** regije v širšem koridorju Ljubljana – Nova Gorica/Gorica – Benetke, ki regijo posredno povezujejo tudi s Trstom in Koprom oziroma Vidmom in Čedadom

ter navezavami severnega dela regije proti Ljubljani. Redno vzdržujejo in nadgrajujejo se ostale regionalne in čezmejne povezave: navezave južnega dela regije na Kras in proti Obali, povezave Goriških Brd proti Čedadu in Vidmu ter povezave Zgornjega Posočja proti Vidmu, Čedadu, Beljaku in Jesenicam. Dostopnost Bovca do Ljubljane se izboljša z gradnjo predora pod Vršičem.

Preko Bohinjske proge in navezave na železniško omrežje Italije v Novi Gorici se regija povezuje z evropskim potniškim in tovornim prometnim omrežjem. Z vidika **železniških povezav** se regija danes v evropsko prometno omrežje TEN-T vključuje posredno, prek navezav na železniške koridorje v Sloveniji in Italiji. Hrbtenica železniškega sistema regije, Bohinjska proga (Beljak – Jesenice – Nova Gorica – Sežana – Trst) povezuje regijo z Avstrijo in Italijo ter ima poleg navezovalne tudi gospodarsko in turistično funkcijo, hkrati pa predstavlja potencial za regijsko dnevno mobilnost. Kot taka je izjemnega razvojnega in identifikacijskega pomena za regijo. Skozi planiranje njenega razvoja je potrebno vrednotiti tudi smiselnost njene vloge kot pomožne TEN-T tovarne povezave. Dolgoročno se planira novo hitro potniško železniško povezavo Ljubljana – Nova Gorica/Gorica – Benetke, ki bo regijo neposredno vpela na evropske prometne koridorje.

Za regijo so pomembne navezave na mednarodna letališča ter dostop do severno jadranskih pristanišč. Z vidika dostopa do **mednarodnih letališč** ima regija ugodno lego, saj ima v razmeroma kratki razdalji dostop do letališča Trst, v širšem območju dostopnosti pa tudi do letališč Ljubljana, Benetke in Treviž. Za tovarne, logistične in gospodarske tokove so pomembne navezave na **pristanišča** Koper, Trst in Tržič. Koper je jedrno pristanišče omrežja TEN-T na stičišču baltsko – jadranskega in sredozemskega koridorja. Planira se ohranjanje dobre dostopnosti do letališč in pristanišč v bližini regije, ki je omogočena s cestnimi in železniškimi povezavami.

Slika 4: Prometni koncept

Regijsko kolesarsko omrežje se postopno dogradi in funkcionalno poveže v sklenjen sistem, ki omogoča kakovostne povezave znotraj regije ter navezave na državna, čezmejna in evropska kolesarska omrežja. Prednostno se nadgrajujejo manjkajoči odseki povezav prek Posočja in Cerknega proti gorenjskemu državnemu kolesarskemu omrežju, čezmejne povezave proti italijanskemu omrežju Alpe – Adria in smeri EuroVelo 8 ter povezave južnega dela regije proti smeri EuroVelo 9. Ob tem se ohranjajo in vzdržujejo že izvedene povezave ter zagotavlja njihova prometna varnost, prepoznavnost in uporabnost za vsakodnevno mobilnost in turizem.

Energetski razvoj regije se usmerja v varovanje, posodabljanje in nadgradnjo ključnih energetskih koridorjev ter vključevanje regije v širše prenosne sisteme električne energije, plina in nizkoogljicnih plinov. Kot najpomembnejši energetski koridor regije se obravnava koridor po Vipavski dolini, v katerem se umeščajo ključni energetski sistemi, vključno z načrtovanim vodikovodom ter plinovodom za sintetične pline. Prostorski razvoj mora zagotavljati dolgoročno varovanje obstoječih in načrtovanih čezmejnih energetskih koridorjev.

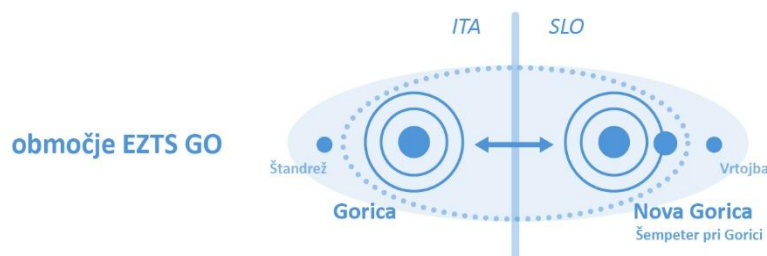
SP(G)RR se z Gorenjsko regijo povezuje s **Triglavskim narodnim parkom (v nadaljevanju TNP)**, ki ohranja enovite usmeritve za upravljanje in razvoj parka.

3.2 Medobčinsko sodelovanje

Medobčinsko sodelovanje, ki presega ustaljena sodelovanja, je ključno zlasti pri **vodovodnih sistemih, odvajanju in čiščenju odpadnih voda, ravnanju z odpadki, javnem potniškem prometu, umeščanju gospodarskih con, planiranju stanovanjskih območij, organizaciji družbene infrastrukture in zaščiti pred naravnimi nesrečami**. Pri teh sistemih je treba oblikovati skupne strokovne podlage, skupne upravljavske modele in dogovore o prostorskem razvoju, saj posamezna občina pogosto ne more sama zagotavljati racionalne, odporne in dolgoročno vzdržne rešitve.

SP(G)RR obsega 13 občin, vendar so številni prostorski, infrastrukturni in družbeni sistemi nastali pred reformo lokalne samouprave, ko so **teritorij regije pokrivali štiri občine, in sicer Nova Gorica, Ajdovščina, Idrija in Tolmin**. Občina Ajdovščina se je preoblikovala v občini Ajdovščina in Vipava, Občina Idrija v občini Idrija in Cerkno, Občina Nova Gorica pa v Mestno občino Nova Gorica in občine Brda, Kanal, Miren–Kostanjevica, Šempeter–Vrtojba in Renče-Vogrsko. Občina Tolmin je obsegala območje današnjih občin Tolmin, Kobarid in Bovec. Ta zgodovinska delitev se še danes pogosto odraža v organizaciji gospodarske javne infrastrukture, družbene infrastrukture, javnih zavodov, komunalnih služb, zdravstva, šolstva, knjižničnih sistemov, zaščite in reševanja ter drugih javnih služb. V številnih primerih so se ohranili medobčinski sistemi, ki že danes dobro delujejo, saj presegajo meje posameznih občin in temeljijo na dejanskih funkcionalnih povezavah v prostoru. Prostorski razvoj naj zato te obstoječe povezave prepozna kot prednost, jih krepi in po potrebi nadgrajuje z novimi oblikami sodelovanja.

Nova Gorica in Šempeter pri Gorici se kot stični mesti razvijata usklajeno, z delitvijo in dopolnjevanjem mestnih, razvojnih, gospodarskih, prometnih in družbenih funkcij. Sodelovanje med Mestno občino Nova Gorica in Občino Šempeter – Vrtojba se krepi kot temelj notranje povezanosti širšega čezmejnega urbanega sistema Nova Gorica – Šempeter – Gorica, vključno z območji Vrtojbe in Štandreža. **EZTS GO** se pri tem razvija kot platforma za skupno načrtovanje, upravljanje in izvajanje projektov ter za dolgoročno prostorsko, prometno, okoljsko in družbeno usklajevanje območja.

Slika 5: Območje EZTS GO

Občine Bovec, Kobarid in Tolmin se v okviru **EZTS Skupne doline – Valli Condivise** razvijajo kot usklajen čezmejni prostor Zgornjega Posočja, s poudarkom na skupnem načrtovanju razvoja in dvigu kakovosti bivanja v

odmaknjenih obmejnih območjih. EZTS v ustanavljanju se krepi kot institucionalni okvir za dolgoročno sodelovanje z Videmsko pokrajino (Benečija).

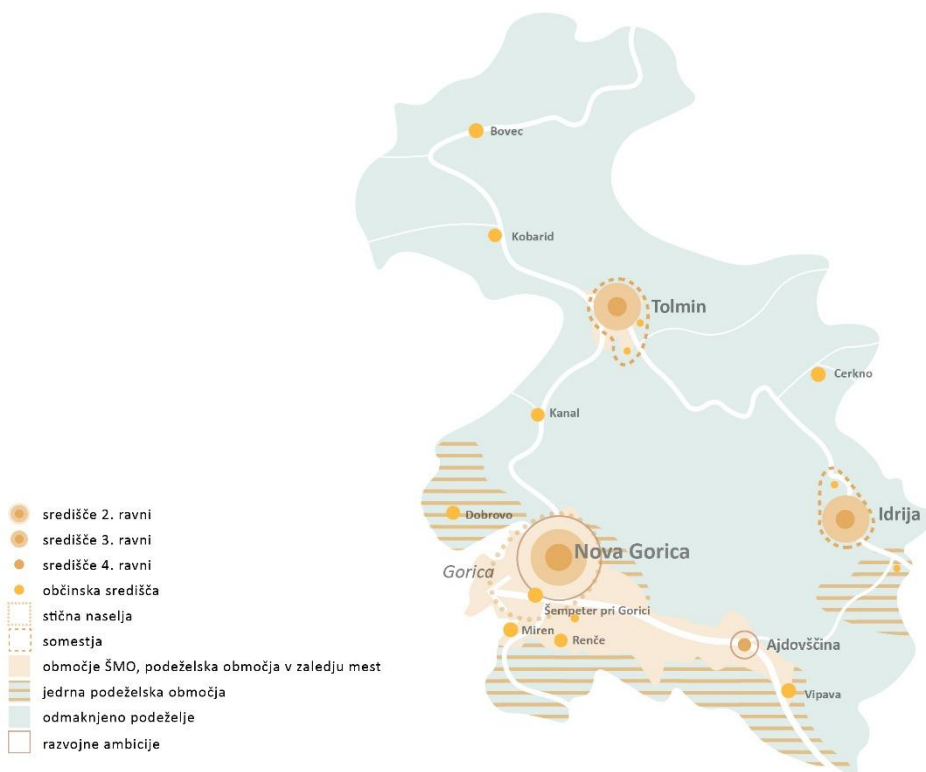

Slika 6: Območje EZTS Skupne doline

Razvoj turizma v Severno Primorski (Goriški) razvojni regiji temelji na usklajenem sodelovanju občin znotraj posameznih **regionalnih destinacijskih organizacij** (RDO) Dolina Soče, Nova Gorica in Vipavska dolina ter Idrija–Cerkno, ob hkratnem povezovanju med destinacijami za oblikovanje komplementarne in prepoznavne regijske turistične ponudbe. Spodbuja se destinacijsko in skupno načrtovanje turističnega razvoja, povezovanje produktov, infrastrukture, promocije in trajnostnega upravljanja obiskovalcev tako znotraj posameznih RDO kot med njimi, z namenom krepitve regionalne identitete, podaljševanja bivanja obiskovalcev in enakomernejše prostorske razpršitve turističnih učinkov.

3.3 Usmeritve za urbana območja

Urbana območja se določijo glede na njihovo vlogo v regiji, stopnjo urbanizacije, obseg javnih funkcij, zaposlitveno vlogo, prometno dostopnost ter navezanost na gospodarsko javno infrastrukturo. V RPP se poselitev usmerja v Goriško širše mestno območje, somestja, druga občinska središča ter druga za regijo pomembna središča.

Goriško širše mestno območje

Goriško širše mestno območje se razvija kot glavni generator razvoja regije in se obravnava kot osrednji urbanizirani in razvojno najintenzivnejši prostor regije, v katerem se koncentrirajo prebivalstvo, stanovanja, delovna mesta, družbene funkcije, gospodarske dejavnosti ter ključna prometna, komunalna in energetska infrastruktura. Območje se določa na podlagi funkcijskih povezav, dnevnih migracij, morfološke zveznosti naselij, gostote poselitve ter dostopnosti do ključnih storitev in infrastrukture.

Območje ŠMO se notranje deli na razvojne cone, v katere se razvoj usmerja z različno intenzivnostjo. Nosilni razvojni jedri sta Nova Gorica in Ajdovščina ter čezmejno mesto Gorica. Jedra ne delujejo ločeno, temveč so del enotnega širšega mestnega območja, saj se med njimi odvijajo dnevni delovni tokovi, oskrbni, prometni in gospodarski procesi. Zato se prostorski razvoj, stanovanjska oskrba, gospodarska območja, javni potniški promet, železniške povezave, kolesarsko omrežje in večmodalne točke planirajo usklajeno na ravni celotne razvojne osi Nova Gorica – Ajdovščina ter v sodelovanju z Gorico.

V območje Nove Gorice s somestjem se usmerjajo najpomembnejše regijske funkcije, zlasti družbena infrastruktura višjih ravni, večmodalno prometno vozlišče ter gospodarske in logistične dejavnosti. V Ajdovščini se krepijo funkcije, ki omogočajo nadgradnjo v središče tretje ravni.

V prostoru med obema razvojnima jedroma se krepi povezovalna vloga naselij, gospodarskih območij in prometnih koridorjev. Razvoj se usmerja v zmerno zgoščevanje in prenavo obstoječih naselij, ohranjanje lokalnih oskrbnih funkcij, izboljšanje komunalne opremljenosti ter krepitev trajnostne mobilnosti. Poseben pomen imajo navezave naselij na javni potniški promet, železniška postajališča, kolesarske povezave in večmodalne točke, s čimer se zmanjšuje odvisnost od osebnega avtomobila znotraj ŠMO.

V ŠMO se varujejo zelene cezure, kmetijska zemljišča in nosilci zelenega sistema, zlasti Panovec, Stara Gora, Biljenski griči, Vrtojbenko polje, Škabrijel, Sveta Gora, severni kraški rob ter odprt prostor Vipavske doline. Pomembno je varovanje vodnih, obvodnih in razlivnih površin Vipave s pritoki.

Somestja

Somestja so določena kot funkcionalno povezana urbana območja izven ŠMO, kjer več bližnjih naselij skupaj zagotavlja pomembnejšo oskrbno, zaposlitveno, prometno ali gospodarsko vlogo. Namen njihove opredelitve je usklajeno načrtovanje območij, kjer poselitveni, prometni, gospodarski in infrastrukturni sistemi že delujejo povezano.

Kot somestji regionalnega pomena se obravnavata območji Tolmin – Poljubinj – Most na Soči ter Idrija – Spodnja Idrija. Gre za funkcionalno povezana urbana območja, kjer se naselja medsebojno dopolnjujejo in skupaj zagotavljajo pomembnejše funkcije za širše zaledje. Obe somestji sta regijsko pomembni središči severnega dela regije.

Somestje Tolmin – Poljubinj – Most na Soči se razvija kot funkcionalno povezano subregijsko območje Posočja. Razvoj temelji na dopolnjevanju treh vlog: Tolmin se krepi kot osrednje družbeno, oskrbno, upravno, stanovanjsko in turistično jedro, Poljubinj kot gospodarsko jedro, Most na Soči pa kot prometna in logistična navezava somestja na železnico, javni potniški promet ter širše povezave v dolino Soče. Razvoj območja se usmerja v usklajeno načrtovanje teh funkcij, krepitev trajnostne mobilnosti med naselji ter ohranjanje zelenih cezur in odprtega prostora.

Somestje Idrija – Spodnja Idrija se razvija kot funkcionalno povezano gospodarsko in urbano območje, kjer se vloge obeh naselij medsebojno dopolnjujejo. Idrija se krepi kot oskrbno, upravno, kulturno in turistično jedro, Spodnja Idrija pa kot pomembno gospodarsko in zaposlitveno jedro somestja ter kot pomembno stanovanjsko območje.

Druga občinska središča

Na preostalem delu regije se razvoj usmerja v občinska središča, ki imajo ključno vlogo pri zagotavljanju osnovnih storitev, ohranjanju poselitve in povezovanju podeželskega zaledja z regijskimi središči. V teh središčih se

prednostno ohranja in nadgrajuje javne storitve, zagotavlja dostopna stanovanja, krepi lokalno gospodarstvo ter izboljšuje prometno dostopnost in prostorske pogoje za kakovostno bivanje.

Druga za regijo pomembna središča

Druga za regijo pomembna središča so regijsko pomembna zaposlitvena središča. V teh središčih se omogoča razvoj dejavnosti, ki podpirajo njihovo vlogo v širšem prostoru, ter zagotavlja ustrezna opremljenost z gospodarsko javno infrastrukturo in drugo podporno infrastrukturo.

3.4 Usmeritve za podeželje

Tipi podeželja

Podeželski prostor SP(G)RR se členi na tipe podeželja glede na njihovo lego v odnosu do urbanih središč, stopnjo dostopnosti, gostoto in obliko poselitve, prevladujočo rabo prostora, gospodarsko vlogo, demografske značilnosti ter krajinsko in naravovarstveno občutljivost. Takšna členitev omogoča, da se razvojne usmeritve ne določajo enotno za celotno podeželje, temveč se prilagodijo dejanskim značilnostim posameznih območij. V zasnovi se opredelijo trije tipi podeželja: podeželje v zaledju mest in urbanih naselij, jedrno podeželje ter odmaknjeno podeželje.

Podeželje v zaledju mest in urbanih naselij se opredeljuje kot območje, ki je funkcijsko močno povezano z bližnjimi urbanih središči, in je zato izpostavljeno stanovanjskim, prometnim, gospodarskim in oskrbnim pritiskom. Na teh območjih se poudarja prenova in zgoščevanje obstoječih naselij, vključevanje v prometne sisteme središčnih naselij, ohranjanje lokalnih funkcij, varovanje kmetijskih zemljišč in preprečevanje zlivanja naselij.

Jedrno podeželje se opredeli kot območje z izrazito kmetijsko, krajinsko, kulturno in gospodarsko identiteto, kjer so kmetijstvo, predelava, turizem, lokalne storitve in ohranjanje kulturne krajine ključni nosilci razvoja. Na teh območjih naj se spodbujajo tržno usmerjeno kmetijstvo, kratke oskrbne verige, povezovanje kmetijstva s turizmom, prenova obstoječega stavbnega fonda, ohranjanje strnjenih naselij in naselbinske dediščine ter komunalno opremljanje naselij.

Odmaknjeno podeželje se v zasnovi opredeli kot območje z reliefnimi in prometnimi omejitvami, razpršeno poselitvijo, slabšo dostopnostjo do storitev in večjo demografsko ranljivostjo. Ta območja naj bodo usmerjena predvsem v ohranjanje poselitve, izboljšanje prometne in digitalne dostopnosti, zagotavljanje osnovne oskrbe in javnih storitev, podporo ekstenzivnemu kmetijstvu, preprečevanje zaraščanja, varovanje kulturne krajine ter razvoj turizma in drugih dejavnosti, ki omogočajo zaposlitev v lokalnem okolju.

Odmaknjena gorska območja – Triglavski narodni park

Kot odmaknjeno gorsko območje regije se obravnava območje Triglavskega narodnega parka v Goriški regiji, ki ima najvišje naravovarstvene, krajinske, turistične in kulturne vrednote. TNP je edini narodni park v Sloveniji in je prednostno namenjen ohranjanju ekosistemov, naravnih procesov, naravnih vrednot, pestrosti habitatov in kakovosti krajin.

Prostorski razvoj v območju TNP in njegovem vplivnem prostoru mora biti zadržan in usmerjen v ohranjanje poselitve, prenavo obstoječih naselij, urejanje vstopnih točk, trajnostno mobilnost, upravljanje turističnih tokov, varstvo vodnih virov, ohranjanje planin in kulturne krajine ter zagotavljanje varnosti pred naravnimi nesrečami. Izvaja se skladno z Zakonom o Triglavskem narodnem parku, varstvenimi režimi in veljavnim načrtom upravljanja TNP.

Za delovanje TNP je pomembno medregijsko sodelovanje z Gorenjsko regijo.

Obmejna problemska območja

Obmejna problemska območja so določena kot posebna razvojna območja države, kjer se zaradi obmejne lege, slabše dostopnosti, demografskega praznjenja, staranja prebivalstva, primanjkljaja delovnih mest, nižje podjetniške aktivnosti in varstvenih omejitev pojavljajo večje razvojne ovire kot v osrednjih delih države. Njihova

opredelitev zato ni pomembna le statistično, temveč tudi razvojno in upravljavsko, saj se ta območja obravnavajo kot prednostna območja razvojnih politik.

V SP(G)RR regiji se na uradnem seznamu iz leta 2024 med obmejna problemska območja uvrščajo vse občine razen Mestne občine Nova Gorica, Občine Šempetra pri Gorici in Občine Idrije, kar pomeni, da je velik del regije prepoznan kot območje, kjer je treba prostorski razvoj povezovati s prilagojenimi razvojnimi spodbudami.

Pri pripravi zasnove podeželja se status obmejnega problemskega območja upošteva kot pomembna razvojna okoliščina, ki usmerja izbor prostorskih in upravljavskih ukrepov. Prednost imajo rešitve, ki zmanjšujejo odvisnost od regijskih središč, krepijo lokalno oskrbo in zaposlitvene možnosti ter omogočajo kakovostno bivanje tudi v manjših, odmaknjenih in obmejnih naseljih.

4 ZASNOVA PROSTORSKEGA RAZVOJA REGIJE

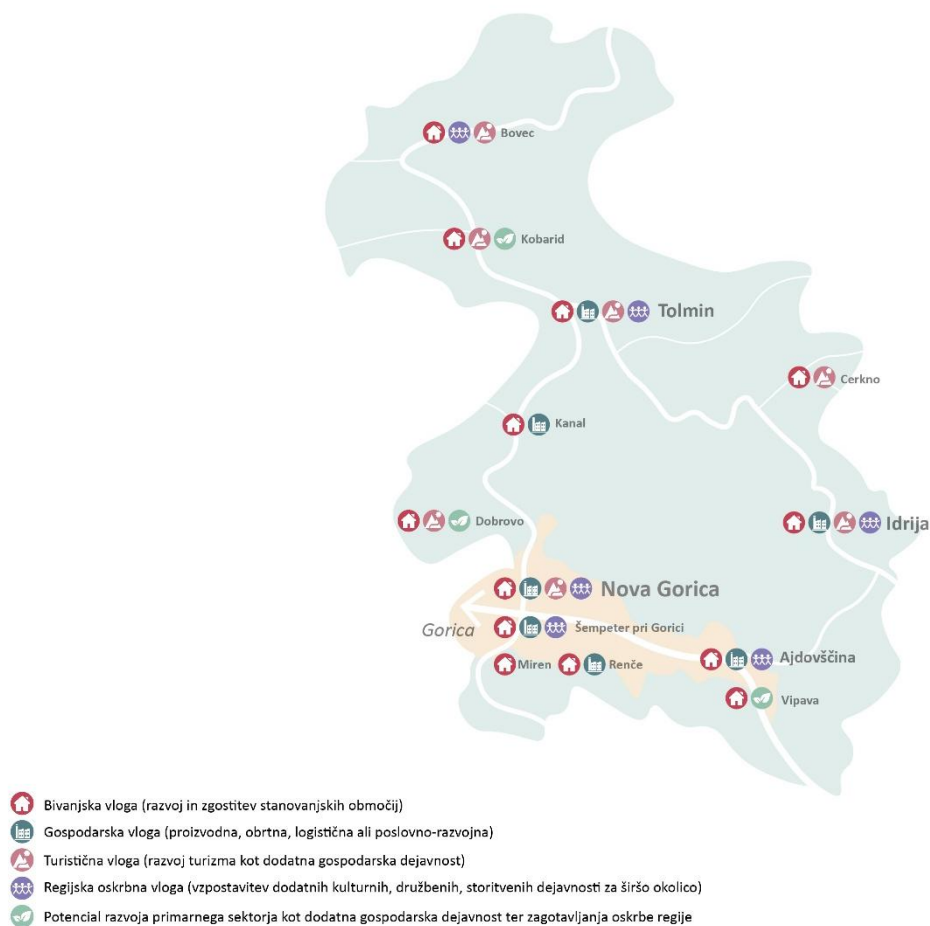
V zasnovah so po področjih opredeljena temeljna izhodišča, izzivi in cilji ter usmeritve in ukrepi, ki so predvideni za uresničitev strateških ciljev. Ukrepi take vrste, da se jih prostorsko planira, lahko imajo že izdelane prostorske strokovne podlage in so zato prikazani tudi na kartah. Nekateri izzivi zahtevajo upravljavske ali druge ukrepe, ki niso prostorizirani.

4.1 Zasnova prostorskega razvoja

4.1.1 Omrežje naselij

Karta 2

Omrežje naselij v Severno Primorski (Goriški) razvojni regiji temelji na policentrični zasnovi, ki jo določa SPRS2050. Zasnova omrežja obravnava tako priložnosti za razvoj ravni naselja kot tudi izzive pri doseganju planiranega stanja.

Slika 8: Zasnova omrežja naselij – vloge naselij

Nova Gorica - središče 2. ravni

Nova Gorica je središče Severno Primorske (Goriške) statistične regije. Razvija se kot središče druge ravni in nosilno naselje ŠMO.

Nova Gorica je regijsko največje zaposlitveno središče s široko paleto delovnih mest, središče družbene infrastrukture regijskega pomena, center oskrbnih in storitvenih dejavnosti ter bivanjsko središče.

Regijsko središče Nova Gorica je funkcionalno neločljivo povezano s Šempetrom pri Gorici, s katerim nadgrajuje funkcije regijskega središča na področju delovnih mest, zdravstva in logistike.

Obe mesti sta stični naselji z Gorico v Italiji, kateri tvorita čezmejno urbano območje z več kot 70.000 prebivalci, koncentracijo delovnih mest, stanovanj in storitev ter najpomembnejše regionalno vozlišče z logističnim centrom. V tem kontekstu je **Nova Gorica čezmejno regijsko središče**.

Novo Gorico kot čezmejno regijsko središče Severno Primorske (Goriške) statistične regije:

- sestavlja 12 stičnih naselij, in sicer Nova Gorica, Ajševica, Kromberk, Loke, Pristava, Rožna Dolina, Solkan, Stara Gora, Šempeter pri Gorici, Vrtojba ter v Italiji Gorica in Štandrež,
- sestavljata dve mesti v Sloveniji, Nova Gorica in Šempeter pri Gorici ter v Italiji Gorica,
- leži v dveh slovenskih občinah, Novi Gorici in Šempetru – Vrtojba, ter v Italiji Občini Gorica,
- leži v slovenski Severno Primorski (Goriški) statistični regiji in italijanski Furlaniji Julijski krajini,
- leži v dveh državah, Sloveniji in Italiji.

Regijsko središče Nova Gorica mora postati konkurenčnejše v kontekstu drugih regijskih središč, tudi italijanskih, funkcionalno boljše povezano ter privlačnejše za prebivalce in investitorje.

Izjemna geografska lega in zgodovinski kontekst nastanka urbanega območja sta potencial za razvoj regije.

Upravljanje urbanega območja je zaradi kompleksnih urbanih delitev velik izziv za upravljanje prostora.

Usmeritev

Čezmejno regijsko središče Nova Gorica se razvija v središče z mednarodno vlogo.

Mesta sodelujejo pri razvoju vseh pomembnih urbanih sistemov s poudarkom na strategijah razvoja mobilnosti, logistike, gospodarstva, stanovanjskih programov ter kulture, zdravstva, šolstva in športa.

Za potrebe upravljanja skupnih urbanih sistemov se okrepi obstoječe mehanizme čezmejnega upravljanja in prostorskega usklajevanja, zlasti v okviru Evropskega združenja za teritorialno sodelovanje (EZTS).

Idrija - središče tretje ravni

Idrija se razvija kot stabilno središče tretje ravni. Z bogato industrijsko dediščino in razvitim sodobnim gospodarstvom, kakovostnimi turističnimi produkti, zdravstveno in izobraževalno dejavnostjo, kakovostno mrežo javnih storitev ter dobro urbano infrastrukturo Idrija zagotavlja jedro oskrbe in razvoj v območju, kjer geografske omejitve preprečujejo oblikovanje večjih urbanih sistemov. Zaradi reliefne razgibanosti in razpršene poselitve ostaja ključno lokalno vozlišče, ki ohranja policentrično strukturo poselitve Idrijskega in Cerkljanskega hribovja. Idrija ima status mesta.

Usmeritve

Idrija se razvija kot delovna občina in zagotavlja delovna mesta za svoje prebivalstvo in zaledje.

Nadgradijo se izobraževalne dejavnosti in javne storitve državne uprave.

Tolmin - središče tretje ravni

Tolmin se razvija v polnomočno središče tretje ravni. Tolmin je pomembno zaposlitveno in upravno središče širokega zaledja, saj nanj gravitirata občini Kobarid in Bovec. Hkrati je turistično izhodišče in osrednja večmodalna točka Zgornjega Posočja. Vloga Tolmina je ključna za zagotavljanje oskrbnih funkcij redkeje poseljenega severnega dela regije, kjer so razdalje do drugih urbanih središč velike, ter za zagotavljanje pravične dostopnosti prebivalstva do družbene infrastrukture na tem območju. Tolmin ima status mesta.

Usmeritve

Ohranjajo in nadgrajujejo se družbene in oskrbne funkcije Tolmina, predvsem zdravstvo, izobraževalne dejavnosti in javne storitve državne uprave.

Tolmin krepi svoj gospodarski razvoj in zagotavlja delovna mesta za svoje prebivalstvo in zaledje.

Ajdovščina – središče četrte ravni

Ajdovščina je opredeljena kot središče četrte ravni, vendar je glede na uspešen razvoj delovnih mest ter dober poselitveni potencial smiselno krepiti funkcije, ki lahko podprejo nadgradnjo ravni naselja. Kot gravitacijsko jedro zgornje Vipavske doline ima tudi v bodoče izrazito vlogo pri zagotavljanju delovnih mest in storitev za širše zaledje, čemur sledi tudi razvoj družbene infrastrukture. V kombinaciji z razvito industrijo in dobrimi prometnimi povezavami Ajdovščina deluje kot sekundarno urbano jedro znotraj ŠMO, ki razbremenuje in dopolnjuje Novo Gorico in prispeva k policentričnemu razvoju regije. Ajdovščina ima status mesta.

Usmeritve

Ajdovščina razvija gospodarstvo in postane zaposlitveno središče.

Ajdovščina razvije potrebno družbeno infrastrukturo za potrebe rastočega prebivalstva, pri čemer dopolnjuje in nadgrajuje funkcije Nove Gorice in drugih naselij znotraj ŠMO, s ciljem vsebinske in formalne nadgradnje v središče tretje ravni.

4.1.2 Druga naselja, pomembna za razvoj regije

Karta 2

Druga naselja, pomembna za razvoj regije

Poleg navedenih ključnih središč imajo pomembno vlogo v policentričnem sistemu poselitve regije tudi občinska središča in ostala za regijo pomembna naselja.

Občinska središča zagotavljajo najmanj osnovno mrežo javnih storitev, lokalnih delovnih mest, oskrbe in potreb za bivanje ter omogočajo, da se dnevne potrebe prebivalcev zadovoljujejo v razmeroma kratkih razdaljah, brez dodatnega pritiska na glavna središča.

- **Šempeter pri Gorici** se razvija kot pomembno gospodarsko, zaposlitveno, logistično in prometno središče regije. Zaradi regijske bolnišnice je tudi pomembno središče zdravstvene dejavnosti. Skupaj z Novo Gorico in Gorico tvori čezmejno regijsko središče. Zajet je v ŠMO. Šempeter ima status mesta.
- **Bovec** delovna mesta razvija na področju regijske pomembne športno turistične destinacije, saj ima velik potencial v naravnih danostih. Ostaja oskrbno središče skrajnega severnega dela regije. Bovec ima status mesta.
- **Cerkno** je središče zaledne poselitve razgibanega podeželja, ki ohranja osnovne oskrbne, družbene in zaposlitvene funkcije. Ob tem se razvija tudi v turistično destinacijo, kjer izkorišča naravne danosti in kulturno dediščino.
- **Dobrovo** ostaja suburbano središče izrazito kmetijske občine, ki ponuja predvsem osnovne družbene in oskrbne dejavnosti, nadgrajuje pa turistično ponudbo.
- **Kanal** pri razvoju temelji na predelovalnih dejavnostih in energetske gospodarstvu. Slednje skupaj s prometno in geografsko lego nadgrajuje v turistično ponudbo. Ostaja središče z osnovnimi oskrbnimi in družbenimi dejavnostmi.
- **Kobarid** je oskrbno središče velikega zalednega dela in zanj tudi središče družbenih dejavnosti. Kobarid ohranja svojo vlogo skozi naravovarstveno in kmetijsko funkcijo, ki ju nadgrajuje s turistično ponudbo.
- **Miren** je suburbano središče lokalne oskrbe znotraj ŠMO, kjer v neposredni bližini zaposlitvenih središč razvija predvsem stanovanjsko gradnjo.
- **Renče** so suburbano središče lokalne oskrbe znotraj ŠMO, ki razvijajo tako gospodarsko dejavnost kot stanovanja.

- **Vipava** se ob strateški legi ob hitri cesti v sodelovanju z univerzo razvija kot pomembno središče kmetijskega razvoja. Povezovanje z Ajdovščino v okviru ŠMO naselju omogoča rast, kar spodbuja njen razvoj v večfunkcionalno središče.

Ostala naselja so v RPP opredeljena kot za regijo pomembna na podlagi specifičnih funkcij, ki presega lokalni pomen.

- **Most na Soči** je pomembno prometno križišče severnega dela regije, ki predstavlja turistično vstopno točko ter logistični potencial. Je del somestja Tolmin – Poljubinj – Most na Soči.
- **Podbrdo** je oskrbno središče Baške grape in z namenom pravične dostopnosti prebivalstva ohranja in razvija družbene in oskrbne dejavnosti ter delovna mesta.
- **Spodnja Idrija** je regijsko pomembno zaposlitveno središče in se kot tako v povezavi z bližnjim nosilnim središčem tudi razvija. Je del somestja Idrija – Spodnja Idrija.
- **Godovič** s svojo dostopno lego glede na državno središče predstavlja potencial za razvoja gospodarstva in logistike.
- **Anhovo** je regijsko pomembno zaposlitveno središče v sicer gospodarsko šibkem delu regije, zato še naprej razvija gospodarstvo s poudarkom na razvoju energetske in okoljske infrastrukture.
- **Volčja Draga** je regijsko pomembno zaposlitveno središče in se kot tako v povezavi z bližnjim nosilnim središčem tudi razvija. Je del Goriškega ŠMO.

Usmeritev

Druga naselja, pomembna za razvoj regije in občinska središča, zagotavljajo osnovno mrežo javnih storitev, delovnih mest, oskrbe in potreb za bivanje ter omogočajo, da se dnevne potrebe prebivalcev zadovoljujejo v razmeroma kratkih razdaljah, brez dodatnega pritiska na glavna središča.

4.1.3 Goriško širše mestno območje

Karta 2

Goriško širše mestno območje predstavlja osrednji urbanizirani prostor regije, v katerem se prostorsko in funkcionalno koncentrirajo stanovanja, delovna mesta ter družbena in gospodarska infrastruktura. ŠMO je območje najintenzivnejših prometnih in zaposlitvenih tokov znotraj regije, kar pomeni, da ima ključno vlogo pri zagotavljanju učinkovitega sistema trajnostne mobilnosti. Obseg ŠMO je, upoštevajoč državna izhodišča, podrobneje določen glede na dnevne migracije prebivalstva, morfološke zveznosti pozidave, gostote poselitve ter dostopnosti do ključnih infrastruktur. Meja ŠMO je fleksibilna in se prilagodi določenemu urbanemu sistemu.

Goriško ŠMO obsega središča različnih ravni, ki se razvijajo kot medsebojno funkcijsko povezana urbana naselja. Vodilni naselji sta Nova Gorica kot središče druge ravni in Ajdovščina kot središče četrte ravni. V navezavi z njima delujejo druga za regijo pomembna območja. Obe naselji sta centra zgoščitve poselitve in imata uravnoteženo gospodarsko, stanovanjsko in oskrbno strukturo ter skupaj tvorita zvezno poselitveno os, na kateri se odvijajo ključni razvojni procesi ŠMO.

Goriško ŠMO ima čezmejno vlogo. Čezmejno širše mestno območje obsega naselji Gorica in Štandrež v Italiji.

Središča med seboj sodelujejo, se dopolnjujejo in nadgrajujejo.

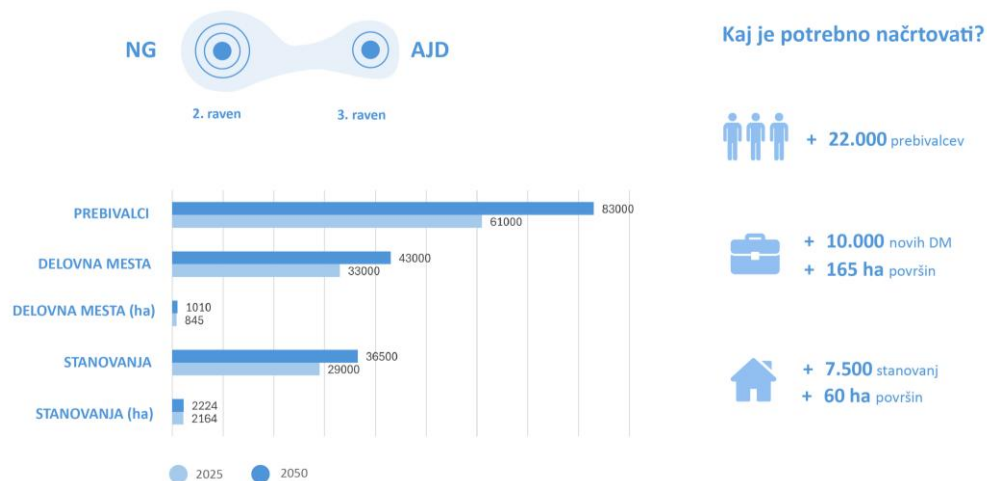
Za območje ŠMO je izdelana urbanistična zasnova z elementi krajinske zasnove.

Med ekstremnim, ambicioznim in zmernim scenarijem je za razvoj Goriškega širšega mestnega območja v naslednjih 25 letih izbran ambiciozni scenarij. Ta predvideva, da se Nova Gorica ohranja kot središče druge ravni, vendar vsebinsko nadgrajuje v mednarodno središče, Ajdovščina pa se razvija v središče tretje ravni. Zasleduje se ohranjanje današnjega trenda rasti gospodarstva in prebivalstva, kar rezultira v povečanju obsega prebivalstva, števila delovnih mest in števila stanovanj.

Celotno območje ŠMO je območje visoke gostote poselitve, v katerem se urbanizirani prostori, intenzivna kmetijska raba, kmetijske površine in gozd zgoščajo v značilen preplet, prekinjen z razvejano mrežo infrastrukturnih koridorjev.

Širše mestno območje bo najmočnejši generator razvoja s pozivnimi učinki za celotno regijo. Širše mestno območje bo konkuriralo razvojnim središčem sosednjih regij ter se z njimi povezovalo v urbano mrežo.

Glede na lego in navezave na mednarodne koridorje bo postalo ŠMO z mednarodno vlogo.

Slika 9: Ambiciozni scenarij razvoja Goriškega širšega mestnega območja

Območje ŠMO se, na podlagi kriterijev gostote poselitve, migracij in razporeditve infrastrukture, deli v štiri cone:

Cona 1 – Nova Gorica

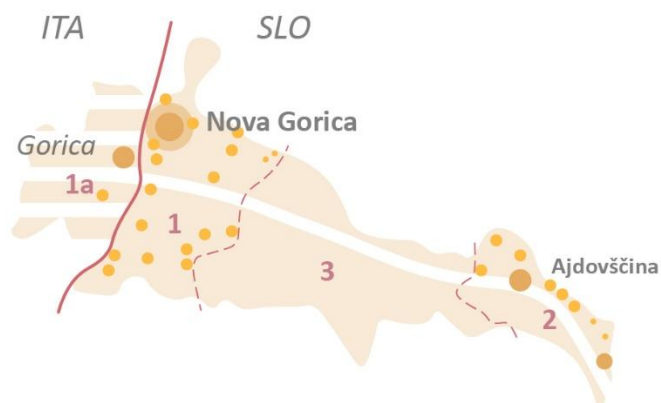
Cona 1 je območje najvišjih gostot poselitve. Cona obsega sledeča naselja: regijsko središče Nova Gorica s Šempetrom pri Gorici, občinska središča Miren in Renče, regijsko pomembno naselje Volčja Draga ter lokalna naselja v območju.

Prvo območje zgostitve predstavljajo stična naselja Nova Gorica, Solkan, Rožna Dolina, Pristava, Kromberk, Loke, Ajševica, Stara Gora, Šempeter pri Gorici, Vrtojba ter Gorico in Štandrež v Italiji. Ta območja tvorijo strnjeno urbano jedro z najvišjo stopnjo funkcijske razvitosti v regiji, z največjo gostoto prebivalstva in najširšo ponudbo storitev.

Na jedro se navezuje južni urbani pas, ki ga oblikujejo naselja Miren, Orehovlje, Bilje, Bukovica, Renče, Volčja Draga in Vogrsko. Južni pas predstavlja prostor možnih zgostitev, predvsem za potrebe gospodarstva in bivanja srednjih gostot. Na severu se nanj navezuje Grgar z možnostjo razvoja stanovanj.

V območje spadajo tudi deli statističnih naselij Ozeljan in Šmihel, po katerih poteka pomembna prometna infrastruktura. Območje predstavlja vzhodno točko priključevanja cone 1 na prometno omrežje.

Med osrednjim območjem in južnim pasom poteka zeleni pas, ki ga tvorijo mestni gozd Panovec, gozdovi Stare Gore, agrarni Vrtojbensko – Biljenski griči in Šempetrsko – Vrtojbensko polje. Med osrednjim območjem in Grgarjem ležita Škabrijel in Sveta gora.

Slika 10: Prikaz območja in conacije Goriškega širšega mestnega območja

Usmeritve, ukrepi:

- Aktivacija nepozidanih stavbnih površin s podrobnim prostorskim načrtovanjem in komunalnim opremljanjem za bivanje visokih gostot in družbene dejavnosti regijskega pomena v Novi Gorici ter za gospodarstvo v vseh naseljih znotraj cone.
- Zgostitve in prenove slabo izkoriščenih, degradiranih, zastarelih območij za gospodarstvo, družbene, oskrbne in ostale dejavnosti.
- V cono 1 se usmerjajo najpomembnejša območja za dolgoročni razvoj regije, to so stavbne površine za gospodarstvo, bivanje in družbeno infrastrukturo. Območja so podrobneje umeščena z urbanističnim načrtom za Novo Gorico, Šempeter in Vrtojbo ter druga občinska središča znotraj cone.
- Izkoristki vseh stavbnih površin so visoki.
- Zelene cezure Panovec, gozdovi Stare gore, Vrtojbensko Biljenski griči in Šempetrsko Vrtojbensko polje se vključujejo v zeleni sistem urbanega območja in po potrebi okoljsko sanirajo.
- Med naselji južnega pasu se ohranjajo zelene cezure, s čimer se preprečuje zlivanje.

Cona 2 – Ajdovščina

Cona 2 je območje visokih gostot poselitve. Obsega regijsko središče Ajdovščino z lokalnimi naselji Cesta, Lokavec, Grivče, Žapuže, Kožmani ter Dolga Poljana, občinsko središče Vipavo z naseljem Gradišče pri Vipavi in naselja med središčema Budanje, Duplje, Zemono in Vrhpolje.

Usmeritve

- V cono 2 se usmerjajo najpomembnejša območja za dolgoročni razvoj regije za gospodarstvo in bivanje. Območja se podrobneje umestijo z urbanističnima načrtoma Ajdovščina in Vipava.
- Zgostitve in prenove slabo izkoriščenih, degradiranih, zastarelih območij za gospodarstvo.
- Presturkturiranje območij za gospodarstvo ali drugih obremenjujočih dejavnosti v centru naselij v območja za družbene, oskrbne in ostale dejavnosti.
- Izkoristki vseh stavbnih površin so visoki.
- Med naselji se ohranjajo zelene cezure, s čimer se preprečuje zlivanje.

Cona 3 – Vipavska dolina

Cona 3 je območje podeželja v zaledju mest. Sestavljeno je iz lokalnih središč in drugih naselij. Naselja v tem območju ne opravljajo regijskih funkcij, vendar imajo vitalno prebivalstvo in so dobro vpeta v urbane sisteme. Poseben krajinski in prostorski poudarek ima severni kraški rob, ki poteka od območja med Ozeljanom in Šempasom proti Vitovljam ter naprej na vzhodni del vipavskega zaledja. Gre za

prehodno območje med robom planote in Vipavsko dolino, kjer se prepletajo razgibane kmetijske površine, vinogradniške terase, naravni robovi in zaledna poselitev. Ta prostor je privlačen za poselitev, hkrati pa izjemno občutljiv z vidika plazljivosti in pomemben za ohranjanje kulturne krajine, ekološke povezljivosti in identitete širšega mestnega območja.

Ukrepi

- Naselja ob priključkih na hitro cesto so razvila gospodarsko ekonomske cone.
  - o Gojače in Batuje – možno je povezovanje in zgoščevanje con.
  - o Vogrsko – možno je umeščanje cone v neposredni bližini priključka.
- Naselja kot podpora regijskim središčem opravljajo predvsem bivanjsko funkcijo individualne stanovanjske gradnje, kjer se zasleduje zgoščena pozidava.
- Naselja ohranjajo družbene funkcije, ki jih imajo kot lokalna središča, ter tako zmanjšujejo dnevne migracije znotraj območja ŠMO.
- Naselja ohranjajo in vzpostavljajo oskrbne in storitvene funkcije ter tako zmanjšujejo dnevne migracije znotraj območja ŠMO.
- Razvoj naselij je usmerjen v prenavo in zgoščevanje, v kolikor te prostorske rezerve obstajajo in so dosegljive. Za potrebe bivanja in druge lokalne potrebe se lahko naselja zaokrožujejo in rastejo.

Cona 1a – Gorica

Cona 1a je čezmejno urbano območje regijskega središča Nova Gorica. Obsega naselji Gorica in Štandrež. Cona 1a je območje visokih gostot. Mesta Nova Gorica, Šempeter pri Gorici in Gorica so povezana zgodovinsko, funkcijsko in z grajenimi strukturami.

Močni urbani preplet pomeni prometna infrastruktura, trajnostna mobilnost ter logistika. Znotraj mestnega območja sta dva priključka na hitro cesto, štiri železniške postaje, stik slovenskega in italijanskega železniškega sistema in logistična cona. Mestne ceste večkrat povezujejo urbano tkivo mest. Prepletajo se tudi s sistemom kolesarskih in peš povezav ter JPP.

Zeleni sistem con 1 in 1a je močna povezovalna vsebina, ki se začne s Sočo in Solkanskim poljem na severu, nadaljuje z gozdom Panovec, ki se preko Rafuta steka v goriški grajski grič, Vrtojenco, Šempetrskim poljem in konča z Vrtojbenskim poljem.

Mesta se dopolnjujejo z družbenimi dejavnostmi, posebej na področju šolstva, zdravstva, kulture in športa.

Je območje stikov GJI, predvsem vodovoda, ki delno opremlja tudi goriško stran. Predstavlja pomembne stične točke med sistemi plinovodnega in elektro omrežja.

Oskrba s stanovanji se spontano odvija čezmejno, saj ponudba stanovanj v Gorici dopolnjuje ponudbo na slovenski strani.

Ukrepi

- Zelene površine se programsko razvijajo in aktivno vključujejo v urbano tkivo mesta.
- Vzpostavijo se skupne zbirke podatkov in katastri gospodarske javne infrastrukture ter spremljanje stanja na vseh pomembnih skupnih področjih.
- Sprejmejo se skupne politike na področju mobilnosti in drugih področjih.
- Nadgradi se logistični center Vrtojba Štandrež.

4.1.4 Somestja

Karta 2

Tolmin – Poljubinj – Most na Soči

Območje funkcionalnega povezovanja na regionalnem nivoju tvorijo naselja Tolmin – Poljubinj – Most na Soči, ki med seboj načrtujejo usklajen razvoj urbanih sistemov. Medtem ko Tolmin razvija predvsem funkcije družbene infrastrukture, oskrbe in stanovanj, se v Poljubinju razvija gospodarstvo, Most na Soči pa prevzema vlogo regijske večmobilnostne točke in subregijskega logističnega centra. Ostala naselja znotraj območja prevzemajo pretežno bivalno vlogo. Pomembna razvojna panoga je turizem, ki vključuje vsa naselja in tudi dejavnosti na Soči.

Usmeritve:

- Območja za dolgoročni razvoj se v naselju Most na Soči predvidijo za logistično – prometne vsebine, v naselju Poljubinj pa za razvoj gospodarstva. Tolmin ima območja za dolgoročni razvoj s statusom naselja tretje ravni, določene funkcije.
- Naselja bodo medsebojno povezana s trajnostnimi oblikami mobilnosti.
- Posebno pozornost v razvoju somestja se nameni vključevanju vodnih površin.
- Med naselji se ohranjajo zelene cezure.

Idrija – Spodnja Idrija

Območje funkcionalnega povezovanja regionalno pomembnih vsebin obsega naselji Idrija in Spodnja Idrija, ki zaradi prostorskih omejitev zasledujeta razvoj z notranjim prestrukturiranjem in robnimi zapolnitvami. Idrija prvenstveno razvija družbene in oskrbne dejavnosti ter regijsko pomembne turistične vsebine. Spodnja Idrija jo dopolnjuje z razvojem gospodarstva in oskrbo s stanovanji. Naselji se medsebojno povezujeta tudi s trajnostnimi oblikami mobilnosti. Med naseljema se ohranjajo cezure zelenega sistema.

Usmeritve:

- Območje za dolgoročni razvoj se v Spodnji Idriji namenja predvsem razvoju gospodarstva ter bivanju, v Idriji pa za vsa s statusom naselja tretje ravni določene funkcije.
- Naselji bosta medsebojno povezani s trajnostnimi oblikami mobilnosti.
- Med naseljema se ohranjajo zelene cezure.
- Revitalizira se območja UNESCO dediščine.

4.1.5 Območja za dolgoročni razvoj naselij

V Regionalnem prostorskem planu se območja za dolgoročni razvoj opredelijo mestom in drugim urbanim naseljem, ki so opredeljena kot središča do vključno četrte ravni, ter drugim naseljem, pomembnim za razvoj regije. S tem se naseljem omogoča izvajanje njihove razvojne vloge in vloge skladnega regionalnega razvoja.

Območja za dolgoročni razvoj naselij se planira za naslednja središča:

- središčem do četrte ravni omrežja: Nova Gorica, Tolmin, Idrija, Ajdovščina
- središčem znotraj cone 1 in cone 2 goriškega širšega mestnega območja, to so Šempeter pri Gorici, Miren, Renče, Vipava in Volčja Draga,
- središčem, ki tvorijo somestje z nosilnimi naselji, to sta Spodnja Idrija, Poljubinj in Most na Soči,
- občinska središča Kanal, Kobarid, Bovec, Cerklje, Dobrovo,
- druga naselja, pomembna za razvoj regije so: Anhovo, Godovič in Podbrdo v skladu z njihovo regijsko pomembno funkcijo.

Usmeritev:

Vsa naselja načrtujejo območja za dolgoročni razvoj na podlagi urbanističnih zasnov z občinskimi prostorskimi akti in sicer za namene, ki jih podpira ta strategija.

4.1.6 Podeželje

Karta 3

Podeželski prostor SP(G)RR je izrazito raznolik in prostorsko razgiban, zato je za potrebe usmerjanja prostorskega razvoja razdeljen na tri kategorije podeželja: podeželje v zaledju mest in urbanih naselij, jedrno podeželje ter odmaknjeno podeželje. Takšna razčlenitev omogoča usmerjeno razvojno politiko, prilagojeno razmeram in zmogljivostim posameznih območij.

Podeželje v zaledju mest in urbanih naselij

To podeželje ima praviloma večjo in boljšo navezanost na osrednja središča, kjer se poleg kmetijstva pojavljajo tudi druge gospodarske dejavnosti, stanovanjska rast ter oskrbne in storitvene funkcije. Ta območja imajo višjo gostoto prebivalstva. Predstavljajo vezni člen med urbanim prostorom in podeželjem. Mednje štejemo predvsem:

- cono 3 Goriškega širšega mestnega območja, z naselji Ozeljan, Šempas, Osek, Črniče, Malovše, Gojače, Batuje, Selo, Vrtovin, Prvačina, Dornberk, Branik, Stomaž, Kamnje, Skrilje, Dobravlje, Vipavski Križ, Žablje in druga.
- V podeželje v zaledju mest sodijo tudi naselja okoli Tolmina in njegovega somestja z Poljubinjem in Mostom na Soči, to so Zatoimin, Žabče, Dolje, Volče, Modrejce in Modrej.

Usmeritve

- omogoča se oskrbo s stanovanji, pri čemer se zasleduje zgoščevanje,
- območja se vključuje v trajnostne mobilnostne sisteme središčnih naselij,
- naselja ohranjajo svoje funkcije ter prostorsko identiteto,
- preprečuje se zlivanje med naselji,

Jedrno podeželje

Jedrno podeželje v regiji predstavljajo kraška naselja, naselja Goriških in Vipavskih Brd in Črnovrška planota.

Območja **Krasa, Goriških Brd in Vipavskih Brd**, so med najbolj prepoznavnimi kulturnimi krajinami v Sloveniji. Za območja je značilna razvita kmetijska raba, predvsem vinogradništvo in sadjarstvo, ter na njej temelječa identiteta prostora. Kljub nekaterim omejitvam, povezanih z reliefom in vodnimi značilnostmi ter slabšo demografsko sliko, so območja razvojno privlačna, s pomembno vlogo v regionalnem turizmu in ohranjanju tradicionalnih praks upravljanja z zemljišči. Ta območja jedrnega podeželja spadajo med najbolj prepoznavne kulturne krajine v regiji in širše.

Črnovrška planota uvrščamo med jedrno podeželje zaradi oblikovanega sistema sodelovanja med manjšimi kmetijskimi gospodarstvi, ki se v zahtevnih naravnih razmerah povezujejo pri oskrbi, rabi zemljišč, predelavi in trženju proizvodov. Za območje je značilna prisotnost kmetij, ki ohranjajo okoljsko pomembne kmetijske prakse in tradicionalne ekstenzivne oblike rabe prostora, s katerimi se ohranja značilna kulturna krajina in poselitveni vzorec. Tovrstne značilnosti utrjujejo razvojno vlogo hribovskega kmetijstva ter prispevajo k dolgoročni stabilnosti podeželskega prostora.

Jedrnemu podeželju se uvrščajo tudi območja gostejše in sklenjene poselitve z dobro prometno dostopnostjo, ki so funkcijsko povezana z regijskimi središči ter imajo razvite sekundarne dejavnosti. Tak primer je **spodnje Posočje na območju Ročinj – Kanal – Deskle – Anhovo – Plave**, kjer poselitev in gospodarska aktivnost ustvarjata enovit podeželski prostor, ki kljub demografskim spremembam presega značilnosti odmaknjene podeželja in dopolnjuje regionalni razvoj.

Usmeritve:

Spodbuja se:

- kmetijska raba prostora in kmetijstvo usmerjeno v trženje (prisotnost specializiranih kmetijskih panog, večje investicije v predelavo hrane, prisotnost raziskovalne in podporne infrastrukture) ter povezave med kmetijsko in turistično dejavnostjo,
- ohranjanje naselbinske dediščine naselij, prenova stavb ima prednost pred novogradnjo, ohranjanje strnjenih naselij,

- ohranjanje in razvoj drugih dejavnosti, ki omogočajo delovna mesta in osnovno oskrbo prebivalstva,
- ohranjanje dostopnosti do pomembnih družbenih funkcij (izpostave javne uprave, zdravstva, šolstva, kulture) ter
- komunalno opremljanje naselij.

Odmaknjeno podeželje

Preostali prostorski del regije predstavlja **odmaknjeno podeželje**, ki je zaradi reliefnih in prometnih omejitev oddaljeno od glavnih razvojnih osi. Zaznamujejo ga razpršena poselitve, starejša prebivalstvena struktura, slabša dostopnost do delovnih mest in storitev ter izrazitejši procesi demografskega krčenja. Sem sodijo predeli Banjške in Trnovske planote, območja nad dolino Idrijce ter številna manjša naselja v hribovitem zaledju Posočja ter Idrijskega in Cerkljanskega hribovja. Na teh območjih so razvojne možnosti omejene, zato se prostorske usmeritve osredotočajo na ohranjanje bivalnih funkcij, izboljšanje prometne dostopnosti, podporo ekstenzivnemu kmetijstvu ter varovanje kulturne in naravne krajine.

Usmeritve:

- ohranjanje poselitve,
- ohranjanje dostopnosti do osnovne oskrbe prebivalstva (najmanj živilska trgovina, pošta, bencinski servis),
- omogočanje dostopnosti z vzpostavitvijo ustreznih javnih prometnih sistemov (JPP, prevozi na klic, šolski avtobusi),
- omogočanje dostopnosti z vzpostavitvijo mreže družbenih dejavnosti (zdravstvena postaja, potujoča knjižnica, dostopna javna uprava),
- ohranjanje kulturne krajine,
- spodbujanje dejavnosti kmetijstva in turizma ter drugih zaposlitvenih dejavnosti.

4.1.7 Usmeritve za ohranjanje in izboljšanje prepoznavnosti naselij

Karta 3

Pri načrtovanju stanovanjskih območij se ohranja prostorska identiteta naselbinske dediščine ter značilni robovi vasi in naselij. Izboljšanje bivalnih razmer se prednostno zagotavlja s prenovo obstoječega stavbnega fonda in območij kulturne dediščine, s čimer se ohranja prostorska identiteta in izboljšuje kakovost bivanja.

Nova poselitve se usmerja na degradirana območja ter robne dele naselij z manj izraženimi prostorskimi kvalitetai, pri čemer se oblikujejo kakovostni robovi naselij brez poseganja v varovano kulturno krajino. Pri načrtovanju poselitve se omejuje večje prostorske posege, ki bi lahko pomembno vplivali na kulturno dediščino in krajinsko podobo (večji objekti, rastlinjaki, protitočne zaščite, sončne elektrarne ipd.). Enaka načela se upoštevajo pri določanju območij dolgoročnega razvoja naselij, turizma in drugih razvojnih dejavnosti.

V naselbinskih jedrih se spodbuja raznolika trgovska in storitvena ponudba manjšega merila, ki prispeva k ohranjanju življenja v naseljih, dostopnosti storitev in družbeni povezanosti prebivalcev. Omejuje se razvoj večjih trgovskih centrov, ki povzročajo praznjenje dejavnosti iz naselij in zmanjšujejo vitalnost lokalnih središč.

Območja, ki jim mora biti namenjena posebna pozornost, so:

- Modernistična zasnova naselbinske dediščine Nova Gorica,
- historični trški naselji Vipava in Ajdovščina,
- rudarsko naselje Idrija,
- strnjena gručasta naselja v Vipavskih Brdih,
- naselja in zaselki Trnovsko-Banjške planote,
- Idrijsko – Cerkljansko s samosvojim vzorcem poselitve, ki temelji na strnjenih naseljih in samotnih domačijah,

- pašne planine na Kobariškem, Tolminskem in Bovškem.

Pomembne so številne prostorske dominante, zaščitene vasi, naselja, cerkve in samostani.

Regijsko identiteto pomembno sooblikujeta tehnična dediščina Bohinjske proge in zgodovinska območja bojev na Soški fronti.

Arhitekturne regije in krajine

Območje regije spada v štiri arhitekturne regije in deset arhitekturnih regij, ki jih določa strokovno gradivo Arhitekturne regije in krajine. Pretežni del regije prekrivata Soško – vipavska in Idrijsko – trnovska regija.

Arhitekturna regija	Arhitekturna krajina
Soško – vipavska	Nova Gorica
	Vipava
	Kras - Štanjel
	Brda
	Tolmin
Idrijsko – trnovska notranjska	Trnovska planota
	Idrija
	Cerkno
Gorenjska	Bohinj
Ljubljanska	Logatec

Preglednica 1: Pregled arhitekturnih regij in krajin Severno Primorske (Goriške) razvojne regije po Petru Fistru, 1993

Usmeritev

Pri določanju prostorskih izvedbenih pogojev v OPN na območjih podeželja se za potrebe prenove in novogradenj smiselno uporabljajo lastnosti posameznih arhitekturnih krajin.

Triglavski narodni park in posegi v prostor

Za kulturno krajino na območju parka je značilno, da se je razvijala v smeri pretežno kmetijske krajine. Kulturno krajino opredeljujejo izkrčene pašne planine s pastirskimi stavbami, nadelane skromne obdelovalne površine v dolinah in na prisojnih ledeniško - rečnih terasah, razpršena poselitvena jedra, značilno ljudsko stavbarstvo, pogojeno z naravnimi danostmi, ter les in kamen kot gradiva, posestna struktura z drobno parcelacijo, poljska delitev, prilagojena reliefni izoblikovanosti prostora, grajene prvine in ureditve v odprtem prostoru ter vegetacijski členi.

Med kulturnimi krajinami izstopajo še posebej vredne, ki se jih zaradi njihove pestrosti, harmoničnosti, vidne izpostavljenosti, stavbnih členov, simbolike, zgodovinske pogojenosti in doživljajske vrednosti poimenuje izjemne krajine. Imajo velik pomen in so prepoznavne tudi v širšem merilu: Zadnjica, Loška Koritnica, Bavšica, Log pod Mangartom, Strmec, Čadrg, Tolminske Ravne in Kneške Ravne ter manjša območja ostalin iz 1. svetovne vojne, Krnsko pogorje, Rombon in Čuklja.

Naselbinsko dediščino sta v posoškem delu parka v preteklosti sooblikovali obe kulturi: alpska in mediteranska. S prepletanjem teh dveh sta se skozi zgodovino razvili avtentični lokalni inačici, bovško - trentarski in kobariško - tolminski stavbni tip, s številnimi prehodnimi oblikami na stiku z drugimi območji.

V zvezi s stavbno tipologijo v TNP sta bili izdelani strokovni podlagi, ki se priporočata pri oblikovanju stavb:

- Stavbna tipologija v občini Kobarid
- Gradimo za jutri II., Od prepoznavanja do obnove stavbne dediščine Zgornjega Posočja.

Usmeritev

Pri določanju prostorskih izvedbenih pogojev v OPN na območjih TNP se za potrebe prenove in novogradenj uporabi strokovne smernice.

Priročniki za prenove in novogradnje stavb

Usmeritve in obrazložitve za prenovo in novogradnjo stavb so izdelane za:

- Območje Občine Idrija - Naše hiše, priročnik za lastnike, načrtovalce in izvajalce novogradenj in prenov stanovanjskih stavb v Občini Idrija, Urbanistični inštitut, 2020. Priročnik se nanaša na Občino Idrija, vendar tudi na območja izven občine, ki spadajo v cerkljanski in idrijski stavbni tip.
- Kraška hiša: priročnik za prenovo, Občina Komen – Center za arhitekturo Krasa, 2012. Priročnik se nanaša na območje Krasa in na Vipavsko dolino, ki je del arhitekturne krajine Kras – Štanjel.
- Pasivna hiša Posočja, Posoški razvojni center, 2012. Priročnik se nanaša na kobariško-tolminski, bovško-trentarski in škofjeloško-cerkljanski stavbni tip.

Usmeritev

- Potrebno je izdelati strokovne podlage za prenovo in novogradnjo na območju moderne dediščine Nove Gorice, za območje Goriških Brd, Trnovsko Banjške planote in Vipavske doline.

Območja mest

Urbanistično in arhitekturno oblikovanje se za območja mest in drugih urbanih naselij načrtuje z urbanističnimi načrti. Goriško širše mestno območje je obravnavano v Urbanistični zasnovi za Goriški ŠMO.

Usmeritev

Urbanistične načrte je potrebno izdelati za vsa za regijo pomembna naselja.

Degradirana območja

Degradirana območja so bila evidentirana v dveh strokovnih gradivih, in sicer:

- Nacionalna evidenca funkcionalno degradiranih območij v Sloveniji, 2017 (FDO). Za ta območja se predvidi usmeritev za sanacijo.

V regiji so evidentirana sledeča območja FDO:

- Industrijska cona Kromberk, Mestna občina Nova Gorica: na območju se ohranja gospodarska dejavnost, območje se ureja z OPPN, sanacija območja v teku.
- Območje industrijskih tirov, Mestna občina Nova Gorica: na območju se spreminja dejavnost iz prometne v centralne dejavnosti skladno s potrebami mesta (družbena infrastruktura, stanovanja, zelene površine). Območje že delno sanirano.
- Grad Lože, Občina Vipava: območje kulturnega spomenika se obnovi in nameni družbenim, turističnim ali stanovanjskim vsebinam.
- Degradirana urbana območja, MOP, 1998
Publikacija obravnava tri regijska naselja, Novo Gorico s Šempetrom pri Gorici, Idrijo in Ajdovščino.
  - V Novi Gorici prepoznava 8 degradiranih območij, od tega 4 industrijska, 3 sive cone in 1 rudarsko.
  - V Idriji prepoznava 7 degradiranih območij, od tega 1 rudarsko, 2 industrijski, 2 sivi coni in 2 predmestni coni.
  - V Ajdovščini prepoznava 5 območij, od tega 1 industrijsko, 1 vojaško in 3 sive cone.

Usmeritev

- Območja, ki še niso sanirana, je potrebno obravnavati v urbanističnih zasnovah naselij.
- Za območja, ki še niso sanirana in so izven naselij, se izdelajo strokovne podlage in predvidi ustrezen nivo načrtovanja.

4.2 Zasnova dejavnosti

4.2.1 Prednostna območja za stanovanjsko oskrbo

Karta 4

Prostorske rezerve za stanovanjsko oskrbo regije so precejšnje. Obsegajo prazna stanovanja (cca 20%), nepozidana stavbna zemljišča za stanovanja (čez 400 ha) in degradirana območja. Vendar je dostopnost stanovanj in stavbnih površin za bivanje le v manjšem obsegu odvisna od prostorskega načrtovanja.

Za zadovoljevanje potreb regije po stanovanjski oskrbi morajo biti obstoječa nepozidana zemljišča najprej ustrezno umeščena, to pomeni v regijska središča, kjer je bližina delovnih mest in dejavnosti, zaradi česar se ne generirajo dolge poti, ustvarjajo pa se pogoji za vzpostavitev oblik trajnostne mobilnosti. Zemljišča morajo biti izven območij poplav, plazljivosti, erozije in drugih omejitev oziroma jih mora biti možno komunalno opremiti na ekonomsko sprejemljiv način. Zemljišča morajo biti tudi lastniško dosegljiva.

Podobni kriteriji veljajo za prenovo ali prestrukturiranje degradiranih območij. Pomembni so predvsem ustrezna lokacija in lastništvo ter ekonomski vidik prenove.

Dosegljivost praznih stanovanj je odvisna od davčnih in drugih ekonomskih ukrepov.

Najpomembnejše prostorske rezerve za dolgoročni stanovanjski razvoj regije predstavljajo nepozidana stavbna zemljišča mesta Nove Gorice in Šempetra. Obe mesti razpolagata s površinami, namenjenimi večstanovanjski gradnji. Prav tako izkazuje prostorske rezerve občina Ajdovščina, ki pa niso pretežno v mestu. Glede na raven naselja izkazuje Tolmin nizko prostorsko rezervo, Idrija pa le nekoliko boljšo. Znotraj ŠMO ima regijsko pomembno prostorsko rezervo občina Miren – Kostanjevica.

Evidentirani območji FDO sta v Novi Gorici, in sicer območje ob železniški postaji ter Ložah pri Vipavi, grad Lože.

Podatki o praznih stanovanjih niso povsem natančni, vendar dajejo sliko razmerja v številu po naseljih regije. Največ nenaseljenih stanovanj ima mesto Nova Gorica, za približno pol manj pa mesta Ajdovščina, Tolmin, Bovec in Idrija, kar kaže na turistično rabo in stanovanja, ki se dajejo v najem (zaposleni, študenti, dijaki). Prazna stanovanja so delno neustrezna prostorska rezerva zaradi lokacij, materialnega stanja in standardov.

Planirani razvoj regije zahteva novo stanovanjsko ponudbo na območju regijskih središč, predvsem znotraj ŠMO. Manjkajočo ponudbo danes nadomeščajo dostopna stanovanja v Gorici v Italiji.

Zagotavljanje je potrebno zadostno število stanovanjskih enot, ki so dostopna, kakovostna, raznolika in prostorsko ustrezno razporejena, s čimer bo podprta demografska stabilnost, socialna vključenost in gospodarska konkurenčnost regije.

Cilji:

- Aktivacija obstoječih stavbnih površin za namen stanovanjske gradnje
- Aktivacija praznih stavb in stanovanj
- Prenova degradiranih območij in prestrukturiranje območij v stanovanja
- Zagotavljanje najemnih stanovanj
- Zagotavljanje stanovanj za posebne skupine (starejše, dijake, študente, ranljive skupine) v glavnih regijskih središčih
- Usklajen razvoj stanovanjskega programa v čezmejnem območju

Splošne usmeritve

- Stanovanjski razvoj sledi policentrični zasnovi regije.
- Stanovanjska območja se umešča tako, da so zagotovljeni dostop do storitev, delovnih mest, javnega potniškega prometa in komunalne opreme.
- Prednost imajo notranji razvoj naselij, prenova obstoječega stanovanjskega fonda, aktivacija praznih stanovanj in nezazidanih stavbnih zemljišč ter preobrazba funkcionalno razvrednotenih območij.

- Posebna pozornost se namenja razvoju javnih najemnih stanovanj, stanovanj za mlade in mlade družine, oskrbovanih in prilagojenih stanovanj za starejše ter drugim oblikam bivanja za ranljive in posebne skupine prebivalcev.
- Nastanitve za študente in dijake se umešča glede na prisotnost izobraževalnih programov.
- Območja naj se umeščajo tako, da bodo lahko zaradi možnosti uporabe JPP ali drugih oblik trajnostnega prometa na podlagi mobilnostnih načrtov prilagodili kriteriji glede parkirišč.
- Občine naj gradijo lastniške prostorske rezerve za gradnjo stanovanj.

Goriško ŠMO

- Prednostna območja za stanovanjsko oskrbo se usmerjajo v središča, ki že danes zagotavljajo dobro dostopnost do delovnih mest, storitev in javnega potniškega prometa.
- Temeljni nosilec stanovanjskega razvoja je ŠMO. Znotraj con 1 in 2 se umeščajo območja za večstanovanjsko gradnjo in druge oblike gradnje visokih gostot. V ta območja se umeščajo stanovanja za različne namene.

Nova Gorica

- o Razporeditev dejavnosti v mestu se izvaja na podlagi Urbanistične zasnove Nova Gorica.
- o V Novo Gorico se umešča večstanovanjska gradnja predvsem z aktivacijo nepozidanih stavbnih površin ter prenavo degradiranih območij.
- o Za potrebe javne najemne gradnje so ustrezne lokacije v središču mesta kot so: Majske poljane, Ob sodišču, Ob Kornu, Ob gasilskem domu, lahko pa tudi druge lokacije, če se naknadno izkaže.
- o Umeščajo se dodatne kapacitete za bivanje starejših občanov, prav tako z aktivacijo nepozidanih stavbnih površin ali prenavo stavb, prednostno ob Kornu in na drugih ustreznih lokacijah.
- o V mesto se umeščajo območja za bivanje dijakov in študentov, prednostno na nepozidana zemljišča ob Kornu in na druge ustrezne lokacije.
- o Umešča se vse oblike bivanja za ranljive skupine, prednostno s prenavo.
- o Soseske enostanovanjskih stavb se zgošča.
- o Smiselnost načrtovanja obstoječih območij za individualno stanovanjsko gradnjo na okoljsko ranljivih območjih (predvsem plazljivost) se ponovno strokovno preveri. V primeru ugotovitve neustreznih lokacij se te izvzame iz občinskih načrtov ter predvidi na drugih, ustreznějšíh lokacijah znotraj cone 1.

Šempeter pri Gorici

- o Razporeditev dejavnosti v mestu se izvaja na podlagi Urbanistične zasnove Šempeter – Vrtojba.
- o V Šempeter se umešča večstanovanjska gradnja predvsem z aktivacijo nepozidanih stavbnih površin.
- o Za potrebe javne najemne gradnje so ustrezne lokacije v središču mesta.
- o Smiselnost načrtovanja obstoječih območij za individualno stanovanjsko gradnjo na okoljsko ranljivih območjih (predvsem plazljivost) se ponovno strokovno preveri. V primeru ugotovitve neustreznih lokacij se te izvzame iz občinskih načrtov ter predvidi na drugih, ustreznějšíh lokacijah znotraj cone 1.
- o Umeščajo se vse oblike bivanja v skladu s potrebami.

Druga naselja znotraj Cone 1

- V območja ostalih naselij se umešča zgoščena individualna stanovanjska gradnja in večstanovanjska gradnja nižjih gabaritov kot so vila bloki.

Ajdovščina

- Razporeditev dejavnosti v mestu se izvaja na podlagi Urbanistične zasnove Ajdovščina.
- V Ajdovščino se umešča večstanovanjska gradnja predvsem z aktivacijo nepozidanih stavbnih površin, prenovo degradiranih območij in prestrukturiranjem območij industrije. Stavbna zemljišča se zagotavljajo tudi s širitvami.
- Za potrebe javne najemne gradnje so ustrezne lokacije v središču mesta ob železniški postaji, na območjih prestrukturiranja industrije in druge lokacije, če se naknadno izkažejo kot ustrezne.
- Umeščajo se dodatne kapacitete za bivanje starejših občanov, prav tako z aktivacijo nepozidanih stavbnih površin ali prenovo stavb.
- V mesto se umeščajo območja za bivanje dijakov in študentov, umešča se vse oblike bivanja za ranljive skupine, prednostno s prenovo.
- Enostanovanjsko gradnjo se umešča v naselja znotraj cone 2, vendar ne v Ajdovščino.
- Smiselnost načrtovanja obstoječih območij za individualno stanovanjsko gradnjo na okoljsko ranljivih območjih (predvsem plazljivost in poplave) se ponovno strokovno preveri. V primeru ugotovitve neustreznih lokacij se te izvzame iz občinskega načrta ter predvidi na drugih, ustrežnejših lokacijah znotraj cone 2.

Vipava

- Razporeditev dejavnosti v mestu se izvaja na podlagi Urbanistične zasnove Vipava.
- V Vipavo se umešča prednostna območja za stanovanjsko oskrbo – javna najemna stanovanja kot večstanovanjska gradnja, predvsem z aktivacijo nepozidanih stavbnih površin ter prenovo degradiranih območij ali stavb. Stavbna zemljišča se zagotavljajo tudi s širitvami.
- Umeščajo se vse oblike stanovanj, vendar prednostno s prenovo obstoječih stavb.

Druga naselja znotraj Cone 2

- V območja ostalih naselij se umešča zgoščena individualna stanovanjska gradnja in večstanovanjska gradnja nižjih gabaritov kot so vila bloki.

Cone 3

- Spodbuja se prenova. Javna stanovanja se prednostno umešča s prenovo.
- Umeščajo se območja za individualno stanovanjsko gradnjo.
- Smiselnost načrtovanja obstoječih območij za individualno stanovanjsko gradnjo na okoljsko ranljivih območjih (predvsem plazljivost in poplave) se ponovno strokovno preveri. V primeru ugotovitve neustreznih lokacij se te izvzame iz občinskega načrta ter predvidi na drugih, ustrežnejših lokacijah znotraj cone 2.

Tolmin in Idrija

- V širšem regijskem omrežju središč imata pomembno vlogo Tolmin in Idrija, kjer se stanovanjska oskrba usmerja v stabilizacijo prebivalstva, izboljšanje dostopnosti do stanovanj ter zapolnjevanje urbanih vrzeli. Zaradi prostorskih rezerv v grajenem tkivu, reliefnih omejitev in manjšega obsega prostih površin se daje prednost notranjemu razvoju in prenovi obstoječih območij. Stavbna zemljišča se zagotavljajo tudi s širitvami.
- V naseljih se zagotavlja:
  - prednostna območja za stanovanjsko oskrbo – javna najemna stanovanja,

- stanovanja za starejše občane (domovi za starejše, oskrbovana stanovanja, stanovanjske skupnosti),
- stanovanja za ranljive skupine (materinski dom, socialna stanovanja, azilni dom, varne hiše),
- dijaški domovi.
- Za stanovanjsko oskrbo z javnimi najemnimi stanovanji se prednostno načrtuje prenove stavb (na primer rudarske hiše v Idriji) in zgoščevanja obstoječih stavbnih območij, kjer je to primerno. Sledi aktivacija obstoječega nepozidanega stavbnega fonda in območja za dolgoročni razvoj.
- Pomembna rezerva stanovanj je v praznih stanovanjih in stavbah.
- Razporeditev dejavnosti v mestu se izvaja na podlagi urbanističnih zasnov.

Druga občinska središča

- V drugih občinskih središčih je potrebno zagotavljati prednostna območja za stanovanjsko oskrbo – javna najemna stanovanja, skladno s potrebami lokalnih skupnosti. Prednostno se načrtuje prenovo obstoječih praznih stavb ali prestrukturiranja območij. Občine v prostorskih aktih določijo ustrezna območja.
- Skladno s potrebami se načrtuje tudi stanovanja za starejše ali ranljive skupine (npr. DSO Bovec).
- Za te namene se lahko predvidi območja za dolgoročni razvoj.

Druga za regijo pomembna naselja

- V druga za regijo pomembna naselja se umeščajo prepoznane regijske potrebe kot na primer:
  - dom starejših občanov in druge oblike bivanja za starejše (npr. Podbrdo, Godovič)
  - naselja ob prometnih koridorjih, različne regijske stanovanjske potrebe (npr. Godovič).

Ostala naselja

- Območja za stanovanja za lokalne potrebe se načrtujejo z OPN skladno s potrebami. V vseh naseljih se skladno s potrebami umeščajo različne oblike bivanja za starejše in bivanja za različne ranljive oblike.

4.2.2 Storitve splošnega družbenega pomena

Karta 4

Storitve splošnega pomena so storitve v splošnem interesu in se zanje uporabljajo posebne obveznosti javne službe. Lahko jih zagotovi javni (država, lokalna samouprava) ali zasebni sektor. Prostorske ureditve za izvajanje storitev splošnega in splošnega gospodarskega pomena se planirajo kot družbena infrastruktura. Dostopnost, bližina, dosegljivost in kakovost teh storitev so pomembne za doseganje višje kakovosti življenja prebivalcev. Pomembnejša družbena infrastruktura se glede na zahtevano raven opremljenosti središč policentričnega urbanega sistema določi v regionalnih prostorskih planih.

Družbena infrastruktura so prostorske ureditve za izvajanje storitev splošnega pomena zlasti na področju zdravstva (na primarni, sekundarni in terciarni ravni), socialnega varstva (domovi za starejše, mobilne storitve za starejše), sodstva, izobraževanja (primarno, sekundarno, terciarno), varstva otrok (dnevno varstvo, vrtec), javne uprave (storitve), športa in rekreacije, varnosti (policija, vojska, zaščita in reševanje), kulture (knjižnice, gledališča, muzeji, galerije, arhivi) in raziskav.

Kot pomembnejšo družbeno infrastrukturo, ki se jo določa v regionalnih prostorskih planih, s tem dokumentom določamo: zdravstvo na vseh treh ravneh, socialno varstvo (CSD, domovi za starejše), sodstvo, izobraževanje (sekundarna in terciarna raven, glasbene šole), javna uprava (občina, upravna enota, geodetska uprava, inšpekcije, izpostave ministrstev), varnost (policija, zaščita in reševanje), kultura (gledališče, knjižnica, muzej, arhiv).

Na podlagi kriterijev SPRS2050 je bila pregledana opremljenost regijskih središč do četrte ravni. Ugotovljeno je bilo, da od z državno strategijo načrtovane opremljenosti središč odstopajo središča regije v sledeči infrastrukturi:

	Raven središča po SPRS	Zdravstvo	Šolstvo	Javna uprava	Sodstvo	Kultura
Nova Gorica	2	DA	DA	DA	DELNO višje sodišče - oddelek upravnega sodišča	DA
Tolmin	3	NE bolnišnična dejavnost in specialistična ambulanta	NE višja šola	DA	NE okrožno sodišče	DA
Idrija	3	DA	NE višja šola	DA	NE okrožno sodišče	DA
Ajdovščina	4	DA	DA	DA	DA	DA

Preglednica 2: Pregled doseganja priporočene opremljenosti naselij z družbenimi funkcijami glede na raven naselja po SPRS 2050

Dostopnost funkcij višjih ravni ostaja razvojni izziv. Po izračunih ima približno 20 % prebivalcev občine Bovec več kot 45-minutno dostopnost do središča 3. ravni. Vsi prebivalci občin Bovec, Kobarid in Cerklje na Gori ter več kot 50 % prebivalcev občin Idrija in Tolmin imajo več kot 45-minutno dostopnost do središča 2. ravni. To pomeni, da ima pomemben del prebivalcev severnega dela regije omejen dostop do storitev višjih ravni, zato je nujna hkratna krepitev funkcij v zalednih središčih in izboljšanje prometne dostopnosti do osrednjih območij.

Strategije in cilji

- Uravnotežen prostorski razvoj med regijami.
- Zagotavlja se pravična dostopnost do storitev družbene infrastrukture v razumnih časovnih okvirih (časovna dostopnost pod 45 minut).
- Prebivalcem na podeželju, še posebej na odmaknjenih območjih, se omogočijo primerljive življenjske razmere – skrbi se za ustrezno in enakopravno dostopnost storitev splošnega pomena, zlasti izobraževanja, zdravstva, socialnih, kulturnih in upravnih storitev.

Skupne usmeritve

Dostopnost do storitev se zagotavlja:

- z razporejanjem dejavnosti v prostoru,
- z razvojem prometnega omrežja, s poudarkom na storitvah javnega potniškega prometa.

Regijsko pomembno družbeno infrastrukturo je tudi v bodoče potrebno razvijati v naseljih do četrte ravni.

Nova Gorica mora ohraniti obstoječ nabor družbene infrastrukture in jačati svoje funkcije v odnosu do središč prve ravni. V regijskem središču mora biti zagotovljena dobra družbena infrastruktura vseh področij. Regijsko središče mora nadgrajevati danes že dobro razvita področja, s katerimi lahko konkurira izven regije in na katerih lahko gradi svojo identiteto. Na ostalih področjih je potrebno zagotoviti dejavnosti, ki regiji primanjkujejo ali jih sploh nima.

V **Tolminu in Idriji** je potrebno smiselno nadgraditi manjkajočo infrastrukturo središč tretje ravni na področjih, ki ne nudijo ustrezne oskrbe ter spodbujati infrastrukturo, ki je v središčih že prisotna in ima prepoznano vlogo tudi širše v regiji, ne le v njunih zaledjih.

Ajdovščina naj si kot del širšega mestnega območja z regijskim središčem, ob predpogoju razvoja ustrezne mreže trajnostne mobilnosti, delno razvija tudi funkcije, ki presegajo četrto raven naselja.

V ostalih regijskih središčih, ki so **občinska središča**, se zagotavlja dostopnost na lokalnem nivoju najmanj do osnovnih dejavnosti, in sicer: upravna enota, knjižnica, kulturni dom, zdravstveni dom ali postaja, lekarna, športne in rekreacijske infrastrukture.

Na **podeželju** se dostopnost storitev dosega s krepitvijo središč tretje ravni in četrte ravni ali drugih naselij, pomembnih za razvoj regije.

Za regijsko pomembno družbeno infrastrukturo je potrebno izdelati mobilnostne načrte.

Izobraževanje

Razvoj infrastrukture s področja izobraževanja je pomemben na vseh ravneh z namenom ohranjanja in porasta mladih v regiji ter povezave z razvojem delovnih mest. Nove izobraževalne inštitucije naj bodo umeščene na lokacije z dobrim dostopom do javnega potniškega prometa in drugih oblik trajnostne mobilnosti, z dobrim dostopom do storitev in zelenih površin. Prednost pred novogradnjo imajo prenove stavb.

- Univerza v Novi Gorici se bo razvijala v središčih ŠMO – Novi Gorici, Vipavi in Ajdovščini ter tudi čezmejno v Gorici. Sedež univerze se bo umestil v Novo Gorico. Širše mestno območje s čezmejnimi prostorom ponuja sedeže treh univerz, kar je izhodišče za pomemben regijski razvoj. V Novo Gorico se umeščajo tudi programi drugih univerz.
- Pomembno je sodelovanje univerz z **znanostjo in gospodarstvom**. V navezavi z univerzitetnimi programi in gospodarstvom je v tem območju smiselna tudi umestitev dodatnih javnih raziskovalnih inštitucij. Razvijata se Center zelenih in digitalnih tehnologij v Novi Gorici in znanstveno - raziskovalno središče Biotehnopolis v Ajdovščini kot jedri znanstveno-raziskovalnih in inovacijskih dejavnosti.
- Višje in visokošolsko izobraževanje poteka v Novi Gorici. Programe višjih strokovnih šol bi bilo smiselno vzpostaviti tudi v nekaterih drugih središčih, če se dopolnjujejo z obstoječimi dejavnostmi (zdravstvo v Idriji, turizem v Tolminu). Pomembno je sodelovanje višjih in visokih šol z **znanostjo in gospodarstvom**.
- Nova Gorica je srednješolsko središče regije, ki se bo tudi v bodoče nadgrajevalo z novimi programi in tudi prostorsko, s posodobitvijo stavb in javnega prostora ter potrebnimi širitvami. Tudi v kontekstu srednješolskega izobraževanja je priložnost za razvoj v čezmejnem povezovanju s srednjimi šolami Gorice. Ostala središča do četrte ravni morajo najmanj ohraniti srednješolske programe. Pomembna priložnost za razvoj so tudi poklicna izobraževanja, ki naj se smiselno vežejo na dediščino posameznega središča in na potrebe v gospodarstvu.
- Programe temeljnega in poklicnega izobraževanja odraslih tudi v bodoče izvajajo vsa štiri regijska središča.
- Za vse oblike izobraževanja je potrebno zagotavljati ustrezne nastanitvene kapacitete za študente in dijake.
- Mreža sedežev glasbenih šol ostaja v naseljih do četrte ravni, pri čemer se stremi k čim boljšemu pokritju z izpostavitvami v občinskih središčih.

Zdravstvo

Zdravstvo se razvija ob upoštevanju organizacije zdravstvenih regij z namenom enakomernega razvoja zdravstva ter zagotovitve čim boljše dostopnosti do zdravstvenih storitev. SP(G)RR spada v zdravstveno regijo Zahod.

- Nosilec zdravstvene dejavnosti v regiji je in ostaja splošna bolnišnica v Šempetru pri Gorici, kjer je umeščen tudi regijski urgentni center. Potrebno je izboljšati prometno dostopnost območja, tako za nujne vožnje kot za oblike trajnostne mobilnosti. Pomemben oddelek bolnišnice je Oddelek za invalidno mladino in rehabilitacijo v Stari Gori.
- V regiji deluje tudi Psihiatrična bolnišnica v Idriji, ki s svojimi ambulantami pokriva kraje tudi izven regije. Podpira se krepitev in razvoj programov na področju duševnega zdravja, zlasti centra za duševno zdravje.
- Za regijo je izredno pomemben razvoj satelitskih urgentnih centrov, ki bodo umeščeni v Idriji in Tolminu, v Ajdovščini pa se zagotavljajo prostorski pogoji za okrepljeno nujno medicinsko pomoč in helikoptersko nujno medicinsko pomoč. Večinoma se dejavnosti umešča v obstoječe zdravstvene domove oziroma na obstoječe načrtovane lokacije.
- V regijskih središčih do četrte ravni se spodbuja delovanje različnih specialističnih ambulant, prvenstveno pa mora biti zagotovljena osnovna zdravstvena dejavnost.

- V regiji, prednostno v navezavi s splošno bolnišnico, je potrebno vzpostaviti paliativno in hospic oskrbo, ki je danes ni. Objekte za stacionarno hospic oskrbo naj se umešča v mirna območja z dobro dostopnostjo do zdravstvenih storitev.
- Planira se helikopterska nujna medicinska pomoč v Ajdovščini.

Socialno varstvo

Socialno varstvo se spodbuja in krepi v vseh občinskih središčih. Poseben poudarek se nameni razvoju inštitucij, ki delajo z osebami s posebnimi potrebami. Osnove za nadgradnjo te dejavnosti imata Nova Gorica in Idrija. Danes področje, predvsem iz vidika oskrbe odraslih oseb, ni najbolj razvito. Umestiti je potrebno tudi bivalne enote oziroma stanovanjske skupnosti za takšne osebe, in sicer v vseh štirih regijskih središčih. Domove za starejše in druge oblike skrbi za starejše se umešča v vsa občinska središča oziroma tudi v druga naselja, ki imajo ustrezne oskrbne in družbene dejavnosti.

Kultura

Kulturna infrastruktura je nosilka vitalnosti naselij, zato je njeno ohranjanje in razvoj pomembno na vseh ravneh.

- V Novi Gorici se še naprej izboljšujejo prostorske razmere za najpomembnejše regijske vsebine: osrednjo knjižnico, nacionalno gledališče, pokrajinski arhiv, muzeje, kulturni dom z galerijo, plesni zavod in za vse druge objekte javne družbene infrastrukture, ki obsega širok nabor objektov in prireditvenih prostorov, namenjenih različnim uporabniškim skupinam. Prav diverzitetna ponudba, tudi nišne, daje mestu svetovljanski pridih, ki ga v povezavi z Gorico nadgrajuje v evropsko prestolnico. Mesto, obogateno z dediščino Evropske prestolnice kulture 2025, nadaljuje z nadgradnjo programov in infrastrukture tudi kot pomemben turistični produkt. Na območju Nove Gorice se preverja potreba po umeščanju regionalnega kulturnega centra, pri čemer naj bi ta obsegal tudi večnamenski kulturno-kongresni kompleks.
- Tolmin, Idrija in Ajdovščina nadgrajujejo svoje dejavnosti na podlagi pobud prebivalstva, pri čemer se prednostno bogatijo knjižnice, sedeži kulturnih dejavnosti in muzeji (npr. Kinogledališče Tolmin in Idrija, Galerija Vena Pilona Ajdovščina in drugi prostori), ki so prisotni v središčih.
- Spodbuja se prenova in revitalizacija objektov kulturne dediščine, tako za umeščanje različnih dejavnosti kot tudi v turistične namene.
- Izreden regijski potencial imata Bohinjska železnica ter Dediščina prve svetovne vojne – Soške fronte, ki predstavljata točki regijske identifikacije.

Javna uprava

Dosegljivost javne uprave močno vpliva na kakovost življenja prebivalcev. Javna uprava je danes državno centralizirana, zato je potrebno načrtovati prisotnost predstavnikov vseh področij javne uprave tudi na regionalnem nivoju.

- Pomembno je, da so v regijskem središču Novi Gorici prisotne izpostave ministrstev, agencij in javnih zavodov. Krepi naj se področje sodstva z umestitvijo višjega sodišča ter zgradi ustrezen objekt sodišča. Potrebno je poiskati tudi novo, ustreznjšo lokacijo zavoda za prestajanje kazni.
- Središča do četrte ravni morajo imeti najmanj izpostave upravne enote, policije in centra za socialno delo.

Šport in rekreacija

Občinska središča so relativno dobro pokrita s športno infrastrukturo. Športno infrastrukturo, predvsem pokrite športne objekte, se še naprej razvija na način, da omogočajo dostopnost najširšemu krogu prebivalcev ter da deluje kot večnamenska infrastruktura (šolski programi, rekreativne športne dejavnosti, prireditve...).

Pomembni so regijsko in širše prepoznavni programi, ki se razvijajo odvisno od naravnih danosti in v povezavi s turizmom ali profesionalnim športom. Taki programi so kajak center na Soči v Solkanu, vzletišča za jadralce in padalce v občinah Ajdovščina, Nova Gorica, Tolmin..., rafting in drugi športi na Soči v Občinah Tolmin – Kobarid – Bovec, smučišča Kanin in Cerčno, plezalne stene v Vipavi, kolesarske, konjeniške, pohodne in planinske poti in drugo. Te programe je potrebno nadgrajevati upoštevajoč podnebne izzive in nosilno sposobnost prostora.

Med pokritimi objekti so regijsko pomembni pokriti bazeni (Nova Gorica, Ajdovščina, Cerčno), večji športni kompleksi (npr. Pale Ajdovščina). V Novi Gorici se na Ajševico umesti regijski športni kompleks.

4.2.3 Storitve splošnega gospodarskega pomena

Karta 4

Storitve splošnega in splošnega gospodarskega pomena so storitve v splošnem interesu in se zanje uporabljajo posebne obveznosti javne službe. Lahko jih zagotovi javni (država, lokalna samouprava) ali zasebni sektor. (vir: SPRS2050).

Storitve splošnega gospodarskega pomena so komercialne storitve splošne gospodarske koristi, za katere veljajo obveznosti javnih služb. (vir: eur-lex.europa.eu)

Komunikacijske storitve, zlasti digitalna povezanost in dostopnost, sta ključni za podeželska območja. Digitalizacija in razvoj IKT omogočata delo na daljavo, e-storitve, e-upravljanje, nakupovanje in druge dejavnosti, s čimer vplivata na prostorsko razporeditev dejavnosti, poslovne pogoje in kakovost življenja. Za e-vključevanje je nujna pokritost z visokohitrostnimi fiksnimi in mobilnimi omrežji, ustrezne digitalne veščine ter omejevanje vplivov tehnologij na zdravje ljudi in okolje. Problem storitev splošnega gospodarskega pomena pa je jasno definiran kot splošni javni interes države.

Na pretežnem območju regije, razen na območju ŠMO in pogojno v občinskih središčih, gostota poselitve ni tolikšna, da bi bila zanimiva za tržne ponudnike. Ukrepi na področju oskrbe in komunikacijskih storitev se osredotočajo predvsem na sistemske spremembe, ki omogočajo ustrezno obravnavo oskrbe prebivalstva, dopolnjujejo pa jih splošni ukrepi za izboljšanje oskrbe, zlasti na podeželskih območjih.

Preskrba z živili je vsepogosteje vezana na nakupovalna središča.

Število in časovna dosegljivost poštnih izpostav se krči.

Strategije in cilji

Vsem prebivalcem regije, tudi na odmaknjenih in oddaljenih podeželjih, naj se zagotovi pravična dostopnost do storitev splošnega družbenega pomena.

Usmeritve in ukrepi

- Določitev minimalnih standardov osnovne oskrbe: vzpostaviti je treba enotne in jasno opredeljene standarde osnovne oskrbe prebivalstva, ki bodo določali:
  - o katere storitve spadajo v osnovno oskrbo (npr. trgovina, pošta, oskrba z energijo in pitno vodo, digitalni dostop),
  - o časovno in prostorsko dostopnost (npr. časovna dostopnost do osnovnih storitev),
  - o minimalne normative glede gostote prebivalstva in prostorske razpršenosti, ki zagotavljajo vzdržnost storitev.
- Razvoj digitalne infrastrukture in komunikacijskih storitev je najbolj intenzivna na območju ŠMO ter v regijskih središčih. Spodbuja se širitev optičnih in 5G omrežij za podporo razvoju podjetij, e-storitev in pametnih naselij kot temeljni del sodobne oskrbe. Digitalna infrastruktura omogoča dostop do javnih storitev neodvisno od lokacije in zmanjšuje prostorske neenakosti.
- Odmaknjena naselja nad dolinama Soče in Idrijce ter Trnovsko - Banjška planota nimajo trgovin, pošt in bencinskih servisov, so pa delno pokrita s 5G omrežjem. Zagotavljanje osnovnih storitev v teh slabše dostopnih, obmejnih in ogroženih območjih regije naj bo v javnem interesu. Na teh območjih, ki so redkeje poseljena in demografsko ogrožena, je treba razviti alternativne in prilagodljive modele oskrbe, kot so:
  - o mobilne trgovine,
  - o večnamenski objekti (npr. kombinacija pošte, trgovine in upravne točke),

- pokritost s 5G omrežjem za dostop do digitalnih storitev (e-uprava, e-nakupovanje, e-naročanje, spletni tečajji).
- Celostni razvoj telekomunikacijskega omrežja se planira na regionalni ravni na podlagi ustreznih strokovnih podlag.
- Nakupovalna središča se sme umeščati le v naselja do četrte ravni in v občinska središča.

4.2.4 Gospodarstvo

Karta 5

Zaposlitveno središče regije je Nova Gorica, ki skupaj z delovnimi mesti drugega največjega zaposlitvenega središča, Ajdovščine, ter ostalih naselij znotraj ŠMO združuje tri četrtine delovnih mest v regiji. Pomembni zaposlitveni središči sta še Idrija in Tolmin.

Med delovne oziroma zmerno delovne občine sodijo Šempeter pri Gorici in Nova Gorica, zunaj ŠMO pa Idrija in Bovec. Občine z indeksom delovnih migracij nad 76, torej šibko bivalne občine, so Ajdovščina in Vipava, zunaj ŠMO pa Tolmin. Pretežno bivalni občini sta Miren – Kostanjevica in Brda.

Glede na ponudbo delovnih mest se pričakovano največ ljudi iz drugih občin vozi v občini Nova Gorica in Šempeter pri Gorici. Regija ima skupaj nekoliko več delovno aktivnega prebivalstva kot delovnih mest. Delež delovno aktivnega prebivalstva, ki dela v drugi regiji, znaša 17 %. Največ vozačev iz tujine zaseda delovna mesta v Novi Gorici, Šempetru pri Gorici in Ajdovščini.

Najbolj raznoliko in enakomerno strukturo delovnih mest ima pričakovano regijsko središče Nova Gorica, sledijo ji druga regijska središča in Šempeter pri Gorici. Ajdovščina, Idrija in Tolmin imajo visok delež delovnih mest v predelovalnih dejavnostih.

Najmočnejši migracijski tokovi potekajo med zaposlitvenimi središči Nova Gorica – Šempeter pri Gorici – Ajdovščina. Pomemben migracijski tok poteka tudi iz regije v Ljubljano, šibkejši pa so tokovi v sosednji regiji, Gorenjsko in Obalno-kraško. Podatek o zaposlenih v Italiji ni na voljo.

Največ poslovnih con je umeščenih v občinah ob hitri cesti, v Idriji in Tolminu. Zunaj teh območij so nekatera pomembna zaposlitvena središča, kot sta Anhovo in Kobarid.

Regija ima močno predelovalno dejavnost, ki je glavni nosilec gospodarstva ter rastoče strokovne in tehnične dejavnosti in informacijsko komunikacijske tehnologije. Veliko zaposlenih je v sektorjih z nižjo dodano vrednostjo, to so gradbeništvo, logistika in turizem.

Strategije in cilji

- Razvoj cone državnega pomena v južni razvojni osi regije.
- Razvoj con regionalnega pomena v severni in južni razvojni osi.
- Ohranjanje pozitivnega trenda rasti delovnih mest regije.
- Razvoj delovnih mest, ki bodo zadržala odliv DAP iz regije ter naslovila delovno aktivno prebivalstvo drugih regij.

Slika 11: Zasnova gospodarskega razvoja

Usmeritve in ukrepi

Pri razvoju **gospodarstva** in **gospodarskih con** upoštevamo naslednja prostorska merila:

- Umeščamo jih skladno s policentrično zasnovo omrežja naselij v regiji, kjer hkrati zagotavljamo razpoložljivost stanovanj, družbeno infrastrukturo in trajnostne oblike dostopa do lokacij delovnih mest.
- Gospodarski razvoj regije povezujemo z raziskovalno-razvojnimi in inovativnimi dejavnostmi ter krepimo sodelovanje med gospodarstvom, univerzitetnimi programi in raziskovalnimi ustanovami.
- Lokacije gospodarskih con morajo biti dobro povezane s prometnim (najbolje tudi železniškim) in energetskim omrežjem ter drugo gospodarsko javno infrastrukturo. Perspektivne lokacije, ki tega ne dosežajo, je potrebno dodatno opremiti.
- Pomembno je upoštevati možnosti navezav na prometne terminale in vozlišča. Lokacije, ki že imajo takšno lego, se spodbuja za nadaljnji razvoj.
- Gospodarske cone, ki nimajo dostopa z JPP, je potrebno vpeti v mrežo trajnostnih oblik mobilnosti.
- Imeti morajo dostop do zmogljivih elektronskih komunikacij. Perspektivne lokacije, ki tega ne dosežajo, je potrebno dodatno opremiti.
- Pred širitvijo stavbnih zemljišč se aktivira dostopna nepozidana in degradirana območja ter zagotovi notranji razvoj obstoječih con s poudarkom na energetski učinkovitosti objektov in dejavnosti ter zeleni infrastrukturi. Širitve naj smiselno upoštevajo lokacije in velikosti obstoječih con.
- Energetsko intenzivna industrija naj se razvija v bližini dejavnosti, ki potrebujejo odvečno toploto (daljinsko ogrevanje, hlajenje...).

- Upoštevati je potrebno prostorske možnosti in omejitve, ki izhajajo iz stanja in značilnosti prostora ter okolja, podnebnih sprememb, naravne in kulturne krajine ter vpliv na prostor in okolje, ki ga lahko gospodarska cona ima glede na dejavnosti.
- Manj okoljsko obremenjujoče dejavnosti kot so regijsko perspektivne IKT in strokovne dejavnosti, vključujemo tudi v centralna in mešana območja naselij.

Južna razvojna os (ob hitri cesti)

Gospodarske cone regijskega oziroma nacionalnega pomena se bodo razvijale znotraj goriškega širšega mestnega območja znotraj con 1 in 2, vezane na priključke na hitro cesto H4.

Nova Gorica kot sedež regijskega izobraževanja gradi svoje mesto nosilke znanja in inovacij ter generatorja izobražene delovne sile. Razvoj podjetniškega inkubatorja regije in centra zelenih tehnologij prispeva k nadgradnji inovacijskega okolja ter krepí povezave med raziskovalnimi institucijami, podjetji in podporno infrastrukturo. Nova Gorica prednostna območja za gospodarski razvoj planira na obstoječih poslovnih in industrijskih conah, kjer se spodbuja postopno prestrukturiranje v dejavnosti z višjo dodano vrednostjo, zelenimi tehnologijami, krožnim gospodarstvom, e-mobilnostjo in servisnimi dejavnostmi za regijsko gospodarstvo. V sklopu cone 1 ŠMO je smiselno najti lokacijo za selitev obremenjujoče industrije iz središča mesta.

Med priključkom na bivši MMP Vrtojba in priključkom v Štandrežu (Italija) je umeščena poslovno - logistična cona **Vrtojba** (bivša MMP Vrtojba), ki ima dostop do hitre ceste in železniške infrastrukture. Logistična cona se razvija v regijski čezmejni logistični center kot ključno vozlišče za pretok blaga in storitev, ki se prek prometnih koridorjev povezuje z drugimi poslovnimi conami v regiji. Primarno pa nanjo gravitirajo obstoječe izkoriščene in delno neizkoriščene ali slabše izkoriščene poslovne cone Šempetra, Vrtojbe in Mirna ter čezmejno v Štandrežu. Območja so prometno dobro dostopna, dodatno napajanje pa omogoča še priključek na HC v Šempetru. Znotraj teh con ter v njihovem povezovanju se nahaja najboljše razvojni potencial regije. Prednost pred širitvijo stavbnih površin imajo ureditve gospodarske javne infrastrukture in prenova obstoječih ter preoblikovanje degradiranih območij v sodobno urejena, večnamenska poslovna območja. Cona, tako kot vse cone ob hitri cesti, leži tudi v regijskem energetskem koridorju, kar omogoča razvoj sodobnih tehnologij, vezanih na zeleni vodik in druge sintetične pline. V coni se planira regijska polnilnica za vozila na električni pogon. Območje je že delno vpeto v omrežja trajnostne mobilnosti (mestni JPP in kolesarska povezava), vendar jih bo potrebno dodatno nadgraditi. Cona ima, predvsem v primeru čezmejnega gospodarskega sodelovanja, potencial razvoja v državno gospodarsko cono. Razvoj logistične cone je prioritarna naloga z vidika gospodarskega razvoja.

V **Ajdovščini** se kot prednostno območje za gospodarski razvoj razvija regijska gospodarska cona ob avtocestnem priključku. V navezavi nanjo se planira nadaljnji razvoj raziskovalno-razvojne in podjetniške infrastrukture (npr. znanstveno-raziskovalno središče »Biotehnopolis« in druge podporne strukture), ki se funkcijsko povezujejo z izobraževalnimi in inovacijskimi središči ter z gospodarskimi conami v ŠMO in širše. Tako kot v vrtojbenski poslovno - logistični coni bo imela tudi Ajdovščina možnost razvoja sodobnih tehnologij, vezanih na zeleni vodik in druge sintetične pline. V območju se planira regijska polnilnica za vozila na električni pogon.

Na priključek Vogrsko se s severne strani vežejo obstoječe gospodarske cone Nove Gorice ter glinokop Okroglica in cone naselij južno od HC – Renče, Bukovica in Volčja Draga. Na ta priključek gravitira tudi gospodarstvo, ki se razvija v spodnjem delu Soške doline, predvsem Anhovo. Za razvoj regijskega središča in intenzivnejši razvoj gospodarstva severno od priključka Vogrsko je potrebno zagotoviti ustrezno prometno razbremenitev Nove Gorice. Potrebno je podrobneje proučiti pogoje za razvoj regionalnega potenciala obstoječih con Vogrskega, Renč in Volčje Drage, predvsem iz vidika dostopnosti in logistike, ter območja severno od priključka do Nove Gorice, vključno z območjem glinokopa Okroglica, slednjega predvsem iz vidika vpliva na naravo.

Gospodarske cone v Batujah, Gojačah in Vipavi se razvija in po potrebi fazno nadgrajuje kot dopolnilna območja ajdovske gospodarske cone.

V poslovna območja v naseljih so usmerjena predvsem v manjše obrtne, logistične in storitvene dejavnosti.

Severna razvojna os (ob četrti razvojni osi)

V severnem delu regije se prednostni gospodarski razvoj usmerja v omrežje med seboj povezanih poslovnih in obrtnih con Tolmin–Kobarid–Bovec. Regijska gospodarska cona se razvija v **Tolminu** oziroma v Poljubinj, ki se dolgoročno razvija kot regijsko gospodarsko središče Posočja in je del somestja Tolmin – Poljubinj - Most na Soči. Slednji je zaradi železniške infrastrukture tudi logistično središče tega dela regije. Zaposlitveno središče je

izrednega pomena za razvoj območja in ohranjanje prebivalstva v gravitacijskem območju Tolmina. Gospodarski območji v Srpenci in Bovcu se ob strogih okoljskih pogojih nadgrajuje.

V **Idriji, vključno s Spodnjo Idrijo in Cerknem** se prednostna območja za gospodarski razvoj zaradi naravnih omejitev osredotočajo na obstoječe gospodarske cone regijskega pomena, kjer se spodbuja prenova in modernizacija gospodarske javne infrastrukture, dopolnjevanje programov ter razvoj dejavnosti z visoko stopnjo specializacije (strojništvo, orodjarstvo, nišne industrije, kulturne in kreativne industrije). Potencial za razvoj regijske gospodarske cone, logistične točke severnega dela regije in novih delovnih mest ponuja **Godovič**, ki ima dobro dostopnost do AC ter energetske infrastrukture.

V ostalih naseljih se gospodarske cone ohranjajo in posodablajo. V poslovna območja naselij se usmerjajo predvsem v manjše obrtne, logistične, turistične in storitvene dejavnosti. Gospodarske cone v dolini Soče se razvijajo kot komplementarno omrežje s skupnim načrtovanjem in usklajenim upravljanjem.

Druga središča

V naselju Anhovo je razvito regionalno pomembno zaposlitveno in industrijsko središče srednje Soške doline, vezano predvsem na proizvodnjo cementa in gradbenih materialov. Obstoječe industrijsko območje se ohranja in tehnološko nadgrajuje z usmeritvijo v zmanjševanje okoljskih vplivov in krožno gospodarstvo. Energetsko intenzivna industrija porablja odvečno toploto za lastne potrebe, dodatno energijo pa pridobiva iz sosežigalnice. Vzporedno razvija projekte pridobivanja čistega oziroma zelenega vodika. Razvoj območja se zato usmerja v modernizacijo industrijske cone, uvajanje nizkoogljičnih tehnologij, energetsko učinkovito rabo virov in povezovanje z vodikovim ekosistemom Severnega Jadrana, ob strogi presoji vplivov na okolje in izboljševanju kakovosti bivanja v dolini Soče.

Medsebojna povezovanja

Na ravni regije se kot strateška usmeritev vzpostavlja model medsebojno povezanih in komplementarnih poslovnih con. Povezovanje temelji na usklajenem prostorskem planiranju, skupnem razvoju gospodarske javne infrastrukture, razvoju logističnih koridorjev (zlasti ob hitri cesti in četrti razvojni osi ter železnici), skupni promociji in upravljavskih modelih.

Območja prenove in prestrukturiranja

Pomemben razvojni potencial predstavljajo funkcionalno degradirana gospodarska območja. Za ta območja se skladno z urbanističnimi načrti mest določijo prestrukturiranje v druge dejavnosti ali prenova in prestrukturiranje v sodobne gospodarske dejavnosti, pri čemer se spodbuja ponovna raba zemljišč, sanacija okoljskih bremen, načrtovanje modro zelene infrastrukture in umeščanje dejavnosti, ki podpirajo prehod v nizkoogljično in krožno gospodarstvo, s čimer se med drugim zmanjšujejo pritiski na kmetijska zemljišča.

4.2.5 Kmetijstvo

Karta 5

Kmetijska zemljišča predstavljajo temeljni naravni vir za pridelavo hrane. Za kmetijsko pridelavo so najpomembnejša območja Vipavska dolina, Kras, Brda, izbrana agrarna območja Idrijskega in Cerkljanskega hribovja, Banjšice ter pašne planine zgornjega Posočja. Na teh območjih med kmetijskimi panogami prevladujejo vinogradništvo in vinarstvo, sadjarstvo, zelenjadarstvo, poljedelstvo, oljkarstvo, sirarstvo in živinoreja. Kmetijstvo ni med regijsko pomembnejšimi gospodarskimi panogami, vendar ima pomembno vlogo pri preprečevanju zaraščanja in ohranjanju kulturne krajine, ki predvsem v hribovitih in obmejnih območjih izginja.

Regija se sooča z izrazitimi vplivi podnebnih sprememb, predvsem s sušami in omejeno razpoložljivostjo vode za namakanje. Ključni izzivi so zagotavljanje vodnih virov, nadgradnja namakalnih sistemov ter prilagoditev kmetijske proizvodnje podnebnim razmeram. Dodatni pritiski izhajajo iz širjenja poselitve in gospodarskih dejavnosti na kakovostna kmetijska zemljišča, zlasti v dolini Vipave in Soče ter v Goriških Brdih.

Na okoljsko občutljivih območjih, kot so Natura 2000, vodovarstvena in poplavno ogrožena območja, ima kmetijstvo pomembno vlogo pri ohranjanju biotske raznovrstnosti in ekosistemskih storitev, saj je lahko njegov vpliv pri neustreznih načinih kmetovanja negativen ali celo uničujoč.

Razvojni potencial v kmetijstvu predstavlja povezovanje pridelave, predelave, skladiščenja in distribucije hrane na regionalni ravni.

Strategija in cilji

Strategija razvoja kmetijstva temelji na ohranjanju kakovostnih kmetijskih zemljišč kot osnovnega vira kmetovanja ter krepitev prehranske samooskrbe z razvojem trajnostnega, podnebno odpornega in prostorsko usklajenega kmetijstva, za kar je potrebno posebno pozornost nameniti:

- spodbujanju tradicionalnih panog kmetijske pridelave, predvsem vinogradništva, sadjarstva, zelenjadarstva in pašne živinoreje;
- razvoju na podnebne spremembe odpornega kmetijstva z izboljšanjem upravljanja vodnih virov, namakanja, prilagoditvijo proizvodnih sistemov in uporabo odpornih rastlinskih vrst;
- razvoju ekstenzivnega kmetijstva na okoljsko ranljivih območjih, kjer kmetijstvo prispeva k ohranjanju krajine, habitatov in ekosistemskih funkcij;
- krepitvi regionalno povezanih oskrbnih verig ter povečanju lokalne predelave in distribucije hrane.

Usmeritve in ukrepi

- Usklajen prostorski razvoj - razvoj poselitve, gospodarstva in kmetijstva se planira usklajeno, ob prednostnem varovanju sklenjenih območij najboljših kmetijskih zemljišč. Prostorski razvoj se usmerja v zgoščevanje obstoječih naselij, prenovo in uporabo degradiranih območij ter v racionalno umeščanje gospodarskih dejavnosti, tako da se poseganje na kakovostna kmetijska zemljišča omejuje na izredne razvojne situacije, ko se s tem omogoča ohranjanje gospodarskih in drugih poselitvenih funkcij.
- Racionalno urejanje kmetijskih gospodarstev in objektov - prostorsko načrtovanje omogoča racionalno zaokroževanje kmetijskih gospodarstev ter ustrezno umeščanje objektov za pridelavo, skladiščenje, predelavo in trženje. Rastlinjaki in zavarovani prostori za pridelavo se umeščajo nadzorovano, prednostno na manj kakovostna zemljišča in v bližino obstoječe infrastrukture. Z istimi principi je potrebno zagotavljati stavbe za zaščito pašnih živali pred vremenskimi vplivi. Za umeščanje kmetijskih stavb je potrebno izdelati strokovne podlage.
- Razvoj kratkih oskrbnih verig in logistike - spodbuja se razvoj kratkih oskrbnih verig z umeščanjem logističnih točk, hladilnic, odkupnih mest in združnih povezav. Kmetijsko-servisna cona na robu Vrtojbenkega polja se razvija kot regionalno logistično vozlišče za podporo kratkim oskrbnim verigam, samooskrbi in čezmejnemu povezovanju kmetijstva.
- Podpora pridelavi - v Vipavski dolini se spodbuja celoletna pridelava zelenjave. Prednostno se razvijajo in nadgrajujejo namakalni sistemi v zgornji Vipavski dolini in na območju akumulacije Vogršček.
- Razvoj ekstenzivnega in sonaravnega kmetijstva - Na hribovitih območjih severnega dela regije in Banjške planote se spodbuja razvoj pašnih planin, pašne živinoreje ter lokalnih mlečno- in mesnopredelovalnih dejavnosti. Na okoljsko občutljivih območjih kot so vodovarstvena območja ali območja eutrofikacije, se spodbuja sonaravno kmetovanje, prilagojena raba tal in izvajanje kmetijsko-okoljskih ukrepov.

4.2.6 Gozdarstvo

Karta 5

Gozdovi SP(G)RR so pomemben naravni vir, del zelenega sistema in gospodarski potencial za razvoj gozdarstva in lesnopredelovalnih verig. Poleg proizvodnje lesa zagotavljajo ponor ogljika, varstvo voda, zaščito pred erozijo, plazovi in drugimi naravnimi nesrečami, ohranjajo biotsko raznovrstnost ter omogočajo rekreacijo in turizem.

Gospodarsko izkoriščanje gozdov se krepi. Večina lesa se še vedno izvaža kot surovina, medtem ko je nekaj pomembna pohištvena industrija večinoma zamrla.

Strategija in cilji

- Trajnostno gospodarjenje z gozdovi - ohranjanje varovalnih, ekoloških in socialnih funkcij gozdov; gozdove obravnavati kot gospodarski in naravni kapital regije ter nosilni del zelenega sistema.
- Krepitev regionalne lesnopredelovalne verige - povečati dodano vrednost lesa v regiji, razvijati primarno in nadaljnjo predelavo, od žagarske dejavnosti do izdelkov z višjo dodano vrednostjo.
- Spodbujanje pohištvene in lesnopredelovalne industrije - ponovno aktivirati in podpreti proizvodne kapacitete, ki so nekoč pomembno prispevale k gospodarski strukturi regije.
- Razvoj energetske rabe lesa - uporabljati predvsem ostanke sečnje in predelave, brez poseganja v kakovostni okrogli les.

Usmeritve in ukrepi

- Trajnostno gospodarjenje z gozdovi
  - o Izvajati gospodarjenje skladno z gozdnogospodarskimi in lovsko-upravljavskimi načrti.
  - o Omejevati gospodarsko rabo v varovalnih gozdovih, gozdnih rezervatih, mirnih conah divjadi ter mestnih in primestnih gozdovih.
  - o Posege usmerjati izven območij z visoko ekološko, varovalno ali socialno funkcijo.
  - o Razvijati odporne, vrstno pestrene in strukturno raznolike gozdove ter ohranjati habitatna drevesa, odmrlo lesno maso in gozdne robove.
- Razvoj regionalne gozdno – lesne verige
  - o Na podlagi strokovnih podlag preveriti možnost umestitve regijske žage oziroma lesnopredelovalnega centra.
  - o Spodbujati razvoj in povezave med sečnjo, žaganjem, sušenjem, skladiščenjem, nadaljnjo obdelavo lesa in proizvodnjo izdelkov z višjo dodano vrednostjo.
- Podpora trajnostni rabi lesa za energijo
  - o Uporabljati lesno biomaso predvsem iz ostankov sečnje in predelave, ne iz kakovostnega okroglega lesa.

4.2.7 Koriščenje mineralnih surovin

Karta 5

Na območju regije je evidentiranih sedem pridobivalnih prostorov s podeljeno koncesijo in vpisom v rudarsko knjigo. Od tega so štirje kopi pridobivalni prostori tehničnega kamna – dolomita, vsi manjši od 6 ha.

Trije večji pridobivalni prostori so:

- Anhovo, obseg cca 97 ha, pridobivanje apnenca in laporja za industrijske namene; koncesija do 2070;
- Solkan, obseg cca 15 ha, pridobivanje apnenca, sekundarne surovine, kalcit; koncesija do 2030;
- Okroglica II – širitev, obseg cca 51 ha, pridobivanje laporja, opekarske, lončarske in keramičarske gline; koncesija do 2026.

Med pridobivalnimi prostori sta le dva perspektivna, in sicer Anhovo in Solkan.

Na območju regije je veliko število opuščenih, nelegalnih in zaprtih rudišč, vendar digitalni podatki za pregled in analizo niso dosegljivi.

Strategije in cilji

- Mineralne surovine so neobnovljivi naravni vir, s katerimi se gospodari tako, da je zagotovljena uravnotežena oskrba ter ohranjena dostopnost do mineralnih surovin za prihodnje generacije.

- Prostorski razvoj dejavnosti pridobivanja mineralnih surovin mora biti usklajen z ostalimi prostorskimi sistemi.

Usmeritve in ukrepi

- Nova nadzemna nahajališča mineralnih surovin se smejo odpirati le izjemoma, če je poseg prostorsko in okoljsko sprejemljiv, kar se strokovno preveri, ali če gre za strateško pomembno ali perspektivno nahajališče.
- V varovanih območjih so dopustne lokacije izkoriščanja redkih in edinstvenih mineralnih surovin le, če gre za občasne odvzeme, namenjene prenovi kulturne dediščine.
- Vzpostavi se dosegljiva digitalna baza podatkov z vsemi za prostorsko načrtovanje pomembnimi podatki.

4.2.8 Turizem

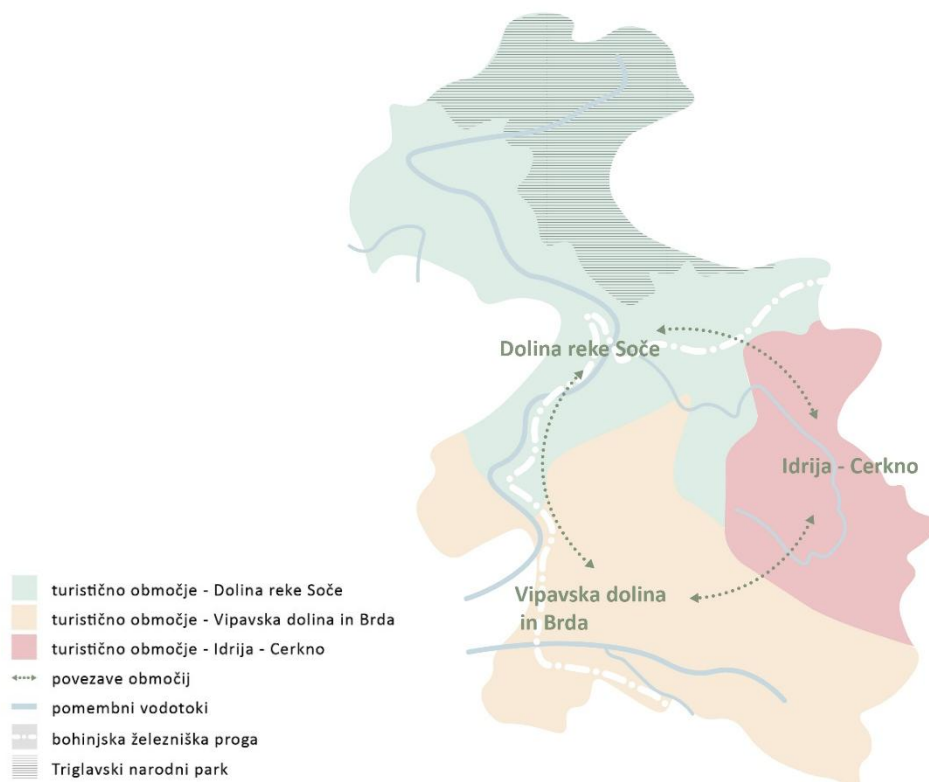
Turizem v Severno Primorski (Goriški) razvojni regiji temelji na izraziti prostorski in vsebinski raznolikosti ter na več med seboj povezanih destinacijah: Dolina Soče, Nova Gorica in Vipavska dolina ter Idrija – Cerklje. Regija vključuje območja Alpske, Mediteranske in Kraške Slovenije ter Predalpske Slovenije, kar ustvarja raznolike turistične produkte – od aktivnega in outdoor turizma do kulturnega, gastronomskega, igralniškega in dediščinskega turizma.

Ključne prepoznavne vsebine regije so Triglavski narodni park, dediščina prve svetovne vojne, Bohinjska železniška proga, UNESCO dediščina Idrije ter vinorodne in gastronomske krajine Vipavske doline, Brd in Krasa. Turizem je prostorsko koncentriran predvsem v Soški dolini, kjer poletna sezona povzroča velike pritiske na promet, prostor in naravne vire.

Glavni izzivi so sezonskost, prometna dostopnost, pomanjkanje kakovostnih prenočitvenih kapacitet, neenakomerna razporeditev obiskovalcev, omejena dodana vrednost turizma in obremenitve prostora. Soška dolina se sooča s preobremenjenostjo v poletni sezoni, medtem ko imata Idrija in Cerklje, kljub kakovostnim produktom, omejeno prepoznavnost in pomanjkanje nastanitvenih kapacitet. Nova Gorica in Vipavska dolina razvijata celoletni turistični produkt, ki temelji na čezmejnosti, gastronomiji, kulturi in urbanih doživetjih.

Podjetje HIT d.o.o., nosilec dejavnosti igralništva, desetletja najdonosnejše panoge v turizmu regije, svojo dejavnost posodablja in dopolnjuje z drugo ponudbo kot so kongresne dejavnosti, industrija zabave in gastronomija.

Pri razvoju turizma se upoštevajo usmeritve Strategije slovenskega turizma 2022–2028, ki poudarja uravnoteženo rast, višjo dodano vrednost, trajnostno mobilnost, kakovost ponudbe in upravljanje obiskovalcev.

Slika 12: Prikaz RDO regije

Strategije in cilji

Strategija opredeljuje dolgoročno vizijo razvoja turizma, ki temelji na:

- Razvoju treh turističnih destinacij in medsebojni povezavi - Dolina Soče, Vipavska dolina in urbanizirano območje Nova Gorica–Gorica–Šempeter.
- Zmanjševanju sezonskih in prostorskih pritiskov obiskovalcev
- Razvoju celoletnih produktov - povezovanje narave, kulture, gastronomije, dediščine, storitev in čezmejne identitete.
- Trajnostni prometni dostopnosti - uporaba železnice, javnega potniškega prometa in kolesarskih povezav.
- Prednostni uporabi obstoječih objektov - povečanje števila ležišč in drugih programov preko prenove stavb kulturne dediščine.
- Usmerjanju turizma v višjo kakovost in dodano vrednost - upoštevati nosilna sposobnost prostora.

Usmeritve in ukrepi

- Regijsko povezane destinacije
  - o Turistični razvoj se planira kot regijsko povezan sistem destinacij z medsebojnim dopolnjevanjem ponudbe in razprševanjem obiskovalcev.
  - o Turizem se usmerja v celoletne, trajnostne in prostorsko uravnotežene oblike z višjo dodano vrednostjo.
  - o Turistične destinacije se povezujejo tudi s sosednjimi regijami.

-
- Trajnostna infrastruktura in mobilnost
  - o Razvoj turistične infrastrukture se povezuje s trajnostno mobilnostjo in je vezan na železnico, javni potniški promet in kolesarske povezave.
  - o Razvoj turizma temelji na ocenjeni nosilni sposobnosti prostora, pri čemer se upošteva vpliv obiskovalcev na ohranjanje narave, kulturne dediščine in na kakovost bivanja prebivalcev.
- Umeščanje nastanitvenih zmogljivosti
  - o Nastanitvene zmogljivosti se prednostno umeščajo v obstoječa turistična središča, obstoječo stavbo (prenova) in območja z ustrežno infrastrukturo. Posebna dodana vrednost nastane, če se zaradi turističnih potreb pod strokovnimi pogoji prenovi stavba kulturne dediščine.
  - o Večje hotelske stavbe se umeščajo v glavna turistična središča Bovec, Tolmin, in Idrijo, pri čemer se rešitve primarno išče skozi prenovo večjih objektov kulturne dediščine ter v Novo Gorico in Ajdovščino. Gabariti novih stavb morajo biti prilagojeni lokalni tipiki.
  - o Nastanitvene zmogljivosti se širijo le ob zagotavljanju prometne dostopnosti, komunalne opremljenosti in upoštevanju naravnih omejitev. Na območjih z omejeno nosilno zmogljivostjo se omejuje nova turistična gradnja in prednostno ureja obstoječa infrastruktura.
- Specifični produkti in območja
  - o Vodni, športni, gorski in urbani turizem se razvijajo usklajeno z varstvenimi režimi in prostorskimi omejitvami.
  - o V Zgornjem Posočju se krepi razvoj Bovca kot trajnostnega gorskega središča, usmerjenega v outdoor turizem. Pomembno je uravnavanje dejavnosti, vezanih na Sočo in obisk TNP. Infrastrukturno in programsko se nadgradi smučišče Kanin in športno letališče. Turistična ponudba se prilagodi nosilni sposobnosti prostora.
  - o V Kobaridu in Tolminu se razvoj usmerja v outdoor turizem, festivalske vsebine, dejavnosti, vezane na reke in TNP in na dediščino prve svetovne vojne.
  - o V Idriji in Cerknem se spodbuja razvoj UNESCO dediščine, manjših nastanitvenih kapacitet s prenovo dediščinskih stavb, kolesarske infrastrukture in zelenega turizma.
  - o Nova Gorica, Gorica in Šempeter pri Gorici se razvijajo kot čezmejno urbano turistično območje s kulturnimi, športnimi, igralniškimi in kongresnimi programi.
  - o Ajdovščina prednostno razvija sejmsko kongresni turizem.
  - o Vodni športi na Soči, Nadiži, Vipavi, Idriji in drugih vodotokih se urejajo med občinami vsebinsko usklajeno (označevanje in vodenje, plovni režimi, razvoj spremljajoče infrastrukture).
  - o Kot čezmejno visokogorsko smučišče se programsko in infrastrukturno razvija Kanin, sledi mu regijsko pomembno smučišče Cerkno.
  - o Letališči Ajdovščina in Bovec se razvijata kot športno-turistični središči za zračne športe in aktivna doživetja.
  - o Razvija se regijska športno – rekreacijska območja v Solkanu in na Ajševici ter njihova povezava s trajnostno mobilnostjo.
- Povezovanje produktov
  - o Spodbuja se povezovanje turističnih produktov na ravni regije: Bohinjska železnica, Poti miru, vinske in kulinarčne poti, športni in festivalski turizem.
- Pešpoti in integracija z omrežji
  - o Na regionalni ravni se pešpoti obravnavajo kot del krajine, turizma in zelenega sistema, namenjenega doživljanju narave, kulturne dediščine in rekreaciji. Hrbtenico omrežja tvorijo

daljinske, planinske in tematske poti, kot so Juliana Trail, Alpe Adria Trail, Slovenska planinska pot, Pot miru ter označene planinske poti.

- Pešpoti se povezujejo s kolesarskim omrežjem, javnim prevozom in izhodiščnimi točkami ob robu naselij. Prispevajo k vsakodnevni rekreaciji, kakovosti bivanja in blaženju podnebnih vplivov.
- Na turistično obremenjenih območjih se razvoj pešpoti usklajuje z nosilno zmogljivostjo prostora, usmerjanjem obiskovalcev na označene poti, uporabo javnega prevoza in zmanjševanjem prometa po občutljivih lokalnih cestah.

4.3 Zasnova razvoja prometne infrastrukture – prometno omrežje

Karta 6

Cestno omrežje

Osrednjo prometno hrbtenico regije predstavlja **hitra cesta H4 (Razdrto – Vrtojba)** v Vipavski dolini. H4 ključno vpenja širše mestno območje (ŠMO) v avtocestni sistem proti Ljubljani in urbanim središčem Furlanije - Julijske krajine, čeprav formalno ni del jedrnega mednarodnega omrežja TEN-T.

Druga ključna povezava v smeri vzhod–zahod je **četrta razvojna os**, ki povezuje severni del regije na relaciji (Logatec) – Idrija – Želin – Tolmin – Robič – (Čedad, Italija) ter odsek (Škofja Loka) – Cerčno – Želin. Omenjeni smeri povezuje **Soška cesta**, ki kot glavna severno–južna os teče od Nove Gorice skozi Bovec čez Vršič proti Gorenjski.

Pomembne regionalne povezave vključujejo še:

- Regionalna cesta po **Vipavski dolini**;
- **prečno povezavo** med Ajdovščino in Godovičem (stičišče H4 in 4. razvojne osi);
- cestni povezavi preko Mirna in Branika na **Kraško planoto**, ki regijo navezujeta na Obalno–kraško regijo;
- povezavo **Brda–Nova Gorica** (preko Podsabotina in Sabotinske ceste v Italiji) ter navezavo preko Nebla;
- povezavo preko **Trnovsko–Banjške planote**, ki združuje Most na Soči in Ajdovščino.

Logistični potencial regije je trenutno koncentriran na območju nekdanjega mejnega prehoda Vrtojba.

Železniško omrežje

Glavna os je enotirna neelektrificirana **Bohinjska proga** (Jesenice – Nova Gorica – Sežana). V Šempetru pri Gorici se odcepi krak proti Gorici (IT), v Prvačini pa proti Ajdovščini. Čeprav je odsek Nova Gorica – Jesenice del dopolnilnega tovornega omrežja TEN-T, so zaradi potrebnih obsežnih investicij zmogljivosti za potniški promet omejene. Regija se na evropski multimodalni sistem navezuje posredno preko intermodalnih terminalov v zaledju (**Fernetiči, Červinjan**), ki ležita na križišču Baltsko–jadranskega in Mediteranskega koridorja.

Zračni promet

Lokalni letališči dopolnjujeta prometni sistem s specializiranimi funkcijami: **Ajdovščina** kot športno–turistično središče južnega dela regije ter **Bovec**, ki je poleg turizma ključno za gorsko reševanje in oskrbo težko dostopnih območij Zgornjega Posočja.

Izzivi, strategije, cilji

Glavni strateški cilj je **izboljšanje dostopnosti** do regijskih središč. Trenutno območja Cerčna, Kobarida in Bovca ne dosegajo standarda 45–minutne dostopnosti do središč druge ravni.

Strateške usmeritve:

1. **Vključevanje v evropske tokove:** Boljša vpetost v mednarodne logistične verige za povečanje gospodarske konkurenčnosti in dostopa do delovne sile.
2. **Modernizacija železnic:** Nadgradnja infrastrukture za potrebe dnevne mobilnosti in polni izkoristek turističnega potenciala Bohinjske proge.
3. **Trajnostna mobilnost v ŠMO:** Zmanjšanje odvisnosti od osebnih avtomobilov in dvig kakovosti javnega prostora z uporabo obstoječe infrastrukture.
4. **Krepitev Tolmina:** Razvoj funkcij v Tolminu za zagotavljanje dostopnosti storitev prebivalcem severnega dela regije.

Cestno omrežje

Usmeritve:

- **Optimizacija:** Prioriteta je čim boljša izraba obstoječih prometnic z nadgradnjo v podnebno odporne in zmogljivejše povezave.
- **Trajnostna mobilnost:** Novogradnje so dopustne le izjemoma, ko ciljev dostopnosti ni mogoče doseči z ukrepi trajnostne mobilnosti.
- **Kohezija:** Razvoj cestnega omrežja mora zagotavljati ohranjanje poseljenosti s krajšanjem potovalnih časov do zaposlitvenih in storitvenih središč.

Ukrepi po sklopih:

- **Sklop A: Hitra cesta H4 in navezave**
  - **Modernizacija:** Posodobitev H4 v podnebno odporno prometnico (protivetrna zaščita) in dolgoročna nadgradnja v avtocesto.
  - **Vozlišča:** Vzpostavitev polnilnic (elektrika, vodik) na MMP Vrtojba in v Ajdovščini.
  - **P+R in JPP:** Ureditev parkirišč za sopotništvo (*car-sharing*) in postajališč JPP ter vključitev v kolesarko omrežje ob vseh priključkih (Vipava, Ajdovščina, Selo, Vogrsko, Šempeter, Vrtojba).
- **Sklop B: Navezave na H4 in razbremenitev naselij**
  - **Obvoznica Nova Gorica:** Nova direktna povezava izvoza Vogrsko s Soško cesto (razbremenitev mestnega jedra, hitrejši dostop za Posočje).
  - **Os Vogrsko – Miren:** Izboljšava povezave Volčja Draga–Bukovica–Miren z reševanjem nivojskih križanj z železnico.
  - **Vzhodna in zahodna obvoznica Ajdovščine:** Nova priključka na H4, ki bosta center mesta razbremenila tranzita ter izboljšala dostop do prečne povezave od Ajdovščino do Godoviča in Trnovske planote.
- **Sklop C: Četrta razvojna os**
  - **Modernizacija osi:** Izvedba geotehničnih ukrepov, rekonstrukcija objektov in cestišč za izboljšanje varnosti in pretočnosti, za jačanje notranje kohezije severnega dela regije ter za preprečevanje njene depopulacije.
  - **Razbremenitev naselij:** Izgradnja obvoznic Spodnja Idrija in Most na Soči.
  - **Rekonstrukcije odsekov:** Spodnja Idrija – Želin, Želin – Bača – Dolenja Trebuša, Želin – Cerčno ter izgradnja novega odseka Cerčno – Trebija.
  - **Podpora logistiki:** Vzpostavitev regijske polnilnice za e-vozila v kombinaciji s subregijskim logističnim centrom (lokaciji Postaja – Most na Soči ali Godovič).
- **Sklop D: Soška cesta in Alpika**

- **Razbremenitev naselij:** Izgradnja obvoznic Kanal, Volče in Bovec.
- **Povezljivost:** Dolgoročno načrtovanje predora Bovec – Kranjska Gora za stabilno celoletno povezavo z Gorenjsko.
- **Sklop E: Ostale regijske in čezmejne povezave**
  - **Južna povezava:** Posodobitev kraške ceste (Šempeter – obvoznica Miren – Opatje selo) za boljšo navezavo na Obalno – kraško regijo.
  - **Prečne osi:** Vzdrževanje in varnostna nadgradnja povezav preko Trnovske planote (do Mosta na Soči) ter vzporedne osi Brda – Lig – Livek – Kobarid, ki je ključna za vpetost v Furlanijo in povezavo s Slovenci v zamejstvu.
  - **Somestje (Goriška):** Podrobnejše načrtovanje čezmejnih prometnic znotraj ŠMO (Solkan, Erjavčeva, Rožna Dolina, Šempeter, Miren), kjer mora prometna vloga sovpadati s kakovostnim oblikovanjem javnega prostora.
  - **Povezave severnega dela z Italijo:** Vzdrževanje in varnostna nadgradnja obstoječih povezav.

Železniško omrežje

Usmeritve:

- Modernizacija prog za povečanje frekvence potniških vlakov (dnevna mobilnost in turizem).
- Večja izraba železnic za tovorno logistiko in razbremenitev cest.
- Vključevanje v evropsko potniško omrežje železnic

Ukrepi:

- **Bohinjska proga:** Elektrifikacija, ureditev peronov in vzpostavitev dodatnih srečevališč za večjo prepustnost. Nadgradnja ključnih postaj, prednostno Most na Soči.
- **Os Nova Gorica–Sežana:** Dvig kapacitete na odsekih Nova Gorica – Prvačina in Vrtojba – Volčja Draga (lok v Šempetru) ter nadgradnja postaj Vrtojba in Prvačina.
- **Potniški promet v ŠMO:** Premik postajališča Šempeter k bolnišnici, novo postajališče v PC Ajdovščina in prenova postaje Ajdovščina (približanje peronov avtobusni postaji).
- **Logistična prestrukturizacija:** Selitev tovarne in ranžirne dejavnosti iz jedra Nove Gorice v Vrtojbo in Prvačino.
- **Hitra železnica:** Priprava študij za umeščanje proge visokih hitrosti (Ljubljana – Benetke) skozi Vipavsko dolino, z vključitvijo somestja Nova Gorica–Gorica v evropsko potniško omrežje TEN-T.

Terminali in transportna logistika

Usmeritve:

- **Intermodalnost in čezmejno sodelovanje:** Razvoj logističnih vozlišč temelji na nadgradnji obstoječih jeder, kjer so že vzpostavljene cestne in železniške povezave.
- **Podpora gospodarstvu:** Logistične dejavnosti morajo podpirati regionalno gospodarstvo, brez ustvarjanja dodatnih tranzitnih obremenitev v bivalnih naseljih.

Ukrepi:

- **Regijska intermodalna logistična cona MMP Vrtojba – Štandrež:**
  - Vzpostavitev sodobnega čezmejnega logističnega središča v povezavi z italijanskim terminalom SDAG.

- Razvoj specializiranih storitev: polnilnice za vozila na električni in vodikov pogon, varna parkirišča, servisni center za tovorna vozila, skladiščne kapacitete in terminal za multimodalni pretovor blaga.
- **Lokalna logistična vozlišča:**
  - Razvoj manjših območij ob gospodarskih conah ob hitri cesti H4.
  - Za odpravo ozkih grl in boljšo dostopnost lokalnega gospodarstva se izvede **novi avtocestni priključek v Ajdovščini**.
- **Subregijsko logistično središče na severu:**
  - Vzpostavitev vozlišča ob četrti razvojni osi na lokacijah s prostorskimi rezervami. Kot primerni območji se določata **gospodarska cona Godovič** ter območje **Postaje pri Mostu na Soči** (ali druga strokovno utemeljena lokacija).

Zračni promet

Usmeritve:

- **Letališče Ajdovščina:** Ohranja se vloga osrednjega vozlišča za inovativne in visokotehnološke dejavnosti. Zaradi neposredne bližine H4 in železnice nudi podporo razvoju letalske industrije (proizvodnja plovil), izobraževanju, vzdrževanju in razvoju novih tehnologij.
- **Letališče Bovec:** Krepi se vloga večfunkcionalnega letališča. Z modernizacijo infrastrukture se izboljšajo pogoji za športni turizem (padalstvo, jadralno letenje), čezmejno sodelovanje ter ključne operativne potrebe sistema zaščite in reševanja v gorskem svetu.

4.4 Trajnostna mobilnost

Karta 7

Javni potniški promet

Avtobusni javni potniški promet primerno pokriva naselja ob regijski cesti v Vipavski dolini, ter na območju mest Idrija, Cerkljeva in Tolmin. Zadovoljiva pokritost je v naseljih ob Soški cesti, delno v Brdih ter naseljih južno od Nove Gorice (Šempeter, Miren, Renče). Ostala naselja so z JPP nezadovoljivo opremljena.

Ustreznost pri železniškem JPP ni zadovoljiva, sploh ne na relaciji Nova Gorica – Ajdovščina.

Multimodalna središča

Novo večmodalno središče je na Trgu Evrope, kjer se stikajo različne vrste prometa med Novo Gorico in Gorico. Potenciali za večmodalna središča se izkazujejo tudi v Mostu na Soči, Vrtojbi in Ajdovščini.

Kolesarsko omrežje

Koridorje za umeščanje regionalno pomembne kolesarske infrastrukture oblikuje državno kolesarsko omrežje. Povezave delno potekajo po obstoječih prometnicah, delno imajo svoje ločene poteke, nekateri odseki pa še manjkajo.

Osrednjo os predstavlja daljinska **državna kolesarska povezava D7 Robič-Kobarid – Most na Soči – Nova Gorica – Komen – Divača – Ilirska Bistrica – Jelšane**, ki povezuje Alpe z Krasom.

Na D7 se pripenjajo **glavne kolesarske povezave**, na katerih se planirajo sledeči ukrepi

- G1 Kranjska Gora – Vršič – Trenta – Bovec – Kobarid

- G2 Lesce – Bled – Bohinjska Bistrica – Podbrdo – Most na Soči
- G4 Most na Soči – Želin – Idrija – Logatec
- G5 Postojna-Razdrto – Ajdovščina – Nova Gorica.

Za regionalno povezljivost so pomembne tudi **regionalne kolesarske povezave**:

- R1 Predel – Bovec – Žaga – Učja
- R2 Nova Gorica – Dobrovo – Kanal
- R3 Ajdovščina – Čepovan – Most na Soči
- R4 Logatec – Col – Ajdovščina – Komen
- R9 Idrija – Žiri – Gorenja vas – Brezovica pri Ljubljani

Izzivi, strategije, cilji

V regiji se mora vzpostaviti uravnotežen sistem mobilnosti, ki bo vključil železniške povezave, medkrajevni avtobusni promet, prevoze na zahtevo in celovito kolesarsko omrežje. Poudarek bo na povezovanju in krepitvi prometnih sistemov v ŠMO, kar bo dolgoročno izboljšalo dostopnost prebivalcev do delovnih mest, storitev in javnih funkcij. Ključno bo zagotavljanje boljše časovne in prostorske usklajenosti različnih prometnih načinov ter razvoj prestopnih točk. V čezmejnem somestju Nova Gorica–Šempeter–Gorica se planira razvoj visoko kakovostnega javnega potniškega prometa in povezane kolesarske infrastrukture.

Cilji in ukrepi trajnostne mobilnosti so določeni v Regijski celostni prometni strategiji (RCPS).

Železniški javni potniški promet

Usmeritve in ukrepi

- Posodobiti železniško infrastrukturo, da bo omogočila večjo frekvenco voženj vlakov.
- Posodobiti železniško infrastrukturo za izboljšanje ponudbe za potnike.
- Povečati povezavo slovenskega železniškega prometa z italijanskim železniškim sistemom.
- Železniški promet naj postane ključni element za dnevne migracije v ŠMO.
- Izboljšanje Bohinjske proge, odseka Dornberk – Ajdovščina in povezave Vrtojba–Gorica, da bo omogočena večja frekvenca vlakov ter boljše storitve za potnike.
- Regijsko pomembna večmodalna središča na železniški progi so Most na Soči, Nova Gorica, Vrtojba/Gorica in Ajdovščina. Središča bodo vključila ponudbo avtobusnega JPP, vpetost v kolesarsko omrežje in P+R.
- Znotraj ŠMO se zasleduje večjo frekvenco voženj vlakov na progi Nova Gorica – Dornberk – Ajdovščina in Nova Gorica – Vrtojba – Gorica za potrebe dnevne mobilnosti. Na železniških postajališčih znotraj širšega mestnega območja se vzpostavi multimodalne točke, ki vključujejo ponudbo avtobusnega JPP, vpetost v kolesarsko omrežje in P+R. Vzpostavi se varne kolesarnice.
- Povečanje frekvence voženj vlakov znotraj ŠMO, z oblikovanjem manjših večmodalnih točk na železniških postajališčih, ki tam, kjer je mogoče, vključujejo avtobusni JPP, kolesarske povezave in P+R.
- Izgradnja hitre železnice s postajališčem v Gorici / Novi Gorici, bo dodatno omogočila bolj trajnostna potovanja tudi na daljših razdaljah.
- Iz vidika boljše vpetosti slovenskega potniškega prometa v italijansko mrežo je pomembno odpraviti upravne in tehnične ovire. Postaja izmenjave prometa med državama naj bo Gorica.

Avtobusni javni potniški promet

Usmeritve in ukrepi

- Avtobusni JPP naj zadostno pokriva urbana območja in naselja ob glavnih prometnih povezavah.
- Območja izven tras medkrajevnega JPP potrebujejo tudi druge oblike mobilnosti.

- Linije JPP bodo vključile tudi vse regijsko pomembne multimodalne točke (Nova Gorica, Most na Soči, Vrtojba, Ajdovščina).
- Krepitev mestnega avtobusnega prometa v coni 1 ŠMO z novimi linijami, ki povezujejo naselja, kot so Mirno, Bilje, Bukovica, Volčja Draga, Vogrsko in navezavo na Gorico.
- Linije JPP, posebej mestni potniški promet v coni 1 (Nova Gorica), bodo vključile multimodalne točke na vhodih na hitro cesto.
- Ukrepi bodo določeni z RCPS.

Druge oblike mobilnosti

Druge oblike mobilnosti vključujejo različne načine prevoza, ki niso del tradicionalnega JPP, vendar še vedno omogočajo trajnostne in fleksibilne možnosti za premikanje ljudi in blaga. Takšne oblike mobilnosti so ključne predvsem za povečanje dostopnosti za prebivalce na območjih z redko poselitvijo, kjer jačanje klasičnih povezav JPP ni učinkovito in ekonomsko upravičeno.

Usmeritve in ukrepi

- Med naselji kot so Tolmin - Kobarid – Bovec – Kranjska Gora, Cerknjo – Gornja vas, Cerknjo - Železniki, Miren – Opatje selo, Nova Gorica – Dobrovo – Plave in sorodnimi povezavami naj se vzpostavi prevoz na zahtevo, ki bo dopolnjeval osnovno omrežje JPP.
- Na odmaknjenih območjih kot so Trnovsko Banjška planota, Kolovrat, hriboviti deli občin Tolmin, Idrija, Cerknjo, Kobarid in Bovec, naj se vzpostavi prevoz na zahtevo ali drugo obliko trajnostnega javnega prevoza.
- V širšem mestnem območju v coni 2 (Ajdovščina) je potrebno vzpostaviti javni prevoz med Ajdovščino in Vipavo, lahko tudi prevoz na zahtevo.
- Prevoz na zahtevo lahko dopolnjuje ponudbo JPP tudi na drugih območjih regije.
- Ukrepe bodo določeni z RCPS.

Večmodalne točke

Usmeritve

- Vzpostaviti mrežo večmodalnih vozlišč v regijsko pomembnih središčih, da se poveča dostopnost z javnim prevozom ali drugimi oblikami trajnostne mobilnosti.
- Vzpostaviti osrednje večmodalno vozlišče v Novi Gorici, ki bo vstopna točka v državo, center povezljivosti urbanega območja treh mest ter širših območij znotraj ŠMO.

Ukrepi in ukrepi

- Ob železniških postajah Nova Gorica, Most na Soči, Ajdovščina in Vrtojba se vzpostavijo večmodalne točke, ki omogočajo integracijo železniškega, avtobusnega, kolesarskega in mirujočega prometa. Točke se vključijo v linije avtobusnega JPP ter uredijo postajališča za avtobuse. Vpne se jih v kolesarske povezave in umesti varna parkirišča za kolesa. Uredi se P+R.
- Ob priključkih na hitro cesto v Šempetru, na Vogrskem, v Selu in v Vipavi se uredijo multimodalne točke, ki obsegajo parkirišča za avtomobile, s čimer omogočajo sopotništvo. Točke se vključijo v linije avtobusnega JPP ter uredijo postajališča za avtobuse. Vpne se jih v kolesarske povezave in umesti varna parkirišča za kolesa. Uredi se P+R.
- Sisteme P+R se planira ob glavnih vpadnicah v Novo Gorico (Kromberk, Rožna Dolina, Solkan) in Šempeter pri Gorici ter na vstopnih točkah v regijska središča Tolmin, Idrija in Ajdovščina. Vpeta morajo biti v kolesarsko mrežo in druge oblike trajnostne mobilnosti.

- V drugih regijskih središčih se zagotavlja parkirišča na robovih središč (Bovec, Idrija, Kobarid).

Veliki generatorji prometa

Usmeritve in ukrepi

- V zavarovanih območjih, predvsem v TNP in krajinskih parkih, naj se zmanjša avtomobilski promet.
- Znotraj urbanih središč, posebej znotraj širšega mestnega območja, naj se zmanjša avtomobilski promet.
- Za sezonske turistične točke znotraj zavarovanih območij: Triglavski narodni park, Krajinski park Zgornja Idrija, drugi krajinski parki, upravljavci območij izdelajo mobilnostne načrte.
- Podjetja, ki so regijsko pomembni zaposlovalci, morajo izdelati mobilnostne načrte.
- Organizatorji regijsko pomembnih prireditev (športne, kulturne, festivali) morajo izdelati mobilnostne načrte.

Kolesarsko omrežje

Usmeritve in ukrepi

- Kolesarsko omrežje je namenjeno tako dnevnim migracijam kot tudi rekreacijskim in turističnim tokovom.
- Prednostno se gradi kolesarska infrastruktura, ki služi dnevni mobilnosti, povezave regije na evropske kolesarske mreže ter turistično najbolj obremenjena območja.
- Zmogljive kolesarske povezave znotraj ŠMO obsegajo kolesarske povezave različnih kategorij (daljinske, državne, regionalne do lokalnih). Povezave morajo biti varne, hitre in udobne za kolesarje.

Prednostna območja za izgradnjo kolesarskih povezav:

- **Zmogljive kolesarske povezave**
  - Znotraj con 1 in 1a (Nova Gorica in Gorica) se bo nadgradila gosta in zmogljiva kolesarska mreža s kolesarskim ringom, ki bo zaobjel Novo Gorico, Gorico in Šempeter.
  - Povezave se bodo razširile na druga naselja znotraj cone 1: Miren, Bukovica, Volčja Draga, Renče, Vogrsko, Ajševica.
  - Nadgradnja kolesarskih povezav v Ajdovščini (povezava do Ceste in Dolge Poljane).
  - Povezava Ajdovščine in Vipave znotraj cone 2.
  - Med območjema cona 1 in 2 se vzpostavi hitro kolesarsko povezavo ob regionalni cesti Nova Gorica – Ajdovščina (G5) in bolj rekreativno kolesarsko povezavo ob Vipavi, ki bo služila tudi kot dnevna povezava za naselja ob njej.
- **Kolesarske povezave glede na kategorizacijo:**
  - Daljinska državna kolesarska povezava D7 – izvedba manjkajočih odsekov.
  - Glavne kolesarske povezave, predvsem G4 in G5, ki potekata v močnih prometnih koridorjih.
  - Regionalne kolesarske povezave bodo povezale pomembne točke, kot so Miren, Brda, Ajdovščina, Tolmin, Idrija, Kobarid.
- **Kolesarske povezave glede na turistične tokove:**
  - Kolesarska povezava D7 ob Bohinjski progji z navezavo na ponudbo železniškega potniškega prometa.
  - Odseki, ki povezujejo regijo na evropske koridorje.
  - Odseki, ki vodijo do turistično privlačnih točk.

Integracija kolesarske infrastrukture z drugimi oblikami mobilnosti

- Kolesarska omrežja bodo integrirana z javnim prevozom in večmodalnimi točkami.

- Povezovanje kolesarskih poti z avtobusnimi postajališči in železniškimi postajami, kjer bodo na voljo varne kolesarnice in kolesarske servisne točke.
- Sistemi P+R bodo vključeni na ključnih vstopnih točkah v mesta in regijske središča, kot so Nova Gorica, Ajdovščina, Idrija in Tolmin, s povezavami na kolesarske poti.

Drugi ukrepi

- Poenotenje sistema izposoje mestnih koles znotraj ŠMO.

4.5 Zasnova razvoja energetske infrastrukture

Karta 8

Elektroenergetsko omrežje

Oskrba z električno energijo v regiji se izvaja prek prenosnega distribucijskega sistema električne energije. Celotno omrežje regije se na 110 kV nivoju napaja iz smeri obalno-kraške regije (RTP Divača). Znotraj Severno Primorske (Goriške) razvojne regije je vzpostavljena 110 kV zanka Nova Gorica-Ajdovščina-Idrija-Tolmin-HE na Soči-Nova Gorica. V delu je rekonstrukcija DV 2 X 110 kV na delu DV Gorica-Divača (Renče). Zgornja Soška dolina pa je napajana prek 20 kV omrežja. Skozi jugozahodni del regije poteka tudi 400 kV mednarodna daljnovidna povezava Divača–Sredipolje. Preko regije poteka tudi povezava 400 kV Okroglo-Avče-Divača.

V veljavi so:

- Državni prostorski načrt za 110 kV kablovod od RTP 110/20 kV Vrtojba do slovensko-italijanske meje pri mednarodnem mejnem prehodu Vrtojba.
- Državni prostorski načrt za rekonstrukcijo dela daljnovoda 2x110 kV Gorica-Divača (odsek Renče).
- Državni prostorski načrt za rekonstrukcijo obstoječih prenosnih plinovodov M3, M3B, R31A, R32, R34.
- Lokacijski načrt za obnovo in doinštalacijo obstoječe hidroelektrarne Dobljar na Soči - HE Dobljar II.
- Lokacijski načrt za obnovo in doinštalacijo obstoječe hidroelektrarne Plave na Soči - HE Plave II.

Plinovodno omrežje

Oskrba z zemeljskim plinom se v regiji izvaja preko integriranega prenosnega sistema R-34 od odcepa na M-3 do merilno regulacijske postaje MRP Ajdovščina in R-38 Kalce- Godovič. Distribucijsko omrežje obsega regijsko središče Nova Gorica s stičnimi naselji vse do Anhovega, Ajdovščino in Idrijo.

V veljavi so:

- Državni prostorski načrt za prenosni plinovod M3/1 Ajdovščina – Šempeter pri Gorici.
- Državni prostorski načrt za prenosni plinovod M3/1 Kalce – Ajdovščina.
- Državni prostorski načrt za prenosni plinovod M6 od Ajdovščine do Lucije.
- Državni prostorski načrt za prenosni plinovod R38 Kalce – Godovič.
- Državni prostorski načrt za rekonstrukcijo obstoječih prenosnih plinovodov M3, M3B, R31A, R32, R34.

Energetski viri

Energetski viri Severno primorske Goriške razvojne regije temeljijo pretežno na obnovljivih virih, pri čemer imajo daleč največjo moč hidroelektrarne, tem pa se pridružujejo sončne elektrarne.

Rečni sistem Soče z njenimi pritoki predstavlja osrednji hidroenergetski potencial regije in hkrati eno najpomembnejših naravnih in krajinskih vrednot Slovenije. Proizvodnja modre energije – električne energije iz obnovljivega vira v hidroelektrarnah na povodju Soče obsega črpalno hidroelektrarno v Avčah, 5 velikih HE (Solkan, Plave I, Plave II, Dobljar I in Dobljar II) in 22 malih hidroelektrarn s skupno močjo 346 MW. Črpalna hidroelektrarna Avče zagotavlja ekonomično izrabo vodnega vira, systemske rezerve, regulacijo napetosti in

kompensacijo jalove energije ter tako izboljšuje obratovanje elektroenergetskega sistema. Skupna moč vseh HE v Sloveniji znaša 900 MW, kar pomeni, da HE na goriškem predstavljajo dobro tretjino moči vseh elektrarn.

Na podlagi projekta RES (2022) je na goriškem visok potencial tako vetrne kot sončne energije. Vendar pa je le malo sončnega potenciala, katerega izraba je brez ali z nizkim tveganjem, takega vetrnega potenciala pa ni.

Trenutna kapaciteta vseh SE v regiji, ki so priključene na električno omrežje, je 91 MW. Od teh je 1 MW skupnostnih, 39 MW samooskrbnih in 51 MW ostalih SE. Najvišjo instalirano moč ima Mestna občina Nova Gorica (19,4 MW), najnižjo pa Občina Bovec (1,76 MW).

V Goriški regiji so potencialna območja za izrabo vetrne energije omejena predvsem na višje lege in izpostavljene grebene, pri čemer je velik del teh območij hkrati vključen v varovana območja narave, območja Natura 2000 ali izrazito občutljive krajinske enote. Večina nižinskih in dolinskih predelov regije ima nizko skupno primernost za izrabo vetrne energije, medtem ko se srednja do višja stopnja potenciala pojavlja predvsem na višjih slemenih in planotah kot so Trnovsko–Banjška planota, Nanos, rob Krasa, grebeni nad Sočo (Kolovrat), Idrijsko Cerkljansko hribovje. Območja imajo srednje ali visoko tveganje za vplive na okolje.

Lesna biomasa je pomemben vir energije za ogrevanje gospodinjstev in dosega med 40 in 50 % vseh gospodinjstev. Delež je višji v podeželskih delih regije (cca 60 %), najnižji pa v naseljih z vzpostavljenim sistemom daljinskega ogrevanja (Nova Gorica, Ajdovščina, Idrija). Vedno več gospodinjstev se odloča za ogrevanje s toplotnimi črpalkami (energija okolja + elektrika).

Drugi viri energije v regiji so še sosežig odpadkov v industrijski napravi v Anhovem ter druga energetska intenzivna industrija (EII), to so predvsem kovinska, nekovinska, kemijska in papirna industrija.

Vse občine regije imajo sprejete lokalne energetske koncepte.

Izzivi, strategije, cilji

Cilji energetskega razvoja v regiji so usklajeni z **SPRS-2050** in **NEPN 2024**, ki postavljata smernice za doseg razogljičenja, energetske učinkovitosti in energetske varnosti. Pomemben cilj je povečanje rabe obnovljivih virov energije (OVE) ter povečanje energetske učinkovitosti do leta 2030. Po letu 2030 so predvideni dva scenarija:

- **DU-JE** (URE + OVE + JE),
- **DU-OVE** (URE + 100 % OVE).

Regija mora podpreti nacionalne energetske cilje z načrtovanjem razvoja in posodabljanja energetske infrastrukture, ob hkratnem zagotavljanju okoljske in naravovarstvene zaščite.

Za regijo je pomemben razvoj elektroenergetskega omrežja, ki danes predstavlja oviro pri razvoju regije in plinovodnega in vodikovodnega omrežja, ki predstavljata priložnost za razvoj gospodarstva.

Navedena scenarija bodo na nivoju regije predmet Regijskega energetskega koncepta.

V prostorskem planu se upošteva obstoječo energetska infrastrukturo, potenciale za rabo OVE in ranljivost prostora (narava, krajina, vodni viri, poselitev), z namenom usklajevanja energetske, okoljske in prostorske politike.

Elektroenergetsko omrežje

Usmeritve in ukrepi

Razvoj elektroenergetskega omrežja je pomemben pogoj za razvoj **gospodarstva, prometa in novih energetskih dejavnosti** v regiji.

Obstoječe **prenosne in transformatorske zmogljivosti** je treba nadgraditi zlasti na območjih večjih prostorskih in gospodarskih obremenitev, kot so ŠMO, Tolmin in Idrija, saj obstoječe stanje še ne zagotavlja zadostne in zanesljive oskrbe z električno energijo. Nadgradnja omrežja je potrebna tudi zaradi vzpostavitve novih proizvodnih območij OVE (na primer Kanalski vrh).

Večje gospodarske cone, logistična vozlišča in nove proizvodne vire iz OVE se prednostno planira na območjih z možnostjo priključitve na EE omrežje.

Na ravni **distribucijskega omrežja** so usmeritve usmerjene v krepitev zanesljivosti oskrbe v odmaknjenih, gorskih in obmejnih območjih. Pri rekonstrukcijah in novih trasah se preverja možnost podzemnih vodov zlasti v naseljih in krajinsko občutljivih območjih, ob hkratnem zagotavljanju vzdržnosti in dostopnosti omrežja za upravljavce.

Potrebna je nadgradnja 400 kV in 110 kV omrežja ter njegovo postopno preoblikovanje v dvosistemsko omrežje. Prednostno se izkorišča obstoječe koridorje in zagotavlja skupno rabo infrastrukturnih pasov (elektroenergetskih, prometnih in komunikacijskih), da se čim bolj omeji dodatno poseganje v prostor

Elektroenergetske povezave, ki se planirajo za potrebe razvoja regije:

<u>naziv</u>	<u>status</u>	<u>nap. nivo</u>
400 kV DV Okroglica – Gorica	planirano	400 kV
400 kV DV Okroglica – Avče	planirano	400 kV
2x400 kV DV vzankanje Okroglica	planirano-varianta	400 kV
2x400 kV DV Okroglo – Avče	planirano	400 kV
2x110 kV DV Okroglica-HE Trebuša	nedoločeno	110 kV
2x110 kV DV vzankanje Okroglica	planirano	110 kV
110 kV KBV Vrtojba – meja (Vrtojba)	sprejet DPN	110 kV
2x110 kV DV Tolmin – Kobarid	zgrajeno (obratuje na SN)	110 kV
Izven regije, navezava na italijansko omrežje		
2x400 kV DV Divača – Redipuglia	planirano	400 kV

Plinovodno in vodikovodno omrežje

Usmeritve in ukrepi

- **Razvoj omrežja za čiste pline:** Nadgradnja omrežja za prenos zemeljskega plina in uvedba vodikovih regij z uporabo vodikovih in biometanskih zmesi.
- **Čezmejni razvoj:** Povezave s sosednjimi državami (Italija) za izboljšanje oskrbe in omogočanje prihodnje integracije nizkoogljivih plinov.
- **Podpora razogljičenju:** planiranje plinovodov za dolgoročno integracijo obnovljivih virov in visokoučinkovite soproizvodnje energije.

Vzdolž obstoječega plinovoda v Vipavski dolini se planira druga cev plinovoda, v istem koridorju pa tudi vodikovod. Nadgradnje bodo omogočile pretok zemeljskega plina ter sintetičnih plinov in čistega vodika ter prehod iz zemeljskega na druge pline tudi obstoječim uporabnikom. Ob vodikovodu se bodo vzpostavile vodikove regije.

Za oskrbo z naftnimi derivati se prednostno uporabljajo obstoječe bencinske servise in skladiščne zmogljivosti v bližini glavnih prometnic in gospodarskih con. Nove kapacitete se načrtujejo le tam, kjer so neposredno povezane z obstoječo prometno infrastrukturo in ne predstavljajo dodatnih okoljskih tveganj.

Plinovodne povezave, ki so planirane v regiji in dela na njih:

- Državni prostorski načrt za rekonstrukcijo obstoječih prenosnih plinovodov M3, M3B, R31A, R32, R34.
- Uredba o državnem lokacijskem načrtu za prenosni plinovod M6 od Ajdovščine do Lucije.
- Državni lokacijski načrt za obojestranski bencinski servis Vipava na odseku hitre ceste Razdrto – Vipava.

Energetski viri

Usmeritve in ukrepi

- **Izraba potencialov OVE:** Fokus na izboljšanje izrabe obstoječih hidroelektrarn ter umeščanje črpalnih hidroelektrarn, spodbujanje umeščanja sončnih elektrarn, prednostno na strešnih površinah.
- **Povečanje energetske učinkovitosti:** Učinkovita raba lesa, biomase in preostale toplotne energije, zlasti v daljinskem ogrevanju in industriji.
- **Razogljičenje in trajnostni viri:** Spodbujanje OVE, uporabe biomase, biometana, vodika ter toplotnih črpalk v regiji za trajnostno rabo energije.

Energija vode

- Novogradnje velikih hidroelektrarn v regiji niso predvidene.
- Energija vode, kot najpomembnejši energetski potencial regije, se še naprej izkorišča v obstoječih objektih, ob njihovi posodobitvi in izboljšanju izkoristka.
- Ob sanacijah se hidroenergetski objekti ekološko nadgradijo in prilagodijo potrebam vodnega okolja (ekološko sprejemljivi pretoki, prilagodljivo obratovanje v času nizkih vod, izboljšanje prehodnosti za vodne organizme ipd.).
- Ob ustreznih naravnih danostih in sprejemljivih vplivih na okolje se umešča nove črpalne hidroelektrarne.
- V skladu z NEPN se lahko umesti majhne hidroelektrarne na obstoječih pregradah in vodnogospodarskih objektih, kjer je to združljivo z varstvom voda, vodovarstvenimi območji in cilji Natura 2000.

Vetrna energija

- Na podlagi rezultatov projekta RES na območju regije ni lokacij za male in velike vetrne elektrarne z nizkim ali zanemarljivim tveganjem za okolje, zato izraba vetrne energije ne predstavlja bistvenega dela energetske proizvodnje v regiji.
- Za posamezne lokacije je potrebna podrobna lokacijska preveritev vplivov in sprejemljivosti.
- Na območjih z visoko krajinsko občutljivostjo se vetrne elektrarne ne planirajo.

Energija sonca

- Prednostno se sončne elektrarne umešča na:
  - strehe stavb, predvsem v urbanih naseljih in na stavbe z večjimi površinami, kot so stavbe v trgovskih, gospodarskih in industrijskih conah, pa tudi strehe javnih stavb in stanovanjskih objektov, pri čemer je potrebno upoštevati omejitve, ki izhajajo iz vidika ohranjanja kulturne dediščine in izvedbenih pogojev;
  - območje železniških in cestnih zemljišč, cestnih objektov, oskrbnih postaj javnih cest in servisnih prometnih površin, pod pogoji NUP;
  - območja zaprtih odlagališč, opušenih in nekdanjih površinskih kopov mineralnih surovin, ki niso zalita z vodo, obstoječa neaktivna odlagališča odpadkov in opuščena odlagališča odpadkov, kjer prostorski akti občin to dopuščajo;
  - območja objektov za proizvodnjo elektrike ter območje razdelilnih transformatorskih postaj in razdelilnih postaj.
- Planiranje SE regijskega pomena:
  - Občina Vipava (vojaški poligon Mlake in druge lokacije) – ocenjeni potencial do 20 MW instalirane moči;
  - območje ČHE Avče – obstoječa sončna elektrarna (trenutna moč približno 3 MW, predvidena letna proizvodnja 8 MW).
- Potencial za umeščanje talnih sončnih elektrarn brez ali z nizkim tveganjem je majhen; večja koncentracija takih območij je v občinah Idrija, Cerkno in Tolmin (Vojsko, Šebrelje, Šentviška Gora ipd.).
- Večje prostostoječe sončne elektrarne se ne umešča na:

- območja izjemnih krajin in prepoznavnih krajinskih značilnosti,
- kmetijska zemljišča,
- vodovarstvena območja,
- območja Natura 2000,
- vidno izpostavljene grebene.
- Na teh območjih se spodbuja manjša, arhitekturno prilagojena raba sončne energije (strešne elektrarne, integracija v stavbni ovoj).
- Na območja kmetijskih zemljišč se lahko pod drugimi pogoji umešča agrofotovoltaika.
- Pri načrtovanju večjih prostostojećih sončnih elektrarn je treba:
  - preveriti potencial vira na izbrani lokaciji in ranljivosti, kar izhaja tudi iz rezultatov projekta RES Slovenija,
  - oceniti vplive na krajinsko podobo, kmetijsko rabo, biotsko raznovrstnost in vodni režim,
  - zagotoviti ustrezno priključitev na elektroenergetsko omrežje.
- Ob prenovah javnih stavb in večjih energetske sanacijah se sistematično preverja možnost vgradnje sončnih elektrarn, pri novih objektih je to sestavni del zasnove.

Drugi viri energije in sistemi ogrevanja

- **Daljinski sistemi ogrevanja (SDO)**
  - SDO se planira glede na gostoto poselitve in dostopnost energetske virev.
  - Vzpostavitev in širitev sistemov daljinskega ogrevanja se planira v vseh regijskih središčih (vsaj do četrte ravni).
  - Obstoječi sistemi (Nova Gorica, Ajdovščina, Idrija) temeljijo na zemeljskem plinu in lesni biomas, z usmeritvijo v prehod na nizkoogljične pline.
  - Pri razvoju sistemov se upoštevajo lokalni viri toplote, zlasti lesna biomasa in industrijska odvečna toplota.
  - Na območju MMP Vrtojba oziroma čezmejnega koridorja Vrtojba – Gorica je velik potencial za razvoj naprednih energetske rešitev.
  - V razpršenih naseljih se spodbujajo mikro-toplovodi za izrabo lokalnih virov (biomasa, odvečna toplota, toplotne črpalke).
- **Lesna biomasa**
  - Količine biomase in njena raba so opredeljene v LEK občin, ki usmerjajo njeno uporabo v sistemih daljinskega ogrevanja.
  - Spodbuja se razvoj sistemov DOLB, zlasti v zgornjem Posočju.
  - Poraba okroglega lesa za ogrevanje se postopno zmanjšuje.
- **Energetsko intenzivna industrija (EII)**
  - Pomemben vir toplote predstavlja odvečna toplota industrijskih obratov (npr. Alpacem v občini Kanal). Ta se prednostno uporablja za lastne potrebe in za ogrevanje ali druge procese.
  - Tudi drugi industrijski obrati (npr. Livarna Solkan) imajo potencial za izrabo odvečne toplote.
- **Sosežigalnica odpadkov v Anhovem**
  - Pri sosežigu odpadkov se sprošča velika količina energije. Podjetje Alpacem toploto iz sosežiga odpadkov uporablja za lastno proizvodnjo.
- **Bioplin in vodik**

- Spodbuja se vključevanje obnovljivih plinov (biometan, sintetični plini, zeleni vodik) v obstoječe plinovodno omrežje.
- Razvija se soproizvodnja toplote in elektrike v gospodarskih conah in industriji.
- Pomembno vlogo ima Alpacem, ki načrtuje uporabo zelenega vodika za razogljichenje proizvodnje, rabe energije in transporta.

4.6 Zasnova razvoja okoljske infrastrukture

Karta 9

4.6.1 Oskrba z vodo

Nadgradnja in povezljivost vodovodnih sistemov

Oskrba s pitno vodo v Goriški regiji se zagotavlja prek vodovodnih sistemov in lastne oskrbe. Regija je reliefno zelo razgibana, kar vpliva na razpršeno vodooskrbo.

Največja sistema sta Mrzlek in Hubelj, ki oskrbujeta občine Vipavske doline in delno tudi njihove hribovite dele. Oskrba z vodo v drugih občinah temelji na manjših vodnih virih.

Sistem Mrzlek oskrbuje občine Brda, Šempeter–Vrtojba, Miren–Kostanjevica (le nižinski del), Renče–Vogrsko in del Gorice (Italija).

Cerkno je občina z najvišjim odstotkom oskrbe gospodinjstev iz lastnih vodnih virov, to je med 30-40%, sledijo ji občine Ajdovščina, Idrija in Bovec z 10-20%. V ostalih občinah je takih gospodinjstev manj kot 10%.

Usmeritve in ukrepi

- Povezovanje in sodelovanje med vodovodnimi sistemi v regiji z namenom zagotavljanja zanesljive oskrbe s pitno vodo.
- Zagotavljanje rezervnih in nadomestnih vodnih virov za povečanje stabilnosti in zanesljivosti oskrbe.
- Zmanjšanje odstotka gospodinjstev, oskrbovanih iz lastnih virov, zaradi večje varnosti in zanesljivosti oskrbe.
- Povečanje priključenih gospodinjstev na centralne sisteme za boljšo ekonomsko in okoljsko učinkovitost komunalnega opremljanja.
- Nadgradnja povezovanja vodovodnih sistemov:
  - Povezava Mrzlek – Hubelj v severnem delu (med Vitovljami in Črničami).
  - Povezava Mrzlek – Zadlaščica z vključitvijo sistema Občine Kanal.
  - Povezava Mrzlek - Brestovica.
  - Povezava Hubelj – Vipava.
  - Povezava Idrija – Logatec.
  - Kraški vodovod – Italija.
- Strokovne podlage za proučitev in vzpostavitev sistema rezervnih in nadomestnih vodnih virov za povečanje zanesljivosti oskrbe.
- Vsi drugi ukrepi za gradnjo GJI za vodooskrbo, ki obsegajo več kot eno občino.

Zavarovanje vodnih virov

V regiji se vodni viri ščitijo z občinskimi odloki. Predlog države za zaščito vodnih virov ni uveljavljen.

Usmeritve in ukrepi

- Usmerjanje dejavnosti z velikim vplivom na vodne vire, kot npr. ekstenzivno namesto intenzivno kmetijstvo.
- Preverjanje interesa države glede načrtovanih zavarovanj vodnih virov, vključno z obsegom, režimom in časovnico zavarovanj.
- Usmerjanje kmetijstva in industrije, da se prilagajajo varovanju vodnih virov.
- Zagotavljanje čiščenja odpadnih voda z namenom preprečevanja onesnaženosti vodnih virov.
- Priključitev vseh uporabnikov na zgrajena kanalizacijska omrežja, predvsem na območjih z varovanjem vodnih virov.
- Omogočiti implementacijo novih tehnoloških rešitev na območjih varovanja voda, ki jih podjetja trenutno zaradi zakonodaje ne morejo vpeljati.
- Izdelava strokovnih podlag za preučitev morebitnih navzkrižij med obstoječimi dejavnostmi in predlaganimi zavarovanji.
- Vzpostavitev vodovarstvenega območja za vodni vir Hubelj, ki je ključni regijski vir pitne vode.
- Izdelava strokovnih podlag za pomembna območja vodnih virov, kot so Trnovsko-Banjška planota, Vrtojbenska podtalnica in drugi vodni viri, ki obsegajo več kot eno občino in imajo potencial za razvoj.
- Zaščita Vrtojbenske podtalnice zaradi njene pomembnosti za oskrbo s pitno vodo.

Raba vode

Regionalno pomembne rabe vode, ki se podeljujejo s koncesijami, sta proizvodnja električne energije in odvzem naplavin.

Regionalno pomembna raba vode, ki se odraža skozi podeljena vodna dovoljenja, je predvsem:

- namakanje in odvzem iz javnega vodovoda za kmetijske namene, tehnološko rabo, bazenska kopališča (predvsem na območju Brd in Vipavske doline),
- male hidroelektrarne na območjih občin Idrija, Cerkljeva in Tolmin,
- oskrba s pitno vodo, ki se izvaja kot GJS v občinah Kanal, Tolmin, Cerkljeva, Idrija,
- pridobivanje toplote na območju Kobarida in Tolmina,
- gojenje sladkovodnih organizmov ob Soči, Idrijci in Trebuši,
- tehnološka raba vode in proizvodnja pijač, predvsem ob Hublju v Ajdovščini in ob Idrijci v Idriji.

Usmeritve

- Zagotavljanje nadzora nad pravilno realizacijo podeljenih vodnih dovoljenj in koncesij za rabo vode.

4.6.2 Odvajanje in čiščenje odpadnih voda

Odvajanje in čiščenje komunalnih odpadnih voda se bo zagotavljalo v vseh naseljih, ki so k temu zavezana s področno zakonodajo, prek kanalizacijskih sistemov zaključenih s čistilnimi napravami.

Kanalizacijski sistem Nove Gorice, Šempetra in Vrtojbe se zaključi s centralno čistilno napravo Nova Gorica, ki je locirana v Vrtojbi. Njena zmogljivost je 52.500 PE za vodno linijo in 80.000 PE za linijo dehidracije in sušenja blata, ki predvideva tudi obdelavo blata z drugih čistilnih naprav. Največja ČN regije ima mehansko, biološko in kemijsko čiščenje. Kapaciteta naprave omogoča načrtovan razvoj urbanega območja.

Sisteme odvajanja in čiščenja odpadnih voda s čistilno napravo imajo tudi ostala občinska središča, in sicer Tolmin, Idrija, Ajdovščina, Cerkljeva, Kobarid in Vipava.

Aglomeracije, ki še nimajo kanalizacije oziroma se ta zaključuje z delujočo ČN, so predvsem:

- ob Nadiži in zaledju Vrsna v občini Kobarid,
- naselja ob Soči, Bači in Idrijci v občini Tolmin,

- naselja Trnovsko Banjške planote in naselja pod južnim robom Trnovsko - banjške planote (od Lok do Vitovelj) v Mestni občini Nova Gorica,
- naselja pod istim robom v občini Ajdovščina vse do naselja Lokavec in naselja Vipavskih Brd v tej občini,
- naselja ali deli naselij v občinah Renče – Vogrsko,
- naselja v občini Brda in
- kraška naselja v občini Miren.

Ta območja so hkrati tudi najbolj plazljiva območja.

Usmeritve in ukrepi

- Zagotavljanje čiščenja in odvajanja komunalnih odpadnih voda z namenom ohranjanja kakovosti voda, biodiverzitete in drugih pozitivnih učinkov.
- Zagotavljanje odvajanja meteornih odpadnih voda z namenom preprečevanja naravnih nesreč zaradi plazov.
- Nadgradnja obstoječih čistilnih naprav (biološko in kemijsko čiščenje).

Prednostno se uredi:

- odvajanje in čiščenje odpadnih voda na območjih z občutljivimi ekološkimi tipi vodotokov, kot so ŠMO in Brda,
- odvajanje in čiščenje odpadnih voda na območjih z velikim vplivom na kopalne vode Soče, Idrije in Nadiže,
- odvajanje meteornih odpadnih voda na območjih z visoko verjetnostjo plazov (južni rob Trnovsko – Banjške planote, Vipavska Brda in druge).

4.6.3 Ravnanje z odpadki

Ravnanje z odpadki se izvaja v centrih za ravnanje z odpadki v regiji, pretežno pa v objektih v drugih regijah. Centri za ravnanje z odpadki v Goriški regiji so v Novi Gorici (Stara Gora), Tolminu, Idriji in Ajdovščini.

CERO Stara Gora je namenjen občinam Nova Gorica, Brda, Kanal, Miren – Kostanjevica, Renče – Vogrsko. Omogoča skladiščenje ločeno zbranih frakcij in skladiščenje nevarnih odpadkov iz gospodinjstev ter oddajo gradbenih odpadkov.

CERO Ajdovščina pokriva občini Ajdovščina in Vipava.

CERO Tolmin pokriva občine Tolmin, Kobarid in Bovec. CERO Idrija pokriva občini Cerklje in Idrija.

V regiji je v preteklosti delovalo 10 odlagališč, ki danes niso več v funkciji. V Anhovem deluje sosežigalnica odpadkov.

Usmeritve

- Priprava strokovnih podlag za umeščanje regionalnega ali državnega odlagališča za onesnažena tla, s posebnim poudarkom na obravnavi Idrije.
- Priprava strokovnih podlag za umeščanje regionalnega centra za gradbene odpadke, z večjim poudarkom na recikliranju gradbenih odpadkov in ponovni uporabi na mestu nastanka.
- Zmanjševanje vpliva sosežiga odpadkov na zdravje ljudi in okolje.
- Na območju CERO Stara Gora se ohranja možnost za vzpostavitev regijskega centra za odlaganje odpadkov.

4.7 Zasnova varstva in razvoja krajine

Karta 10

Krajina Severno Primorske (Goriške) razvojne regije je izrazito raznolika in prepoznavna po prepletanju alpskega, predalpskega, dinarskega in submediteranskega sveta. V severnem delu regije prevladujejo gorska in hribovita območja Julijskih Alp, kjer so značilne planine in visokogorski pašniki. Ena izmed prepoznavnejših prostorov v regiji je dolina reke Soče, kjer so pobočja večinoma poraščena z gozdovi, poselitev pa je skoncentrirana v razširitev na dnu dolin in na terasah. Na vzhodu se dviga Idrijsko in Cerkljansko hribovje, kjer je značilen razgiban relief z ozkimi dolinami, strmimi pobočji ter razpršeno poselitvijo, ki sledi reliefnim oblikam in tradicionalni rabi prostora. Proti jugu se krajina postopoma odpira v gričevnata območja Goriških Brd z značilno slemensko poselitvijo, obdana z vinogradi, sadovnjaki in drugimi intenzivno obdelanimi kmetijskimi površinami. Nadaljuje se proti Vipavski dolini, ki je zaradi ugodnih naravnih pogojev pomembno kmetijsko območje z izrazito prepletenostjo naselij, prometne infrastrukture in intenzivne kmetijske rabe, predvsem vinogradništva in sadjarstva. Na jugozahodnem delu regije se pojavlja kraški svet z značilno kamnito pokrajino, redkejšo poselitvijo ter specifično 'kraško gmajno' (Miren – Kostanjevica).

Vegetacijski pokrov regije je raznolik – od alpskih gozdov v severnem delu do submediteranskega rastišča v južni legah, pri čemer odprte kmetijske površine pomembno sooblikujejo krajinsko podobo in identiteto prostora. Raznolikost krajine dodatno poudarjajo rečni sistemi, predvsem Soče, Idrijce in Vipave s pritoki.

Zasnova razvoja in varstva krajine SP(G)RR izhaja iz potrebe po usklajevanju razvojnih interesov z varstvom krajinske raznolikosti, naravnih virov, prepoznavnosti prostora ter ohranjanjem značilnih poselitvenih vzorcev in kulturne krajine. Poseben izziv predstavlja usklajevanje rabe prostora v različnih krajinskih tipih. Cilj je zagotoviti trajnostni prostorski razvoj odprte krajine regije, ki omogoča razvoj dejavnosti, hkrati pa ohranja krajinsko pestrost, ekološko ravnovesje ter prepoznavno regionalno identiteto.

Območja poudarjenega varstva krajine

So tista območja, ki imajo največje prepoznavnosti in ohranjenosti naravnih ter kulturnih prvin. Z ohranjanjem in krepitevijo kulturne ter simbolne prepoznavnosti krajine se povečuje privlačnost območij, izboljšuje kakovost bivalnega okolja in ohranja identiteta regije. Razvoj na teh območjih se usmerja tako, da se prepoznavne značilnosti krajine ohranjajo ali ponovno vzpostavljajo.

Izjemne krajine predstavljajo naravne ali kulturne krajine z najvišjo prizoriščno vrednostjo. Ta vrednost je odraz ene ali več edinstvenih oziroma neponovljivih lastnosti – na primer posebne krajinske zgradbe, edinstvene rabe tal, naselbinskega vzorca ali izjemnih naravnih prvin – in je kot taka prepoznavna na ravni Slovenije.

V regiji je prisotnih 10 območij izjemnih krajin, kjer se razvoj usmerja v ohranjanje in izboljšanje stanja zlasti prepoznanih naravnih in kulturnih krajin ter ohranjenih arhitekturnih značilnosti.

- **Otlica** – izjemna kulturna krajina izoblikovana na reliefnem robu nad Vipavsko dolino. Gre za planoto v kmetijsko gozdni rabi. Prepoznana je predvsem po kraških pojavih: prepadnih stenah, izrazitem reliefnem robu, suhozidih. Ohranja se odprtost planote, prepoznavne kraške prvine. Preprečuje se zaraščanje travniških površin.
- **Marija Snežna pri Gočah** – gre za območje mozaične krajine s trajnimi nasadi na gričevju. Prostor jasno členijo terase in dominantna cerkva Marije Snežne na vrhu hriba, medtem ko se v vedutah pojavlja tudi vas Goče. Ohranja se značilna mozaična struktura krajine ter prepoznavna razmerja med nasadi, naseljem in izpostavljeno cerkveno lego, varuje se kvalitetne vedute.
- **Vedrijan in dolina Vedrijanščka** – krajinsko zgradbo oblikuje širok greben s položnejšimi pobočji nad dolino Vedrijanščka, kjer je jasno izražena briška mozaična krajina s prepletom vinogradov, oljčnikov in sadovnjakov ter posameznih skupin dreves, medtem ko strmejša in osojna pobočja pokriva gozd. Proti Dobrovem se dolina razširi, izravna in postane bolj homogena. S slemenskih cest se odpirajo izrazite vedute na vas Vedrijan in dolino. Ohranja se mozaična struktura s trajnimi nasadi.
- **Čepovanski dol** – izrazita suha dolina Čepovanski dol, jasno umeščena med Trnovsko in Banjško planoto, ki se na severu dviga nad dolino Idrijce, proti jugu pa prehaja v Grgarsko polje. Strma, gozdnata pobočja obdajajo reliefno dno, ki je predvsem na južnem delu reliefno razgibano in v ekstenzivni kmetijski rabi. Ohranja se odprtost dna doline ter preprečuje zaraščanje kmetijskih površin.
- **Labinje** – krajinsko zgradbo oblikuje gručasta vas na strmem, travnatem terasiranem pobočju nad Cerknem. Terasirana pobočja, obrobljena z živicami, ustvarjajo jasno členjeno in prepoznavno prostorsko strukturo, ki je v večji meri še ohranjena in vzdrževana. Ohranjajo se terase, živice in kozolci ter preprečuje zaraščanje kmetijskih površin.

- **Šentviška Gora** – naselje s pripadajočimi travniki in gozdnim okvirjem, ki ga dopolnjujejo izstopajoči kozolci kot značilna prostorska in kulturna prvina. Območje je vizualno privlačno in slikovito. Gre za krajinski vzorec planote v kmetijsko gozdni rabi, ki je ohranjen, obdelan in v značilni podobi. Ohranja se travniške površine, značilna arhitektura in kozolci.
- **Rut, Grant, Stržišče** – vasi na uravninah v strmih pobočjih Peči nad Baško grapo, kjer so redke obdelovalne površine razporejene po plastnicah in obdane z visokodebelnimi sadovnjaki ter kozolci. Pod naselji se teren strmo spušča v grapast, gozdnat svet, nad njimi pa se dvigajo travnata pobočja in skalnat greben. Ohranjajo se obdelane površine, sadovnjaki, kozolci in značilna gručasta naselja ter preprečuje zaraščanje kulturne krajine.
- **Drežnica** – ohranjena gručasta vas na uravnavi, z dominantno romarsko cerkvijo Srca Jezusovega, umeščeno v uravnan relief na flišnem in morenskem nanosu. Travnata območja zamejena z gozdom in vrhovi Krnskega pogorja ohranjajo odprtost prostora kljub delnemu zaraščanju. Prostorska organizacija je jasna, z izrazito lego vasi v zavetju Krnskega pogorja in prepoznavnimi vedutami. Ohranjajo se travniške površine, značilna gručasta struktura in dominantna cerkve ter omejuje zaraščanje.
- **Log pod Mangartom** – vas tvorjena iz dveh skupkov obcestne vasi na jasni, ločena z drevoredom. Območje ima jasno zgradbo, v katero se zajedajo mejice in drevesne gruče. Krajina je edinstvena zaradi svoje zgradbe in predstavlja posebno obliko naselja z obdelanimi zemljišči z mejicami in drevesnimi gručami na prodnati terasi. Ohranjajo se mejice, drevoredi, odprte travniške površine ter značilna struktura naselja.
- **Trenta** – ledeniška dolina s planšarskimi stanovi na jasah s pašniki na dnu. Dolina je obdana z gozdom in visokimi vrhovi, kar ustvarja jasno in prepoznavno prostorsko podobo. Prostorska organizacija temelji na tradicionalni rabi tal in stavbarstvu, dopolnjujejo jo obsežna prodišča Suhega potoka ter izvir Soče kot izjemna naravna prvina. Dolina je izjemno slikovita in vedutno izpostavljena. Ohranjajo se planšarski stanovi, odprte pašne površine in značilna krajinska struktura ter preprečuje zaraščanje kulturne krajine.

V regiji je tudi več območij posebnega varstva – Triglavski narodni park, Krajinski park Zgornja Idrija, Krajinski park Južni obronki Trnovskega gozda ter Krajinski park Južni in zahodni obronki Nanosa.

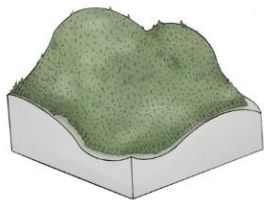
Območja prepoznavnih značilnosti na nacionalni ravni

Območja prepoznavnih značilnosti na nacionalni ravni so v tista območja, ki vključujejo prepoznavne in reprezentativne dele slovenske krajine z dobro ohranjenimi krajinskimi prvinami in vzorci. Gre za območja dobre ohranjenosti prostora in prostorske identitete, velikega simbolnega pomena prvin in visoke doživljajske vrednosti. Pri razvoju se pozornost namenja ohranjanju prepoznavnih značilnosti ter ponovni vzpostavitvi opredeljenih prepoznavnih prvin in vzorcev. Na območju regije so na nacionalnem nivoju prepoznavne krajine bodisi zaradi zgodovinskega pomena, bodisi zaradi visoke ohranjene vizualne ali simbolne vrednosti.

Ena izmed glavnih prepoznavnih značilnosti celotnega območja regije predstavlja **Soča**. Območja **Komne in zaledje Krnskega jezera, Dolina Koritnice z Bavšico, Bovška kotlina, Kaninsko pogorje z Rombonom ter Srednjesoška dolina** imajo velik zgodovinski pomen (Soška fronta, ostanki prve svetovne vojne). Krajina v **Trenti** je označena kot prepoznavno območje zaradi prilagajanja rabe – pašništvo in fužinarstvo ter ohranjene arhitekture. Zaradi naravne vrednote in prepoznavnosti cerkve je prepoznavno območje tudi območje **Tolminskih korit in cerkev sv. Duha Javorca**. Območje **Baške grape** je prepoznavno zaradi simbolnega pomena, saj je prikaz preživetja ljudi na podeželju v težkih naravnih pogojih. Na vzhodni strani regije izstopata dve prepoznavni območji, in sicer **Bolnica Franja** v Osrednjem Cerkljanskem ter širše območje **Idrije z Zgornjo Idrijo (Klavže na Idrijci in Belci), Divje jezero, Rudnik živega srebra**. Obe sta prepoznavni zaradi pomembnega zgodovinskega pomena. Na jugu regije so območja prepoznana predvsem zaradi vizualne vrednosti – tipična primorska krajina, arhitektura, vinogradništvo in ostali tipični trajni nasadi, prepoznavna skalna stena Lijak... (**Spodnja brda, Severozahodna Vipavska dolina, Jugozahodna Vipavska dolina, Osrednja Vipavska dolina in Vipavska Brda, Dolini Branice in Raše ter Vrhe**). **Vzhodni Trnovski gozd** je prepoznaven zaradi svoje vedutne izpostavljenosti iz južne strani – Vipavske doline. Na Nanosu pa je poleg vizualnega prepoznaven tudi zaradi zgodovinskega pomena, saj kljub visoki nadmorski višini in neugodnim razmeram za kmetovanje, na Nanosu ostaja nekaj kmetij v celkih.

Območja ohranjanja in obnove značaja krajine

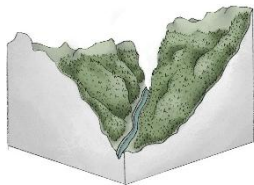
Za regijo je značilnih 13 tipov krajine. Največji del regije pokriva gozdno hribovje. Ravninske kmetijske krajine so značilne zlasti za območje razširjenega dela doline Soče (med Kobaridom in Tolminom) ter v Vipavski dolini in okolici Nove Gorice. Ob vodotokih (predvsem Soča, Idrija, Bača) so prepoznane rečne doline, ki so na delih urbanizirane. Na severu regije se pojavljajo visokogorja (s planinami), na jugu pa tipične mozaične kraške krajine in mozaične krajine s trajnimi nasadi na gričevju. Ukrepi ohranjanja in obnove značaja krajine izhajajo iz ohranjanja značilnih vzorcev, ki gradijo posamezen tip.

Gozdnata hribovja: Sklenjeni gozdovi na hribovitih območjih so značilni za območja čez celotno regijo. Ohranja se sklenjen gozdni prostor ter njegove ekološke, varovalne in krajinske funkcije. Razvoj se usmerja tako, da ne povzroča fragmentacije gozdnih kompleksov. Kadar gre za območja razvoja turizma (zlasti v Posočju), se novo turistično infrastrukturo umešča v omejenem obsegu na obstoječa ali že delno preoblikovana območja. Infrastruktura naj podpira usmerjanje obiskovanja izven mirnih območij, pri čemer se v čim večji meri uporablja obstoječe prometnice.

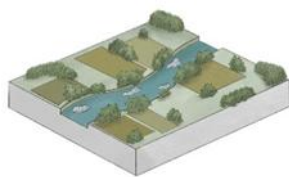
Hribovja s celki: Ta tip krajine je značilen za območja južnih pobočji Krnskega pogorja, Nanoške planote ter delno v zahodnem Cerkljanskem hribovju. Ohranja se obstoječi gozdni rob ter odprte travniške površine (košnja, paša), saj je ohranjanje rabe prostora ključno za vzdrževanje krajinske pestrosti in kulturne krajine.

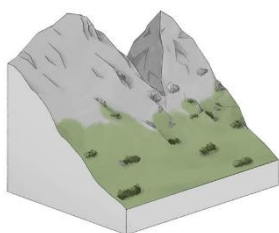
Rečne doline: Tip krajine je opredeljen vzdolž reke Soče (Bovec–Kobarid–Tolmin–Kanal) ter deloma ob Idrijci in Bači. Gre za doline, kjer so v ožjih delih prisotna strma gozdnata pobočja. V ožjih delih dolin se poselitve ne širi. Ohranja se naravna dinamika vodotokov ter značilna krajinska podoba dolin.

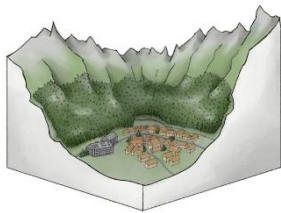
Urbanizirane rečne doline: Ta tip krajine je prepoznan tam, kjer je na območju rečnih dolin večje urbanizirano območje. To so Tolmin, Kobarid, Idrija in Cerklje. Pri razvoju ima prednost prenova, sanacija degradiranih območij ter zgostitev obstoječe poselitve. Novi posegi se umeščajo tako, da ne razvrednotijo obvodnega prostora in krajinske podobe dolin.

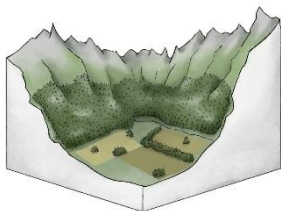
Ravninske kmetijske krajine: Ta tip krajine je prepoznan predvsem v Vipavski dolini ter na ravninskih delih ob spodnjem toku Soče. Ohranja se kmetijska raba in odprt prostor. Širitev poselitve se omejuje na območja, kjer ne bodo razvrednoteni robovi naselij in ki niso poplavno ogrožena. Nova infrastruktura se umešča v obstoječe in načrtovane koridorje. Intenzifikacija kmetijske proizvodnje je dopustna ob upoštevanju naravnih danosti in v obsegu, ki ne spreminja značaja krajine ter ne povzroča konfliktov z drugimi rabami, zlasti z varstvom voda in poselitvijo.

Visokogorje: Visokogorska krajina je značilna za območje Julijskih Alp (Triglavsko in Kaninsko pogorje). Ohranja se naravne procese, značilno reliefno strukturo in nepozidanost prostora. Posegi se omejujejo na ureditve, ki so nujne za varnost, usmerjanje obiskovanja in upravljanje območja. Obstoječe degradirane površine se postopno sanirajo. Obiskovanje se usmerja na označene poti, ob upoštevanju nosilne sposobnosti prostora.

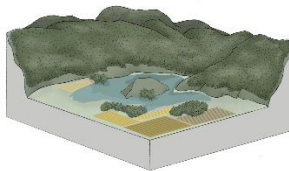
Urbanizirane kotline in ravnine: Ta tip krajine opredeljuje večje urbanizirane dele Vipavske doline (Ajdovščina) ter spodnjega dela Soške doline (območja Nova Gorica – Šempeter – Vrtojba) ter Bovec. Pri razvoju ima prednost pred širitvijo zgostitev in prenova obstoječih ter degradiranih območij. Širitev poselitve se usmerja na območja, kjer nova pozidava ne razvrednoti kakovostnih robov naselij. Preprečuje se razpršena gradnja in zlivanje naselij.

Ledeniške doline: Ta tip krajine je prepoznan v zgornjem delu Soške doline, zlasti na območju Bovške kotline – natančneje Čezsoče in doline Koritnice. Ohranja se značilna reliefna oblika ledeniških dolin, odprti travniški prostori ter razmerje med odprti površinami in gozdnim robom. Posegi se prilagajajo naravni strukturi prostora in ne smejo razvrednotiti značilnih vedut.

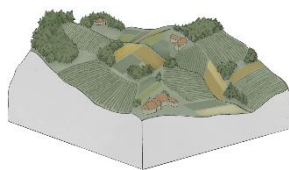
Planote: Tip krajine zajema območja Banjšic, Trnovskega gozda, Šentviške planote in drugih višje ležečih planot. Ohranja se značilna krajinska struktura, preplet gozdov in odprtih površin ter redka poselitev. Novi posegi se omejujejo in prilagajajo nosilni sposobnosti prostora.

Kraška polja in ravniki: Ta tip krajine je prepoznan na območju Malega polja (Trnovski gozd) ter Grgarskega polja (območje Grgarja na Banjšicah). Ohranja se odprt značaj kraških polj in ravnikov ter njihova hidrološka in krajinska funkcija. Spodbuja se ekstenzivna raba prostora in preprečuje zaraščanje. Posegi se načrtujejo tako, da ne spreminjajo značilne reliefne strukture.

Mozaične kraške krajine: Tip krajine je značilen za območje Krasa in robnih kraških planot (jugozahod regije, občina Miren-Kostanjevica). Ohranja se značilna odprta in polodprta krajina ter naravni procesi. Spodbuja se ekstenzivna raba prostora, zlasti paša, ter preprečuje zaraščanje. Posegi se načrtujejo tako, da ne ogrožajo kraških pojavov, podzemnih voda in značilne strukture krajine.

Mozaične krajine s trajnimi nasadi na gričevju: Ta tip krajine je prepoznan na območju Goriških Brd ter v Vipavski dolini. Ohranja se značilna poselitev na slemenih (Goriška Brda) in pobočjih (Vipavska dolina) ter mozaična struktura vinogradov, sadovnjakov in drugih kmetijskih površin. Spodbuja se tradicionalna raba prostora, ohranja se mejice in gozdne zaplate, kjer je potrebno se zagotovi protierozijske ukrepe. Novi posegi se prilagajajo reliefu, merilu prostora in obstoječemu vzorcu poselitve ter ne smejo razvrednotiti vedutno izpostavljenih leg.

Gozdnate kmetijske krajine: Ta tip krajine se pojavlja na območju Posočja (med Kobaridom in Tolminom ter Breginjski kot) ter na območjih med Ajdovščino in Novo Gorico. Ohranja se preplet gozdnih in kmetijskih površin ter krajinska členjenost. Širitev poselitve se omejuje na obstoječa naselja. Preprečuje se razpršena gradnja in zlivanje naselij. Novi posegi naj ne segajo v odprto krajino.

Območja posebnih ukrepov

Poleg usmeritev za posamezne tipe krajine so za nekatera območja opredeljeni še posebni ukrepi. Gre za:

- **Preprečevanje zaraščanja:** Ohranja se odprta kulturna krajina, zlasti na gričevnatih in kraških območjih ter v višje ležečih delih alpskega sveta. Ključno je vzdrževanje kmetijske rabe na območjih, kjer ta oblikuje prepoznavno krajinsko podobo. Predvsem na krasu, Banjški planoti, v suhi dolini Čepovanski dol ter na planinah in travnikih v zgornjem Posočju. Spodbuja se ekstenzivna paša in košnja, vzdrževanje dostopnosti do zemljišč ter omejevanje opuščanja kmetijske rabe, ki vodi v zaraščanje ali v preobrazbo kmetij v občasne nastanitvene objekte.
- **Ohranjanje sklenjenega gozda:** Ohranjajo se večji gozdni kompleksi, v alpskem in dinarskem delu regije (Trnovski gozd, območje Julijskih Alp). Novi posegi v gozd, predvsem za potrebe infrastrukture, energetike ali turizma, se omejujejo na območja, kjer ne povzročajo bistvenega zmanjšanja ekoloških funkcij gozda, fragmentacije prostora ali razvrednotenja krajinske podobe.
- **Vzdrževanje, vzpostavljanje mejic:** Na območjih intenzivne kmetijske rabe - v Vipavski dolini in Goriških Brdih ter na območjih med Tolminom in Kobaridom, se vzdržuje in na novo vzpostavlja mejice, posamezna drevesa, drevorede ter manjše gozdne zaplate. Te prvine izboljšujejo krajinsko členjenost, zmanjšujejo erozijo in vpliv vetra (burje), povečujejo biotsko raznovrstnost ter ohranjajo značilno podobo kulturne krajine.
- **Izboljšanje stanja vodotokov:** Glavne vodotoke - reko Sočo, Nadižo, Vipavo in njihove pritoke, se ureja sonaravno kot večfunkcionalne krajinske in ekološke osi. Zagotavlja se revitalizacija brežin, ohranjanje in obnavljanje obrežne vegetacije, omogočanje naravne dinamike voda z zagotavljanjem razlivnih površin ter izboljševanje ekološkega stanja vodotokov. Posegi v obvodni prostor se omejujejo, predvsem ob predvidevanju poslabšanja poplavne varnost oz. stanja voda. Upravljanje z vodami naj poteka celostno na ravni porečij, ob uporabi čim bolj sonaravnih rešitev.
- **Območja usmerjanja razvoja turizma/rekreacije:** Turistični in rekreacijski razvoj se usmerja predvsem na že prepoznana območja (npr. dolina Soče, Goriška Brda, Vipavska dolina) ter na obstoječo infrastrukturo. Razpršeno umeščanje v odprto krajino ni zaželeno. Na območjih z večjo krajinsko in ekološko ranljivostjo (alpski svet, varovana območja) se posege za potrebe turizma omejuje in usmerja v trajnostne oblike.
- **Sanacija območij izkoriščanja mineralnih surovin:** Opuščena območja pridobivanja mineralnih surovin, se postopno sanirajo in vključujejo v krajino z upoštevanjem naravnih procesov in krajinskih značilnosti.
- **Območje ohranjanja dejavnosti – planine:** V alpskem delu regije se ohranja planinsko pašništvo kot pomemben dejavnik ohranjanja kulturne krajine, biotske raznovrstnosti in tradicionalne rabe prostora. Spodbuja se vzdrževanje planin ter prilagojena infrastruktura za njihovo trajnostno rabo.

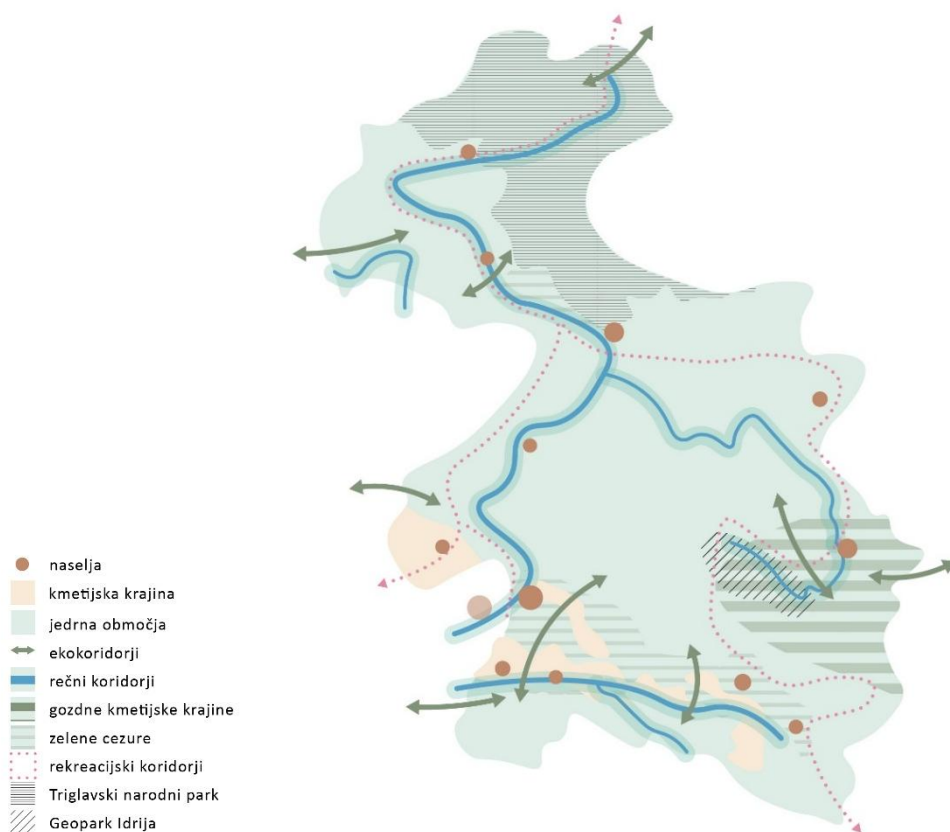
4.8 Zasnova zelenega sistema regije

Karta 11

Zasnova zelenega sistema regije temelji na ključnih prostorskih gradnikih regije. Gorsko-gozdnata območja Julijskih Alp (Krnsko in Kaninsko pogorje) ter planote (Trnovski gozd, Banjšice) tvorijo osnovni naravni okvir regije. Porečja Soče in Vipave pa predstavljajo glavne koridorje in pomemben element modrozelenne infrastrukture, ki ima pomembno strukturno, ekološko, varovalno in družbeno vlogo. Dolina Soče ter Vipavska dolina predstavljata ključna razvojna, krajinska in povezovalna pasova znotraj regije, hkrati pa tudi najbolj urbanizirana območja.

V dolinskih prostorih imajo zeleni sistemi mest in naselij pomembno povezovalno vlogo, saj delujejo kot stopalni kamni v regijskem sistemu ter kot izhodišča za rekreacijske in turistične povezave v odprto krajino. Gozdovi imajo v regiji poleg ekološke tudi pomembno varovalno, krajinsko in socialno funkcijo.

Območja z visoko stopnjo naravne ohranjenosti in identitetnim pomenom (Triglavski narodni park ter druga varovana območja narave, območja Natura 2000, Geopark Idrija itd.) so ključna za ohranjanje biotske raznovrstnosti in ekološkega ravnovesja.

Slika 13: Koncept zelenega sistema regije

Usmeritve za zagotavljanje ohranjanja in razvoja zelenega sistema regije:

- Zeleni sistem regije se planira kot povezan sistem, ki povezuje jedrna naravna območja (alpski in dinarski svet), obvodne koridorje vodotokov, kmetijska zemljišča, zelene površine v naseljih ter rekreacijske povezave med naselji in odprto krajino. Pri načrtovanju se enakovredno upoštevajo ekološke, klimatske, krajinske, socialne in rekreacijske funkcije prostora.
- Posebno pozornost se namenja prehodom med alpskim svetom Julijskih Alp, dinarskimi planotami ter submediteranskimi območji Vipavske doline, Goriških Brd in Krasi, ki so ključni za migracijo vrst in krajinsko povezanost.

- Na območjih Natura 2000 se zagotavljajo pogoji za ohranjanje ugodnega stanja habitatov in vrst ter preprečuje posege, ki bi to stanje poslabšali.
- Pri načrtovanju posegov se dosledno upošteva varstveni režim dediščinskih kulturnih krajin (zlasti vinogradniških in kraških) ter usmeritve za ohranjanje njihove identitete in prostorske strukture.
- Zagotavlja se povezanost zelenega sistema regije s sosednjimi regijami ter čezmejno, z območji v Italiji, ob upoštevanju skupnih ekoloških in krajinskih značilnosti prostora.
- Ekološka povezljivost se zagotavlja z ohranjanjem obstoječih krajinskih prvin (gozdovi, mejice, obrežna vegetacija), njihovo obnovo ter z vzpostavljanjem novih povezav tam, kjer so prekinjene.
- V urbanih naseljih se, kjer je mogoče, spodbuja preplet kmetijskih, gozdnih in rekreacijskih rab ter razvoj večfunkcionalnih zelenih površin. Pri urejanju prostora se upoštevajo usmeritve za varstvo habitatov, tal, voda in krajinske prepoznavnosti.

Območja poudarjenega ohranjanja ekoloških funkcij in prilagajanja na podnebne spremembe

Jedrna območja

Prednostno se ohranjajo in krepijo večji gozdni kompleksi, gozdni rezervati, območja Natura 2000 ter druga zavarovana območja narave. V Goriški regiji to predstavljajo predvsem območja Julijskih Alp, Trnovskega gozda in Banjšic ter druga strnjena gozdnata območja z visoko stopnjo naravne ohranjenosti. Ta območja tvorijo temelj ekološke stabilnosti regije in ključna jedra biotske raznovrstnosti.

Gozdnate kmetijske krajine (preplet gozda in kmetijskih zemljišč) – mozaični preplet...

Območje Idrijskega in Cerkljanskega hribovja zaznamuje izrazit mozaični preplet gozdnih površin, travnikov, pašnikov in manjših obdelovalnih površin, ki skupaj oblikujejo značilno kulturno krajino z visoko stopnjo krajinske pestrosti. Razgiban relief, razpršena poselitve ter tradicionalna raba prostora ustvarjajo prepoznavno strukturo, ki hkrati omogoča dobro ekološko povezanost prostora. Zagotavlja se ohranjanje in nadgradnja zelenih in ekoloških povezav. V hriboviti krajini se preprečuje zaraščanje odprtih površin ter spodbuja ohranjanje mozaične rabe prostora, saj opuščanje rabe vodi v izgubo krajinske prepoznavnosti in biotske raznovrstnosti. Ohranjajo se travniki, pašniki, manjše obdelovalne površine ter tradicionalne oblike gospodarjenja in poselitve.

Gozdne zaplate, gozdni otoki, stopalni kamni, zeleni klini

Ta območja so pomembni točkovni in linijski elementi zelenega sistema, ki povezujejo večje naravne enote. Gre za manjše, prostorsko ločene dele gozda ali vegetacijskih struktur znotraj pretežno kmetijske ali urbanizirane krajine. Njihova ohranjenost in vzpostavljanje sta ključna za krepitev ekološke povezljivosti, saj omogočajo prehajanje vrst med večjimi jedrnimi območji.

Ekokoridorji

Ekološki koridorji so prostorski elementi zelenega sistema, ki zagotavljajo funkcionalno povezanost med območji z višjo stopnjo naravne ohranjenosti. Omogočajo migracijo vrst, izmenjavo genskega materiala in dolgoročno ohranjanje biotske raznovrstnosti. Z opredelitvijo ekoloških koridorjev se vzdržuje neprekinjenost naravnih pasov ter preprečuje fragmentacija prostora.

Rečni koridorji, jezera in druge vodne površine

Reke Soča, Nadiža, Vipava in Idrijca s pritoki predstavljajo osnovo modro-zelene osi regije. Ob njunih strugah se ohranjajo in po potrebi ponovno vzpostavljajo obrežna vegetacija, razlívne površine, ekološke povezave ter večfunkcionalne obvodne ureditve. Za regijo so značilni tudi številni manjši vodotoki, hudourniki ter kraški vodni pojavi, ki pomembno soustvarjajo krajinsko strukturo.

Posegi v vodni in obvodni prostor se usmerjajo tako, da ne poslabšujejo stanja voda, ne povečujejo poplavnih in erozijskih ogroženosti ter omogočajo trajnostno rabo prostora (tudi družbeno), upošteva se celovit pristop na ravni porečij. Na poplavno, erozijsko in hudourniško ogroženih območjih se daje prednost na naravi temelječim rešitvam, kot so ohranjanje razlívni površin, sonaravno urejanje vodotokov ter prilagajanje rabe prostora.

Vodne in obvodne krajine

Poleg glavnih vodotokov so v regiji pomembne tudi druge vodne krajine, kot so mokrišča, alpski vodni sistemi, visokogorska jezera, kraški izviri ter manjše stoječe vode itd. Te predstavljajo pomembne habitate ter prispevajo

k krajinski pestrosti in privlačnosti prostora. Na teh območjih se spodbuja trajnostne oblike rekreacije in turizma, ob hkratnem zagotavljanju varstva naravnih vrednot in izboljševanja ekološkega stanja.

Posebna območja ohranjanja in varstva

Triglavski narodni park, Krajinski park Zgornja Idrija, Južni obronki Trnovskega gozda, Južni in zahodni obronki Nanosa

Gre za posebna zavarovana območja večjega obsega, kjer se celovito planira razvoj in posege v prostor, pri čemer se ohranja kakovosti krajine. Triglavski narodni park ima najvišji varstveni režim v Sloveniji, določen z zakonom (ZTNP-1). Krajinski parki so določeni z odlokom o razglasitvi, ki omogoča preplet varstva narave in trajnostne rabe prostora. Za delovanje TNP je pomembno medregijsko sodelovanje z Gorenjsko regijo.

Geopark Idrija

Geopark Idrija nima enotnega, zakonsko določenega varstvenega režima, saj gre za razvojno-varstveno območje v okviru UNESCO. Njegov namen je ohranjanje in promocija geološke ter kulturne dediščine ob hkratnem trajnostnem razvoju. Dejanski varstveni režimi izhajajo iz drugih oblik zaščite, kot so Natura 2000, zavarovana območja (npr. krajinski park) in kulturna dediščina, zato so omejitve rabe prostora odvisne od posamezne lokacije znotraj geoparka.

Zavarovana območja narave in območja kulturne dediščine

Na območju regije je 3.114 enot kulturne dediščine (44.543 ha), pri čemer po obsegu prevladujejo območja dediščine, sledijo spomeniki in njihova vplivna območja. Razvoj v regiji se planira celovito, z namenom ohranjanja, vzdrževanja in prenove objektov ter območij kulturne dediščine. Za njihovo oživitev se opredelijo ustrezni programi, ki omogočajo njihovo nadaljnjo uporabo in redno vzdrževanje.

Naravovarstveni režimi obsegajo 157.360 ha (67,7 % regije), največ v okviru Natura 2000, poleg zavarovanih območij, naravnih vrednot in ekološko pomembnih območij. Posegi se prednostno umeščajo izven varovanih območij, ključnih habitatov in ekoloških koridorjev, izjemoma pa na njihove robove, kadar se jim ni mogoče izogniti. Pri načrtovanju se zagotavlja, da ne posegajo v ključne habitatne tipe ter da ne vplivajo negativno na varstvene cilje, kakovost habitatov in naravne procese.

Območja krepitev družbenih funkcij

Kulturna krajina podeželja

V dolinskih in gričevnatih delih regije (zlasti v Vipavski dolini, Soški dolini in Idrijsko - Cerkljanskim hribovju) se ohranjajo večfunkcionalna kmetijska zemljišča kot pomemben del zelenega sistema, nosilec prehranske funkcije, odprtosti prostora, krajinske členjenosti ter prehoda med naselji in naravnim zaledjem. Razvoj poselitve se prednostno usmerja v notranji razvoj in zaokroževanje naselij, medtem ko se širitev v odprt prostor, zelene pasove med naselji in obvodna območja omejuje.

Urbana krajina

V urbanih središčih in drugih naseljih (zlasti Nova Gorica, Ajdovščina, Tolmin, Idrija) se vzpostavlja in nadgrajuje mreža javnih zelenih površin, ki vključuje parke, drevorede, športno-rekreacijske površine, obvodne ureditve, pokopališča, otroška igrišča, primestne gozdove ter zelene povezave do odprte krajine.

Na regionalni ravni se vzpostavi pregled (kataster) zelenih površin, s katerim se analizira povezanost, funkcionalnost ter socialni in ekološki vidik zelenih sistemov med naselji in znotraj njih.

Ločitveni pasovi med naselji

Preprečevanje zlivanja naselij se zagotavlja z ohranjanjem ločitvenih pasov, s čimer se hkrati ohranja prepoznaven poselitveni vzorec in ekološka povezanost prostora. Ločitveni pasovi se prednostno varujejo v bolj urbaniziranih delih Vipavske doline – pobočje pod Goro in Čavnomo in naprej proti Novi Gorici, ter na prehodih med naselji v Soški dolini (med Tolminom in Kobaridom).

Turistično-rekreacijska območja in koridorji

Razvoj turistično-rekreacijskih dejavnosti se usmerja tako, da se infrastruktura prednostno koncentrira v naseljih, ki delujejo kot izhodiščne točke za dostop v naravno zaledje. Med naselji in odprto krajino se vzpostavljajo rekreacijske povezave, ki omogočajo usmerjeno in trajnostno rabo prostora.

Rekreacijski koridorji povezujejo predvsem Ajdovščino, Novo Gorico, Tolmin, Bovec, in Idrijo ter druga središča z okolico (obvodnimi pasovi, primestnimi gozdovi, Trnovskim gozdom, Banjšicami, Goriškimi Brdi, dolino Nadiže, Soče, Vipave...). Na območjih z večjo obremenjenostjo ali večjo občutljivostjo prostora (zlasti dolina Soče, Triglavski narodni park) se rekreacija in turizem prilagajata nosilni zmogljivosti prostora. V ta namen se urejajo vstopne točke, poti, mirujoči promet ter režimi obiska, s ciljem zmanjševanja pritiskov na naravno okolje in preprečevanja konfliktov rabe prostora.

Pomemben del turistično-rekreacijske ponudbe predstavljata tudi smučarski središči Kanin in Smučišče Cerkno, kjer se razvoj usmerja v posodobitev infrastrukture in celoletno rabo (npr. pohodništvo, kolesarstvo), ob hkratnem upoštevanju naravovarstvenih omejitev in prilagajanju podnebnim spremembam.

V dolini Soče imajo pomembno vlogo vodni športi (npr. rafting, kajak, soteskanje), ki se razvijajo na način nadzorovanega izvajanja, z določenimi vstopno-izstopnimi točkami ter omejitvami, ki zmanjšujejo vplive na vodne ekosisteme in zagotavljajo varno ter trajnostno rabo prostora.

4.9 Obramba, zaščita in varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami

Karta 12

Območje Severno Primorske (Goriške) razvojne regije je zaradi naravnih značilnosti (gorski in kraški relief, hudourniški vodotoki, poplavne ravnice, požarno ogrožena območja), obmejne lege ter razpršene poselitve izrazito izpostavljeno različnim vrstam tveganj: poplavam, plazovom, požarom v naravnem okolju, potresom in industrijskim nesrečam. RPP zato opredeljuje usmeritve za zmanjševanje tveganj in povečanje odpornosti prostora na naravne in druge nesreče.

4.9.1 Obramba

Za zagotavljanje prostorskih pogojev za obrambo države se v RPP upoštevajo območja izključne rabe, območja možne izključne ter območja omejene in nadzorovane rabe.

Območja izključne rabe za potrebe obrambe predstavljajo temeljno prostorsko osnovo za delovanje Slovenske vojske in drugih obrambnih struktur. V Severno Primorski (Goriški) regiji so ta območja umeščena v občine Vipava, Nova Gorica in Tolmin.

Območja možne izključne rabe obsegajo strateške lokacije, na katerih se odvijajo druge rabe prostora, pogosto gozdna, kmetijska, turistična ali rekreacijska raba. Takšna območja so na območju: Ajševica, Blegoš, Javorški vrh, Kobariški Stol, letališči Bovec in Ajdovščina, Nanos, Planina pri Ajdovščini, Sinji vrh, Suhi vrh, Trstelj, Veliki Modrasovec in druge.

Območja omejene in nadzorovane rabe vključujejo varovalne pasove okoli objektov in naprav, pomembnih za obrambni sistem (npr. komunikacijska infrastruktura, opazovalne točke).

Izzivi in cilji

Cilj je dolgoročno ohranjanje in zagotavljanje funkcionalnosti vseh obrambno pomembnih območij, ob hkratnem omogočanju uravnoteženega prostorskega razvoja. Pomembno je tudi ohranjanje možnosti aktivacije strateških območij v kriznih razmerah ter zagotavljanje varnosti prebivalcev.

Dodatni cilj je jasno opredeljevanje pogojev rabe in posegov v prostor, ki omogočajo predvidljivo in usklajeno načrtovanje ter preprečujejo konflikte med različnimi interesi v prostoru.

Usmeritve

Obstoječa obrambna območja v regiji se ohranjajo v obstoječem obsegu.

Pri načrtovanju širitev naselij, turističnih ureditev in gospodarskih con se zagotavlja, da ne prihaja do konfliktov z obrambnimi območji ter, da se ohranja njihova funkcionalnost in razvojni potencial.

4.9.2 Zaščita in varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami

Ogroženost regije zaradi naravnih in drugih nesreč je zelo velika. Tako so regijo v zadnjih letih prizadele številne velike in tudi katastrofalne naravne nesreče:

- potresi v Posočju leta 1976, 1998 in 2004,
- zemeljski plazovi (plaz v Logu pod Mangartom, plaz Slano blato pri Ajdovščini in plaz Koseč nad Kobaridom),
- orkanski veter – burja (2010, 2011, 2012),
- veliki požari na Krasu (2006, 2013), Sv. Gora (2012),
- poplave ob reki Vipavi in Soči (2009, 2010, 2012),
- žled (2014),
- epidemija COVID-19 (2020-2022),
- neeksplozivna ubojna sredstva - posledica prve svetovne vojne.

Za potrebe sanacije in preprečevanja delovanja plazov veljajo sledeči državni izvedbeni akti:

- Lokacijski načrt za vplivno območje plazu Gradišče nad Prvačino v Mestni občini Nova Gorica
- Lokacijski načrt za vplivno območje plazu Podmark v občini Šempeter – Vrtojba
- Lokacijski načrt za vplivno območje plazu Stovže v Občini Bovec
- Lokacijski načrt za vplivno območje plazu Strug nad vasjo Koseč v občini Kobarid
- Lokacijski načrt za vplivno območje plazu Šmihel v Mestni občini Nova Gorica

Izzivi in cilji

Za potrebe zaščite in reševanja so izdelane sledeče ocene ogroženosti na regijskem nivoju:

- ocena ogroženosti ob jedrski ali radiološki nesreči v Severnoprimorski regiji,
- ocena ogroženosti ob nesreči zrakoplova,
- ocena ogroženosti pred poplavami v Severnoprimorski regiji,
- ocena ogroženosti ob železniški nesreči,
- ocena ogroženosti ob pojavu nalezljivi bolezni pri ljudeh,
- ocena ogroženosti zaradi požarov v naravnem okolju,
- ocena ogroženosti ob potresu,
- ocena ogroženosti ob pojavu posebno nevarnih bolezni pri živalih za Severnoprimorsko regijo,
- ocena ogroženosti ob nesrečah v vkopih in predorih,
- ocena ogroženosti za množično nesrečo na hitri cesti za Severno primorsko regijo,
- ocena ogroženosti zaradi terorizma v Severnoprimorski regiji,
- ocena ogroženosti Severnoprimske regije zaradi žleda,
- ocena ogroženosti ob nesrečah z nevarnimi snovmi.

Ukrepi

- Načrt zaščite in reševanja je razčlenjena zamisel izvajanja zaščite, reševanja in pomoči ob naravnih in drugih nesrečah. Načrti zaščite in reševanja, nosilci načrtovanja, vsebina, merila za izdelavo in način izdelave načrtov zaščite in reševanja ljudi, živali, premoženja, kulturne dediščine in okolja ob naravnih in drugih nesrečah se urejajo z Uredbo o vsebini in izdelavi načrtov zaščite in reševanja. Za potrebe zaščite in reševanja so izdelani sledeči regijski načrti zaščite in reševanja:

- Regijski načrt zaščite in reševanja ob nesrečah v pokritih vkopih Rebernice I in Rebernice II ter predorih Barnica in Podnanos
  - Regijski načrt zaščite in reševanja ob pojavu epidemije oziroma pandemije nalezljive bolezni pri ljudeh v Severnoprimorski regiji
  - Regijski načrt zaščite in reševanja ob velikem požaru v naravnem okolju
  - Regijski načrt zaščite in reševanja ob železniški nesreči
  - Regijski načrt zaščite in reševanja ob potresu
  - Regijski načrt zaščite in reševanja ob pojavu posebno nevarnih bolezni živali
  - Regijski načrt zaščite in reševanja ob nesreči zrakoplova
  - Regijski načrt zaščite in reševanja ob poplavih
  - Regijski načrt zaščite in reševanja ob množični nesreči na hitri cesti za Severnoprimorsko regijo
  - Regijski načrt zaščite in reševanja ob uporabi orožij ali sredstev za množično uničevanje v teroristične namene oziroma terorističnem napadu s klasičnimi sredstvi
  - Regijski načrt zaščite in reševanja ob jedrski in radiološki nesreči
- Za preprečevanje nastajanja naravnih nesreč je potrebno pri prostorskem načrtovanju posebno pozornost namenjati:
- **Območjem poplav:** ohranjanje, obnova in zagotavljanje retencijskih površin rek, urejanje vodotokov, vzdrževanje strug in vodne infrastrukture, zadrževanje voda v zaledju, zmanjševanje hipnega odtoka padavinske vode. Nova poselitve se ne umešča na območja poplav.
  - **Območjem erozije:** omejevanje posegov na erozijsko ogroženih območjih, prilagajanje rabe prostora glede na erozijsko ogroženost, stabilizacija pobočij z gradbenimi in biotehničnimi ukrepi, urejanje hudournikov, ohranjanje in obnova vegetacijskega pokrova, trajnostno kmetovanje, ustrezno odvodnjavanje padavinskih voda, vzdrževanje infrastrukture, spremljanje in kartiranje erozijsko ogroženih območij, sanacija obstoječih erozijskih žarišč.
  - **Območjem ogroženosti zaradi suše:** povečevanje zadrževanja vode v prostoru, povezovanje vodovodnih sistemov in zagotavljanje rezervnih vodnih virov, zmanjševanje izgub v vodovodnih sistemih in učinkovitejše upravljanje z vodnimi viri, racionalna raba vode, razvoj namakalnih sistemov, ponovna raba vode, ohranjanje in izboljšanje zadrževalne sposobnosti tal, ohranjanje vegetacije in gozdov, ki zmanjšujejo izsuševanje tal in izboljšujejo mikroklimo, prilagajanje rabe prostora in dejavnosti, spremljanje stanja vodnih virov in pravočasno ukrepanje ob sušnih razmerah, ozaveščanje uporabnikov o varčni rabi vode.
  - **Požarno ogroženim območjem:** omejevanje in prilagajanje rabe prostora na požarno ogroženih območjih (gozdni rob, Kras, sušna območja), vzpostavljanje in vzdrževanje požarnih pasov, ustrezno upravljanje gozdov, zagotavljanje dostopnosti za intervencijo, zagotavljanje virov vode za gašenje, upoštevanje požarne varnosti pri načrtovanju poselitve, vzdrževanje infrastrukturnih koridorjev, nadzor in omejevanje dejavnosti, vzpostavitev in nadgradnja sistemov zgodnjega zaznavanja in obveščanja, izdelava požarnih in evakuacijskih načrtov za naselja, turistična območja in večje prireditve, ozaveščanje prebivalcev in obiskovalcev, sanacija požarišč in obnova vegetacije z vrstami, bolj odpornimi na požar.
  - **Potresno ogroženim območjem:** upoštevanje potresne nevarnosti pri prostorskem načrtovanju, potresno varno projektiranje in gradnja novih objektov, protipotresna sanacija obstoječih objektov, prilagajanje in zaščita infrastrukture (promet, energetika, vodovod, komunikacije) za zagotavljanje delovanja po potresu, določanje in urejanje evakuacijskih površin ter dostopov za intervencijo, zagotavljanje odprtih javnih površin za zbiranje prebivalcev ob nesrečah, spremljanje potresne dejavnosti in posodabljanje podatkov o ogroženosti.

- Na območju regije so za potrebe delovanja sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami na državni ravni določena naslednja območja:
  - o logistični center (skladišče) v Ajdovščini,
  - o območje geomagnetnega monitoringa Kovk ter
  - o skladišče neeksploziranih ubojnih sredstev v območju Grgarja v Mestni občini Nova Gorica.
- Ta območja so del državne mreže logističnih in tehničnih podpornih objektov sistema zaščite in reševanja in se v regionalnem prostorskem planu obravnavajo kot območja posebne rabe z omejitvami pri umeščanju drugih dejavnosti v njihovi neposredni bližini (upoštevanje varovalnih pasov, dostopnosti, neoviranega delovanja objektov).
- Na letališču Ajdovščina se vzpostavi baza helikopterske nujne medicinske pomoči, iz katere se zagotavlja dostopnost do celotne regije in širšega zahodnega dela države.
- Letališče Bovec se razvija kot specializirana baza za helikoptersko reševanje v gorskem svetu in za podporo intervencijam v zgornjem Posočju in TNP. S tem se dopolnjuje mreža urgentne medicinske pomoči ter sistema zaščite in reševanja na državni ravni.
- Na ravni občin morajo biti v načrtih zaščite in reševanja zagotovljene površine za pokop večjega števila ljudi in živali, površine za deponijo ruševin ter površine za evakuacijo prebivalstva.
- Za preprečevanje industrijskih nesreč se v RPP upoštevajo lokacije obratov, za katere veljajo določbe Uredbe o preprečevanju večjih nesreč in zmanjševanju njihovih posledic. Varovalni pasovi teh obratov in prometnih koridorjev, po katerih se prevažajo nevarne snovi, se obravnavajo kot območja s posebnim režimom, v katerih se omejuje umeščanje stanovanjskih območij, objektov družbene infrastrukture in drugih dejavnosti, občutljivih za tveganja.

5 IZVAJANJE IN SPREMLJANJE IZVAJANJA REGIONALNEGA PROSTORSKEGA PLANA

5.1 Izvajanje RPP

RPP je strateški dokument, ki podaja usmeritve in ukrepe z namenom doseganja zastavljenih ciljev oziroma vizije regije.

Pri izvajanju RPP medsebojno tesno sodelujejo vsi sistemi – prostorski, gospodarski, družbeni in okoljski. Doseganje sinergijskih in presečnih rezultatov v prostoru na ravni države, regije ali lokalnih skupnosti se dosega s povezovanjem med sektorji in njihovimi ukrepi, pa tudi z aktivnim usklajevanjem razvojnih politik občin in države.

RPP se izvaja s prostorskimi in upravljavskimi instrumenti.

5.1.1 Prostorski instrumenti

Za izvajanje RPP so možni najmanj sledeči instrumenti prostorskega načrtovanja:

- državna pristojnost
  - o državni prostorski načrt;
  - o uredba o najustreznejši varianti;
  - o uredba o državnem prostorskem ureditvenem načrtu;
- občinska pristojnost
  - o občinski prostorski plan;
  - o občinski prostorski načrt;
  - o občinski podrobni prostorski načrt;
  - o odlok o urejenosti naselij in krajine;
  - o strokovne podlage: urbanistične zasnove in krajinske zasnove.

Občine lahko za boljše izvajanje izdelajo tudi načrt za izvajanje strategije.

Država lahko tudi

- prednostno pripravi akcijske programe na območju regije in sicer zlasti za
  - o opredelitev območij z večjo prostorsko ustreznostjo za rabo obnovljivih virov energije (kot podlaga za nadaljnje načrtovanje na državni ali lokalni ravni);
  - o območja prepoznavnosti naselij in krajine na državni ravni, vključno z izjemnimi krajini;
  - o območja za turizem, ki so podlaga za strateške opredelitve v prostorskih planih na regionalni in v prostorskih načrtih na lokalni ravni;
- uporabi institut razrešitve nasprotja javnih interesov.

Uporabi oziroma nadgradi ali razvije se lahko tudi druge prostorske instrumente kot so:

- o gradnja na kmetijskih zemljiščih: za potrebe zagotavljanja nadomestnih kmetijskih zemljišč za gradnjo regijsko pomembnih objektov se lahko nadomestna kmetijska zemljišča zagotavljajo tudi izven občine, kjer se objekt načrtuje, vendar znotraj regije (lahko z medobčinskim OPPN);
- o evropsko združenje za teritorialno sodelovanje;
- o aktivna zemljiška politika in odloki o komunalnem opremljanju stavbnih zemljišč;

- instrumenti za spodbujanje urbanega razvoja, na primer funkcionalno povezovanje in načrtovanje na širših mestnih območjih na področjih mobilnosti, stanovanj, delovnih mest, podnebnih sprememb in zelenega sistema regij (priprava skupnih razvojnih strategij); načrtovanje in vzpostavitev ločenih večmodalnih prometnih vozlišč za potniški in tovorni promet ter nanje navezanih sistemov trajnostne mobilnosti; zagotavljanje kakovostnih in cenovno dostopnih stanovanj za različne skupine prebivalstva; urbanistične in krajinske zasnove (v okviru priprave sprememb regionalnih prostorskih planov); celostne funkcionalne prenovе naselij, revitalizacije in reurbanizacije; natečaji (urbanistični, arhitekturni, krajinskoarhitekturni) za izboljšanje ureditvenih predlogov in z uveljavljanjem evropskih načel kakovosti pri posegih, ki vplivajo na kulturno dediščino.

5.1.2 Upravljavski instrumenti

- V okviru širših mestnih območij se izvaja usklajen urbani razvoj – o njem se dogovorijo lokalne skupnosti v širšem mestnem območju in sicer na področjih oskrbe s stanovanji, ob upoštevanju koncepta prostorskega razvoja in območij za prednostni razvoj stanovanjske oskrbe (PROSO), gospodarskih dejavnosti, organizacije in dostopnosti z javnim prometom ter o nosilnih elementih zelene infrastrukture, na katero se navezujejo zeleni sistemi mest in regij. Mestne občine in lokalne skupnosti se lahko dogovorijo tudi glede drugih elementov, če za to obstajajo utemeljeni razlogi, kot so skupna energetska oskrba in razporeditve storitev splošnega pomena.
- Za odmaknjena in gorska območja se poiščejo prilagojeni razvojni modeli, ki temeljijo na teritorialnem dialogu med regionalnimi in lokalnimi deležniki upravljanja prostora ter ustreznimi sektorji. Namen prilagojenih razvojnih modelov je dolgoročna ohranitev vitalnosti odmaknjenih in gorskih območij.
- Usmeritve strategije se kot prostorski vidik vključijo v:
  - pripravo področnih politik, strategij in programov;
  - pripravo programskih dokumentov v okviru kohezijske in drugih politik EU;
  - oblikovanje projektov in pobud v okviru makroregionalnega povezovanja;
  - oblikovanje programskih dokumentov v okviru transnacionalnih, medregionalnih in čezmejnih programov;
  - oblikovanje regionalnih in lokalnih energetskih zasnov;
  - oblikovanje skupnostnih načinov preskrbe z energijo ;
  - pripravo celostnih prometnih strategij;
  - pripravo in izvajanje ukrepov prometne politike;
  - oblikovanje alternativnih oblik javnega prevoza in izboljšanje trajnostnih oblik mobilnosti;
  - izvajanje resolucije o nacionalnem stanovanjskem programu za zagotavljanje prednostnih območij za stanovanjsko oskrbo (PROSO);
  - oblikovanje in izvajanje ukrepov za skladen regionalni razvoj, zlasti v povezavi z gorskimi in odmaknjenimi območji ter s pripravo programov za prestrukturiranje območij;
  - oblikovanje prilagojenih področnih normativov za posamezne dejavnosti (na primer za osnovne šole, vrtce, zdravstvene domove) glede na ugotovljene regionalne/lokalne posebnosti prostora;
  - oblikovanje integralnih instrumentov in metod delovanja (na primer v okviru zavarovanih območij narave, zavarovanih območij kulturne dediščine v mestih).
- V okviru medsektorskega povezovanja se stremi k doseganju sinergij, ki krepijo izvajanje prostorske in resornih politik. Politike, ki morajo okrepiti sinergije v prostoru, so zlasti: arhitekturna in kulturna; prometna, energetska in okoljska; kmetijska, okoljska in naravovarstvena; stanovanjska, gospodarska in okoljska.
- Izvajajo se ukrepi za krepitev strokovne usposobljenosti deležnikov za izvajanje strategije.

5.2 Spremljanje izvajanja RPP

Skladno z ZUreP-3 ministrstvo v okviru prostorskega informacijskega sistema vzpostavlja sistem spremljanja stanja prostorskega razvoja, ki na podlagi izbranih kazalnikov omogoča vrednotenje doseganja ciljev na področju prostorskega razvoja ter pripravo poročila o prostorskem razvoju. SPRS 2050 določa kazalnike za spremljanje njenega izvajanja.

Kazalniki za spremljanje izvajanja regionalnega prostorskega plana temeljijo na nacionalnem sistemu spremljanja prostorskega razvoja (SSPR), ki v okviru prostorskega informacijskega sistema zagotavlja enotno metodološko osnovo ter primerljivost podatkov na ravni države. Nabor kazalnikov se oblikuje ob upoštevanju razpoložljivosti podatkov, pri čemer se uporabljajo predvsem podatki Statističnega urada Republike Slovenije (SURS), podatki prostorskega informacijskega sistema (PIS) ter drugi uradni podatkovni viri. Izbrani kazalniki omogočajo spremljanje ključnih trendov prostorskega razvoja ter so vsebinsko povezani s cilji in prednostnimi nalogami regionalnega prostorskega plana Severno Primorske (Goriške) razvojne regije.

Vse navedene kazalnike bi bilo potrebno zagotavljati tudi za naselji Gorica in Štandrež v Italiji zaradi čezmejnega spremljanja razvoja Goriškega ŠMO.

Izzivi RPP	Cilji RPP	Prednostne naloge	Kazalniki
Izzivi na področju naselbinske strukture in demografije <i>Staranje prebivalstva, upadanje št. prebivalcev, razlike med severnim in južnim delom regije, neuravnotežena razporeditev gravitacijskih funkcij.</i>	Uravnotežen in učinkovit policentrični razvoj poselitve. Enakovredna dostopnost do storitev in kakovostega bivalnega okolja.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Krepitev Nove Gorice kot regijskega središča ter Ajdovščine, Tolmina in Idrije kot subregionalnih središč. ▪ Jasnejša razporeditev funkcij med regionalnimi in subregionalnimi središči. ▪ Opredelitev območja ŠMO in čezmejno usklajevanje z Gorico. ▪ Ohranjanje funkcij v manjših naseljih za ohranjanje poseljenosti. 	Spreminjanje števila prebivalcev. Selitveni prirast prebivalstva. Spreminjanje števila gospodinjstev. Stopnja rasti koeficienta starostne odvisnosti starih. Površina stavbnih zemljišč na prebivalca. Delež nepozidanih stavbnih zemljišč.
Izzivi na področju stanovanjske oskrbe <i>Dostopnih stanovanj, prazna in dotrajana stanovanja, nakup stanovanjv Italiji</i>	Dostopna in kakovostna stanovanja za vse generacije	<ul style="list-style-type: none"> ▪ aktivacijo praznih in neizkoriščenih stanovanj ter stavbnih zemljišč, ▪ usmerjanje stanovanjskega razvoja v območja z dobro dostopnostjo do storitev, javnega potniškega prometa in delovnih mest. ▪ prenovo obstoječega stavbnega fonda, ▪ planiranje širitve stanovanjskih območij regijskega pomena, ▪ komunalno opremljanje zemljišč za stanovanjsko gradnjo, ▪ razvoj stanovanjskih rešitev za mlade, starejše, družine, študente in ranljive skupine, 	Delež stanovanj v večstanovanjskih stavbah. Število novozgrajenih stanovanj. Povprečna velikost stanovanja. Delež praznih stanovanj. Nakupi stanovanj po državljanstvu.
Prometni izzivi <i>Slaba prometna povezanost, dolgi potovalni časi, nekonkurenčen JPP, zastarela železnica.</i>	Povezana, dostopna in odporna infrastrukturna regija	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Krepitev povezav Ajdovščina–Nova Gorica–Gorica–Benetke. ▪ Posodobitev prometne infrastrukture (4. razvojna os, Soška dolina). ▪ Posodobitev železniškega omrežja. ▪ Razvoj javnega potniškega prometa. ▪ Razvoj kolesarskih povezav in večmodalnih vozlišč. 	Dostopnost do postajališč javnega potniškega prometa. Dostopnost do osnovnih storitev (časovna dostopnost). Dostopnost do zaposlitvenih središč (časovna dostopnost.) Spremembe indeksa delovne migracije.

<p>Izzivi v energetske in komunalni oskrbi <i>Nezanesljiva oskrba, pomanjkljiva kanalizacija, varovanje vodnih virov.</i></p>	<p>Povezana, dostopna in odporna infrastrukturna regija. Varovano, povezano in podnebno odporno naravno okolje.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vzpostavitev regijskega energetskega koncepta. ▪ Izboljšanje zanesljivosti energetske oskrbe. ▪ Nadgradnja vodovodnih sistemov. ▪ Posodobitev kanalizacijskega omrežja. ▪ Ureditev ravnanja z odpadki. ▪ Krepitev digitalne infrastrukture. 	<p>Delež prebivalcev priključenih na kanalizacijo. Delež očiščenih odpadnih voda. Delež prebivalcev priključenih na javni vodovod. Delež energije iz obnovljivih virov. Zanesljivost oskrbe z električno energijo. Opremljenost aglomeracij.</p>
<p>Gospodarski izzivi <i>Pomanjkanje delovnih mest, pomanjkanje večjih gospodarskih površin, odliv delovne sile.</i></p>	<p>Konkurenčno, inovativno in trajnostno gospodarstvo z visoko dodano vrednostjo</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Razvoj gospodarskih con in njihovo povezovanje. ▪ Revitalizacija funkcionalno degradiranih območij (Nova Gorica, Idrija, Ajdovščina, Anhovo, Tolmin). ▪ Razvoj mreže povezanih gospodarskih con. ▪ Krepitev povezav z raziskovalnimi institucijami. ▪ Razvoj delovnih mest z višjo dodano vrednostjo. 	<p>Stopnja rasti delovno aktivnega prebivalstva Spreminjanje deleža zaposlenosti Spremembe indeksa delovne migracije Delež zasedenosti gospodarskih con Demografija podjetij Delež uporabe energije iz obnovljivih virov za potrebe oskrbe gospodarskih območij.</p>
<p>Izzivi dostopa do javnih storitev in družbene infrastrukture <i>Neenakomerna dostopnost do javnih storitev. Slaba dostopnost v hribovitih območjih.</i></p>	<p>Enakovredna dostopnost do storitev in kakovost bivanja.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nadgradnja izobraževalne in raziskovalne infrastrukture v regijskem središču. ▪ Krepitev funkcij regionalnih in subregionalnih središč. ▪ Zagotavljanje dostopnosti do zdravstva, šolstva in socialnih storitev tudi oddaljenih območij. ▪ Določitev drugih pomembnih naselij za izvajanje storitev. 	<p>Delež prebivalcev z ustreznim dostopom do javnega potniškega prometa (prostorska in frekvenčna dostopnost). Selitveni prirast prebivalstva. Število osnovnih storitev v naseljih (npr. šola, vrtec, trgovina, zdravstvo). Dostopnost do osnovnih storitev (časovna dostopnost). Dostopnost do delovnih mest (časovna dostopnost).</p>
<p>Okoljski in podnebni izzivi <i>Poplave, suše, zaraščanje kmetijskih zemljišč, razvojni pritiski na varovana območja narave.</i></p>	<p>Varovano, povezano in podnebno odporno naravno okolje.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Varovanje vodnih virov. ▪ Zmanjševanje poplaveno ogroženosti. ▪ Zadrževanje vode v prostoru. ▪ Trajnostno gospodarjenje z gozdovi. ▪ Preprečevanje zaraščanja. ▪ Zmanjševanje toplotnih otokov. 	<p>Raba tal (deleži kmetijskih, gozdnih in pozidanih površin) Delež kmetijskih zemljišč v uporabi. Kakovost površinskih voda. Delež prebivalcev priključenih na kanalizacijo. Delež očiščenih odpadnih voda. Površina kmetijskih zemljišč v zaraščanju. Investicije za varstvo okolja.</p>
<p>Čezmejno sodelovanje / upravljanje prostora <i>Pomanjkanje usklajenih in primerljivih čezmejnih podatkov za upravljanje funkcionalnega prostora.</i></p>	<p>Učinkovito regionalno in čezmejno upravljanje prostorskega razvoja.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vzpostavitev usklajenega čezmejnega sistema spremljanja prostorskega razvoja. 	<p>Vzpostavljen čezmejni sistem spremljanja, na primer</p> <ul style="list-style-type: none"> - število dnevni migrantov (SI→IT, IT→SI) - delež delovno aktivnih, zaposlenih čez mejo - razpoložljivost podatkov o delovnih mestih v čezmejnem območju - razpoložljivost podatkov o čezmejni uporabi zdravstvenih/izobraževalnih storitev - razpoložljivost primerljivih podatkov o stanju okolja (zrak, voda) - razpoložljivost podatkov o komunalni opremljenosti <p>Število usklajenih čezmejnih kazalnikov.</p>

Za potrebe podrobnega vpogleda v težnje prostorskega razvoja regije je bila pripravljena dodatna poglobljena **Analiza stanja po izbranih področjih**, ki je priloga RPP. Gre za analizo po vzoru poročil o prostorskem razvoju, ki se pripravljajo na lokalni in državni ravni. Izdelava tovrstnih poročil na regionalni ravni je sicer predvidena šele štiri leta po sprejetju regionalnega prostorskega plana (ZUreP-3, 278. člen – poročilo o prostorskem razvoju). Priprava Analize ob začetku prvega RPP predstavlja izhodiščno stanje, ki omogoča primerjavo s stanjem po sprejemu in uresničevanju plana. Hkrati Analiza in kasneje poročilo služita kot osnova za načrtovanje kohezijske politike ter se navezujeta na analizo stanja, ki je skladna z akti o pripravi Regionalnega razvojnega programa, kar zagotavlja podlago za skladen regionalni razvoj.

Predvideno spremljanje izvajanja RPP pomeni redno in sistematično zbiranje ter analizo podatkov o uresničevanju zastavljenih ciljev in strategij. Cilj spremljanja je ugotoviti, ali so ukrepi skladni z načrti, ali se dosegajo zastavljeni cilji in kakšni so razvojni trendi v posameznih regijah. Vzpostavljen bo celovit sistem spremljanja, ki bo omogočal oceno doseganja ciljev na regionalni ravni. Podroben nabor kazalnikov bo določen v okviru priprave regijskega poročila o prostorskem razvoju, katerega izdelavo ZUreP-3 predvideva štiri leta po sprejetju RPP. Pri pripravi tega nabora, ki bo nadgradnja obstoječega, se bodo upoštevale razvojne prioritete, razpoložljivost podatkov in mednarodno primerljive prakse. Poročilo o prostorskem razvoju bo osnova za sistematično spremljanje stanja v prostoru, vrednotenje učinkov izvajanja regionalnega prostorskega plana ter presojo doseganja zastavljenih prostorskih ciljev.